

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kjendsgjerningerne

i

den ved Højesterets Dom af 6te August 1873
på afkendte Justitsfag

imod

L. A. F. Pio, P. J. Geleff og S. F. B. Brig.

En aktmæssig Fremstilling.

(Udgivet ved Justitsministeriets Foranstaltning.)

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. G. Schulz.

1873.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Højesteretsdommen.....	1—3.
Indledende Bemærkninger	3—8.
Det socialistiske Program	8—19.
Om de Domsældtes Hensigt at indføre den socialistiske Stat ved en voldelig Omvæltning	20—39.
Om Tidspunktet for denne Plans Iværksættelse	39—42.
Om de Domsældtes forberedende Virksomhed i dette Njemed .	42—58.
Mødet paa Nørrefælled den 5te Maj 1872	58—85.
Om de de Domsældte paaftigtede Forbrydelser imod Religionen og de særligt Guleff paaftigtede Forbrydelser	85—88.
Oplysninger om de Domsældtes personlige Forhold	88—90.

Den 6te August 1873 blev der af Høiesteret affagt følgende Dom i Sagen:

Advokat Klubien

contra

1) Louis Albert François Pio, 2) Poul Johansen Seleff og 3) Harald Frederik Baldemar Briz

(Defensor Kellemann),

der tiltales for Forbrydelser henhørende under almindelig borgerlig Straffelovs 10de Kapitel, for Forbrydelser imod den offentlige Myndighed og Orden, i alt Fald for Overtrædelse af Lov om Omordning af Kjøbenhavns Politi m. m. af 11te Februar 1863 § 9 samt for Forbrydelser med Hensyn til Religionen, og Nr. 2 tillige for Bedrageri og for Overtrædelse af Lov om Politiet udenfor Kjøbenhavn af 4de Februar 1871 § 7.

Høiesterets Dom.

Som i den indankede Dom nærmere fremstillet, have de Tiltalte paa et den 4de Mai f. A. i den af dem bestyrede Forening afholdt Møde opfordret Foreningens Medlemmer og enhver anden Arbejder til, trods det af Kjøbenhavns Politidirekteur udstedte Forbud, at indfinde sig til det til den følgende Dag berammede Møde paa Nørrefælled samt paa en tilstrækkelig tydelig Maade givet Forsamlingen tilkjende, at Mødet i fornødent Fald skulde gennemføres med Magt. Som i Dom-

men anført, indfandt der sig ogsaa til den bestemte Mødetid en stor Menneftemasfe ved Fjælløden, og en sluttet Høb paa flere tusinde Mennefter søgte at trænge derind og øvede Vold mod det Politimandskab og Militair, der bevogtede Afgangene. Da nu disse Ulovligheder efter Alt, hvad der foreligger, maae ansees bevirkede ved de Tiltaltes foranførte Opfordring til at trodse Politidirecteurens Forbud, uden at det kan komme i Betragtning, at de i Mellemtiden vare blevne anholdte, ville de under denne Deel af Sagen være at dømme efter Straffelovens § 103 1ste Stykke sammenholdt med § 52 1ste Punctum, og navnlig vil der, da de som Anstiftere af Forbrydelsen maa betragtes som Hovedmænd, være at idømme dem den for saadanne i førstnævnte Lovbestemmelse foreskrevne Straf.

Derhos maa det ved de af de Tiltalte afgivne, oftere gjentagne og med det iøvrigt Oplyste stemmende Tilstaelser ansees beviist, at de ved den af dem drevne Agitation ikke blot have tilfattet at udbrede visse politiske Anskuelser, men ogsaa, ved Arbejderbefolkningens Optagelse i den af dem bestyrede Forening, søgt at organisere en Styrke, der kunde anvendes til en voldelig Kuldkastelse af den bestaaende Statsforfatning, naar det dertil beleilige Dieblif kom, hvortil der efter deres Formening kunde hengaae længere, men maaftoe ogsaa kun en kortere Tid, hvad der navnlig afgang af Begivenhederne i Udlandet. For denne af de Tiltalte udviste Virksomhed, der maa ansees som Forberedelse til Oprør i ovenmeldte Niemed, have de paadraget sig Ansvar efter Straffelovens § 85 2det Stykke jfr. §§ 45 og 46.

Endelig er Tiltalte Geleff, som i Dommen rettelig antaget, hjemfalden til Straf efter § 7 i den i samme paaberaabte Lov af 4de Februar 1871.

Med Hensyn til de andre de Tiltalte paafigtede Lovovertrædelser tiltræder Høiesteret det derom i Dommen Anførte.

Den Straf, de Tiltalte efter de ovennævnte Lovbud have forstyldt, bliver efter Omstændighederne at bestemme til Forbedringshusarbejde, for Pio i 5 Aar og for Geleff og Briz i 3 Aar for hver.

I Henseende til Actionens Omkostninger bliver den ind-
 ankede Dom, forsaavidt paaanket er, at stadfæste.

Thi kjendes for Ret:

Louis Albert Francois Pio, Poul Johansen
 Geleff og Harald Frederik Baldemar Brix
 bør hensættes til Forbedringshuusarbejde,
 den Første i 5 og de tvende Sidstnævnte hver
 i 3 Aar. I Henseende til Actionens Omkost-
 ninger bør Criminal- og Politirettens Dom,
 forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande.
 I Salarium til Advocaterne Klubien og Kelle-
 mann for Høiesteret betale de Tiltalte Een for
 Alle og Alle for Een 30 Rd. til hver.

Efterat denne Sag, der baade her og andetsteds er blevet
 fulgt med levende Interesse, jaaledes har fundet sin endelige
 Afgjørelse, turde der være Grund til at forelægge Almenheden
 en paa officielle Aktstykker bygget, detailleret Fremstilling af
dens faktiske Omstændigheder, saameget mere som Høiesterets-
 dommen i Overensstemmelse med den Fremgangsmaade, der
 altid har været iagttaget ved Affattelsen af Høiesteretsdommes
 Præmisser, ikke har kunnet gaa ind paa Enkelthederne i Sa-
 gens faktiske Sammenhæng.

Begyndelsen til den Virksomhed i socialistisk Retning, som
 er Gjenstand for ovennævnte Sag, maa føres tilbage til Maj
 1871, paa hvilken Tid Pio i den Hensigt at skaffe de sociali-
 stiske Ideer Indpas her i Landet anonymt udgav det første
 Hefte af „Socialistiske Blade, udgivne af en Arbejder“.
 Denne Afhandling, der udkom, medens „Kommunen“ endnu

havde Magten i Paris, paaviser efter en historisk Indledning
 Modsætningen mellem Borgerstanden og den fjerde Stand
 (Proletariatet) eller de kapitalløse Arbejdere samt Utilstrækkelig-
 heden af de Midler, som det liberale Parti hidtil i Overens-
 stemmelse med de navnlig af Schulze-Deitisch hævdede Prin-
 ciper, har anvendt for at ophjælpe Proletariatet, hvorefter
 Heftet slutter med de Ord, at det næste Gang skal blive frem-
 stillet, „hvad det er, vi, Arbejderne, ønsker, og hvad vi
 vil sætte igjennem, sent eller tidligt, med Loven eller — uden
 den“. I Juni s. A., kort efter Pariserkommunens Fald, ud-
 kommer andet Hefte af „Socialistiske Blade“, der efter en Lov-
 prisning af Pariserkommunen bebuder, at den store Arbejder-
 befolkning i hele Frankrig, som nu har lært, at der ad fredelig
 Vej ikke er noget at stille op med deres troløse Fjender,
 inden kort Tid vil „rejse sig en masse og berede sig Vejen til
 Friheden, selv om den skal gaa over den tredie Stands Lig“.

Under Henvisning hertil opfordres Arbejderne i Danmark, hvis „In-
 teresser staa i fuldstændig Strid med hele det øvrige besid-
 dende Samfunds“, til ikke at lægge Hænderne i Skjødet, hvorhos
 der gives dem Anvisning paa „som det første Skridt“ at
 benytte de Rettigheder, Lovene give dem til at samles o. s. v.

Midt i Juli Maaned 1871 begyndte Pio derefter i Forening
med Brix at udgive et Ugeblad, „Socialisten“, som fører det
paa Genfer-Kongressen vedtagne Motto for Internationale i
London: „Ingen Rettigheder uden Pligter, ingen Pligter uden
Rettigheder“. Dette Blad, paa hvilket Brix stod anført som
 Udgiver, udgik i Juli 1871 i to Numre og senere uafbrudt
 hver Lørdag indtil Slutningen af Marts 1872. Omtrent
 4—5 Uger efterat Ugebladet „Socialisten“ var begyndt at ud-
 komme, stillede Pio sig i Spidsen for Oprettelsen af en „inter-
 national Arbejderforening for Danmark“; i Nr. 4 af Ugebla-
 det „Socialisten“ opfordrede Redaktionen til Indmeldelse i For-
 eningen, og der indtegnede sig hurtig 600—700 Medlemmer.
 Efterat dette Samfund derhos var blevet anerkjendt som en
 Filial af den londonste Internationale, vedtoges Lovene for det
 i September 1871. I Indledningen til disse udtales det, at

„Tiden er kommet, da en lige Afgang for Alle til denne Verds Nødheder, saavel materielle som aandelige, er blevet en Nødvendighed, hvis ikke de, der udelukkes skal omstyrte Samfundet“, og at man i Betragtning heraf er blevet enig om at være hen til, „at al Undertrykkelse, hvad enten den fremtræder i Nationalitetens, Dannelsens, Traditionens, Kapitalens eller Religionens Navn, hurtigst muligt ophører“. Derpaa følger en Opfordring til Alle, der maatte være enige heri, om at slutte sig til Foreningen, „der skal udbrede og praktisk gennemføre disse Ideer“. Med Hensyn til Foreningens Organisation bestemmes det i Lovene, at den skal styres af en Centralkomite, som har den uindskrænkede Ledelse af Foreningens ydre og indre Anliggender og bestaar af en Formand med Titel af Stormester, en Sekretær, en Kasserer og 7 Kredsformænd, een for hvert af Danmarks 7 Stifter. Endvidere skulle Foreningens Medlemmer i Kjøbenhavn inddeles i Sektioner efter deres forskjellige Arbejde; dog maa en saadan Sektion tælle mindst 50 Medlemmer. Forfaavidt dette ikke er Tilfældet forenes den med andre, saa at Tallet naaes. Bladet „Socialisten“ betegnes som Foreningens Organ.

Fra først af bestod den saaledes dannede Forenings Bestyrelse kun af Pio og Brix, men allerede fra Begyndelsen af Oktober 1871 var Geleff optaget i samme, og alle Tre styrede derefter med selvtagen Myndighed Foreningens Anliggender, Pio som Stormester, Geleff som Kasserer og Brix som Sekretær, Pio dog foreløbig uden at træde offentlig frem. Kørest i Marts Maaned 1872, efterat Pio, som fra Slutningen af December 1871 havde opholdt sig i Udlandet, navnlig i Genf, var kommet tilbage og begyndt at træde offentlig frem, blev de af Foreningen valgte til Medlemmer af Bestyrelsen i deres tidligere Stilling, Pio med 1548, Geleff med 1555 og Brix med 876 Stemmer. Ugebladet „Socialisten“ gik derefter fra April 1872 over til et Dagblad af samme Navn med Pio som ansvarshavende Redaktør.

Som Styreere af den internationale Arbejderforening for Danmark udfoldede de Domsældte en planmæssig Agitations-

virksomhed hvorved de søgte at ophidse Arbejderbefolkningen imod de bestaaende Samfundstilstande og at stifte Foreningen den størst mulige Tilslutning blandt denne. Hertil benyttede de navnlig Foreningens Organ „Socialisten“, men tillige mundtlige Foredrag, holdte saavel for Foreningens Medlemmer som for Andre. Foredragene holdtes ikke blot i Kjøbenhavn, men ogsaa i den øvrige Del af Landet, og for Foreningens Udbredelse til denne virkede i Særdeleshed Geleff, der rejste om og holdt Foredrag i socialistisk Aand i mange Kjøbstæder, samt stiftede Underafdelinger af Selskabet, navnlig i Aalborg, Randers, Aarhus, Skanderborg, Horsens med Omegn, Odense, Nakstov og enkelte Steder paa Landet. Endvidere søgte de at fremme og vedligeholde de i Kjøbenhavn paa Grund af Uenighed om Arbejdslovens Fastsættelse indtraadte Arbejdsnedlæggelser, de saakaldte Striker, saasom blandt Arbejderne i Fabrikkerne Burmeister og Wains Værksteder, blandt Smedesvendene og Mursvendene. Hele denne Agitationsvirksomhed fortsattes af de Domsældte, indtil de paa Grund af deres Opfordring til at rejse Modstand imod det af Politidirektøren i Kjøbenhavn nedlagte Forbud imod Afholdelsen af det af dem til den 5te Mai 1872 berammede Folkeøde paa Nørrefælled, bleve anholdte af Politiet Natten mellem 4de og 5te Maj 7. A. — Foreningens Medlemsantal var i Begyndelsen af 1872 bragt op til et Antal, der opgives til imellem 7,640 og 8,790, hvoraf i Kjøbenhavn imellem 4,690 og 5,140. En betydelig Del af dette Antal vare dog, som Følge af, at de ikke havde betalt Kontingent, efter Lovene ophørte at være Medlemmer, uden endnu at være udslettede af Listen over samme. Af de 7 Kredsformandsposter, som omtales i Foreningens Love, vare dengang 4 besatte, idet der var ansat Kredsformænd i Kjøbenhavn, Aalborg, Aarhus og Horsens. — Med Internationale i London vedligeholdtes der, efterat den danske Forening var blevet anerkjendt som Filial, en Korrespondance, der i Henhold til den Pio af Carl Marx givne Anvisning, førtes med Generalsekretæren for Danmark, Møttershead. Denne Korrespondance stal dog kun have bestaaet i Indberetninger om Foreningens Organisation

og Udvildelse heri Landet, Begjæringer om at erholde tilstillet Kongresbeslutninger og lignende Vestsjællandsanliggender. Dog blev Hovedforeningen i London, som erholdt tilsendt 2 Exemplarer af hvert udkommende Nummer af „Socialisten“, saavel af Pio som af Geleff anmodet om Pengeunderstøttelse til et Trykkeri, men herpaa svarede der af Carl Marx, at man ikke var i Stand til at hjælpe dem med Penge. Som Filial skulde Foreningen her svare et Bidrag af 10 Centimer for hvert Medlem til Hovedafdelingen, en Forpligtelse, der imidlertid ikke blev opfyldt. Med andre internationale Foreninger end den i London har den herværende Afdeling ikke haft nogen Forbindelse.

Forinden der gaaes over til nærmere at paavise Bestaaelsen af den Virksomhed, hvis ydre Omrids er givet ovenfor, skal endnu forudstilles den Bemærkning, at de Domsfældtes Virksomhed i socialistisk Retning vel — som i Højesteretsdommen paavist — begrundes to selvstændige Forbrydelser, dels Anstiftelse af den voldsomme Mobstand imod Øvrigheden, som den 5te Maj 1872 ved Nørrefælled blev vist af en samlet Mængde, dels Forberedelse til Oprør i den Hensigt at fuldføre Statsforfatningen, men at der dog er en indre Sammenhæng mellem disse to Sider af de Domsfældtes Virksomhed, saa at de gjensidig tjene til at belyse hinanden. Ligesom de Domsfældtes Optræden i Anledning af Politiets Forbud imod Afholdelsen af Folkemødet paa Nørrefælled viser, hvilke Midler de efter Omstændighederne vare rede til at anvende til Gjennemførelse af deres Djemed, og herigjennem yder et Bidrag til Bedømmelsen af deres øvrige Virksomhed for de socialistiske Formaal, saaledes vil paa den anden Side Betydningen af de Begivenheder, der staa i Forbindelse med Mødet paa Nørrefælled, først træde fuldstændig frem, naar de sees i deres Sammenhæng med Domsfældtes hele forudgaaende Agitationsvirksomhed. I Overensstemmelse hermed vil den følgende Fremstilling findes ordnet saaledes, at der først gives en Oversigt over det socialistiske Program, der er opstillet af Lederne

heri Landet, og derefter nærmere udvikles, paa hvilken Maade disse havde til Hensigt at gennemføre det, samt hvilken Virksomhed de have udfoldet til dette Næsteds Fremme, — en Virksomhed, hvori de Mødet paa Næstefælled vedrørende Begivenheder udgjøre det afsluttende Led.

Det Program, Lederne af den internationale Arbejderforening for Danmark have opstillet for den socialistiske Virksomhed her i Landet, er i selve Lovene for den nævnte Forening kun kortelig antydet. I Indledningen til Lovene, der betegne den herværende Forening som en dansk Afdeling af Internationale, angives der — som allerede tidligere anført — det Formaal at fjerne al Undertrykkelse, hvad enten den fremtræder i Nationalitetens, Dannelsens, Traditionens, Kapitalens eller Religionens Navn. I Lovenes Artikel 13 udtales det fremdeles, at Centralkomiteen ved alle Medlemmer skal stræbe at ordne Arbejdernes Optræden saavel i politisk Retning, som mod Kapitalisterne, samt at den efterhaanden, som Forholdene tillade det, skal virke hen til Oprettelsen af Produktionsforeninger, hvor alle Deltagere kunne faa den fulde Værdi af deres Arbejde. De saaledes givne korte Antydninger maa imidlertid fuldstændiggøres ved de rige Bidrag, en Række af Udtalelser i „Socialistiske Blade“, Foreningens Organ „Socialisten“ samt i Ledernes Foredrag paa offentlige Møder give til Belysning af, hvilke Formaal Socialismen har tilstræbt her i Landet. Af disse Udtalelser, med hvilkke de af de Domfældte under Forhørerne afgivne Forklaringer i alt Væsentligt stemme overens, fremgaar det klart, at deres Formaal i Virkeligheden har omfattet en radikal Omstyrkelse af den bestaaende Samfundstilstand saavel i politisk som i social Henseende og Indførelse af en demokratisk-socialistisk Samfundsorden.

Hvad den politiske Ordning angaar, er det et Hovedpunkt i Programmet, at Arbejderne eller den 4de Stand — hvorved navnlig tænkes paa dem, der udføre det fysiske Arbejde, Husmænd, Inderster, Fabrikarbejdere, Haandværksvende, Daglejere og Lyndeklassen — som den talrigste og betydningsfuldste Samfundsklasse bør være de Herstende, eller, som det

ogfaa udtrykkes (Social.*) 1871 Nr. 10), at den Samfundsbygning, som Foreningen attraar, kun skal have een eneste Etage, den for Arbejderne. Disſes erklærede Majoritet i Folke-repræſentationen er altsaa Löſenet, og Angreb rettes idelig paa de Beſtemmelſer, der ſtaa hindrende iveien herfor. Hvad der fordres, er et Ekſammersſyſtem og Valgrettens Udſtrækning til enhver uberygtet Mand, der ikke paa Grund af Alder eller manglende Sindskræfter maa anſees for ufri i ſine Handlinger. Beſtemmelſerne om, at privat Tjenefteforhold i viſe Tilfælde og modtaget Fattighjælp udelukke fra Valgret, tilſtrives de bedre ſtillede Samfundsklaſſers forſætlige Beſtræbelſer for at ſikre deres egen Magt ved at holde Arbejderne nede og hindre dem i Udøvelſen af deres berettigede Indflydſe.

At fremdeles Kongemagtens Vibeholdſe er ſtridende mod de ſocialiſtiſte Grundsætninger, Foreningen hylber, ſynes ikke blot at fremgaa af den i „Socialiſten“ ofte udtalte Billigheſe af den pariſiſte Kommunes Principer, men udtales i flere Artikler ogſaa paa en mere direkte Maade (ſ. Ex. Social. 1871 Nr. 4**), Nr. 23, hvor det i Slutningen af Adreſſen til Folkethinget fra Foreningens Afdeling i Aarhus udtalte Ønſte „Kongen leve“ miſbilliges ſom „en uſocialiſtiſt Bending“, ſamt 1872 Nr. 5***). Ligeledes er der af den i ſin Tid

*) Herved betegnes ſaa vel paa dette Sted ſom i det Følgende for Kortheeds Skuld Ugebladet „Socialiſten“.

***) „Godt var det, om vi med et Skuldertræk og medlidende Smil kunde blive færdige med den kongelige Magt; men deſværre er denne Idee „af Guds Raade“ endnu ſaa livskraftig, at den med ſine blodige Søle endnu kan paatrykke Menneſkeſlægten et forsmædeligt Trællemærke — dog den Sol er forhaadentlig ſærkt i Nedgang, iſær da Haabet om at blive den Ide loit beſtyrkes af det Faktum, at ſtore Folkeſlag kan undvære den Raadesol uden at fryſe ihjel.“

****) „Hengivenhed for Monarken er endnu en af „vor Tids“ meſt indgroede Fordomme og tilmed en Fordom, ſom har og endnu i mange Aar vil udbrede Udelæggelſe i det menneſkelige Samfund. — Fra Monarkerne ſom førſte Led og fra Søfferne ſom Mellemled

som Agent for Foreningen benyttede Berg og navnlig af Geleff saavel i som udenfor Foreningen holdt Foredrag, der udtale sig for Unsfeligheden af Kongedømmets Affkæffelse. I fuldkommen Overensstemmelse hermed er det under Forhørene af Brix og Geleff vedgaaet, at den Statsform, der tilstræbtes, var den socialistisk-demokratiske Republik; efter Geleffs Tante skulde der i Spidsen for denne Republik staa en Præsident, valgt for 3 til 4 Aar. Derimod har Pio forklaret, at skjønt han personlig har den Anskuelse, at den republikanske Statsform er den heldigste, anfaa han dog ikke som Socialist Republikken for nødvendig til Gjennemførelse af den socialistiske Samfundsorden, idet denne vel paa den ene Side gaar langt videre end til, hvad man sædvanlig forstaar ved Republik, men paa den anden Side ogsaa kan tænkes gennemført under den monarkiske Statsform. Han har derfor anset det for en Mulighed, „at Kongen, naar en socialistisk Omvæltning havde fundet Sted, og Rigsdagen saaledes var affkæffet, vilde gaa ind paa at vedblive som Konge under den socialistiske Samfundsorden“. Hvis Kongen ikke vilde gaa ind herpaa, maatte man afsætte ham fra Magten og under Forudsætning af, at Kongedømmet efter de givne Omstændigheder, anfaaes for det Heldigste, vælge en ny Konge, men i modsat Fald en Præsident. „Det vilde saaledes ganske afhænge af Omstændighederne i det givne Tilfælde, om Kongemagten blev bibeholdt i den socialistiske Samfundsorden, eller om der blev indført en Republik. Imidlertid dreier det sig i Grunden kun om et Navn, idet Kongen eller Præsidenten i den socialistiske Stat vilde have liden Betydning. Han erkjendte forøvrigt, at Internationale i London forudsætter Republikken som den Statsform, der skal indføres, men Forbindelsen med Internationale er efter hans Anskuelse ikke til Hinder for, at Afdelingerne for de enkelte Lande rette sig efter Forholdene i disse, og det er saaledes ikke en Nødvendighed,

udgaaer af den Dovenskab og alt det Hovmod, som i Forening med Dumhed gjør „vor Tid“ til en personificeret Aristokrat.“

at den socialistiske Samfundsorden medfører Indførelsen af Republikken i det enkelte Land. Han var fuldstændig bekendt med, at Berg og Geleff saavel i som udenfor Foreningen have holdt Foredrag, hvori de talte om Ønskeligheden af Kongedømmets Afstæffelse her i Landet, men det var vanskeligt at finde Folk, som vare dhgtige i saadan Retning, og maatte man derfor vedblive Samarbejdet, naar man var enig i det Væsentlige". De Artikler i „Socialisten“, som indeholde udpræget republikanske Anstuelser, ere ikke forfattede eller, forsaavidt dette Punkt angaar, billigede af ham.

Den Samfundsbygning, der af Foreningens Ledere var bestemt til at afløse den bestaaende Ordning, skulde isvrigt efter den under Forhørene navnlig af Pio afgivne Forklaring være saaledes indrettet, „at Staten inddeles i en stor Del Kommuner, som alle have en betydelig Selvstændighed og sitre deres Anliggender i socialistisk Land, og at der mellem Regenten og Kommunen stilles en Repræsentation, valgt af de forskjellige Kommuner og dannende eet Kammer. Den store kommunale Selvstændighed vilde bevirke, at kun saa Anliggender og navnlig de, som vare nødvendige for at holde Maskineriet sammen, vilde blive underlagte Regenten og Repræsentationen“. I denne socialistiske Samfundsbygning og altsaa navnlig i de forskjellige Kommuner skulde dernæst alle de øvrige socialistiske Formaal komme til praktisk Udvikling, saaledes at der i denne Ordning indførtes Eigestilling af alle Mennesker, Righed for Loven, Afstæffelse af Krigsmagten i dens nuværende Stikelse, fælles Undervisning, Kirkens Afskaffelse fra Staten, Ægtefættens Omdannelse til Kontraktforhold, Kvindens Frigjørelse, Ophevelse af Arverettigheder og Arbejdets Frigjørelse for Kapitales Undertrykkelse.

Af de saaledes opregnede Punkter var Ordningen af Arbejdet og i det Hele taget af de økonomiske Forhold det Formaal, hvorpaa der lagdes den største Vægt. I Overensstemmelse med den allerede ovenfor anførte Antydning i Lovens Indledning rettes der idelig i Foreningens Organ „Socialisten“ de voldsomste Angreb imod Kapitalen, der betegnes som

et Kov fra Arbeideren. Kapitalen er „opstaaet ved enkelte Menneskers Bemægtigelse af de for Alle fælles Naturværdier, udviklet ved Anvendelsen af lejet Arbeide, o: ved Kapitalens Misbrug, og vedligeholdes ved Arveretten“ (Social. 1871, Nr. 7). Kapitalen har aldeles ingen Ret til nogen Del af Arbejdets Udbytte, men hele Udbyttet af al Arbejdsvirksomhed tilkommer udelukkende Arbeideren selv (Social. 1871, Nr. 4). Særlig fremhæves, at den nuværende Ordning, ifølge hvilken Jorden ejes af nogle Enkelte, indeholder en strigende Uretfærdighed, eftersom Enhver ved at fødes paa Jorden med det Samme faar Ret til at eje sin Part af den, saaledes at Jorderne drives i Fællesskab og Udbyttet fordeles ligelig (Social. 1871, Nr. 13).*) Denne Uretfærdighed skal dog ikke fjernes ved en Omfordeling af den forhaandenværende Formue, men derigjennem, at Kapitalens Andel i Arbejdets Udbytte gjøres uvirksom, og at Arveretten, der erklæres for at mangle al naturlig Grund, ophæves; „Staten maa tilsidst blive den eneste Kapitalist“ (Social. 1871, Nr. 19). Om det heromhandlede Punkt har Pio under Forhøret afgivet den nærmere Forklaring, „at Socialismen ikke tilstræber en ligefrem Deling af Formuen, hvilket Kommunismen gaar ud paa, men at Socialismen i Modfætning hertil anbefaler at lade Ejendomsretten være ukrænket og lade Enhver forblive i Besiddelse af, hvad han hidtil har erhvervet, medens den har til Formaal at sørge for, at Afgangen til Erhverv for Fremtiden i Virkeligheden bliver lige for Alle. Han har tænkt sig dette opnaaet ved 2 Midler. Det ene bestaar i, at Arveretten ophæves, og at alle ved Døden efterladte Midler skulde gaa ind i Statskassen. Det andet Middel er, at forhindre den, der ved Held eller Dugstighed selv har erhvervet sig en Kapital, i at benytte denne til

*) „Med hvad Ret besidder Gaardmanden denne Jord? Hvem har givet hans Forfædre den? Den første Besidder har selv taget den . . . ; men . . . Jorden er Folkets fælles Ejendom, Folket maa selv drive den i Fællesskab og nyde det fælles Udbytte.“

paa en Andens Ret indskrænkende Maade, at tilvende sig en større eller mindre Part af Andres Arbejdsudbytte. Meningen hermed er, at den, der er bleven Kapitalist paa denne Maade, ikke maa tage Renter eller Udbytte af sin Kapital, da dette vilde være til Skade for Andre, men alene bruge den til at fortære som Kapital. Socialismen gaar efter hans Formening navnlig ud paa, at alle Værdier opstaa ved Menneskets Arbejde, og at som Følge deraf hele Udbyttet alene maa tilkomme Arbejderen, og at den døde Kapital ikke kan skabe nye Værdier og ikke har Fordring paa Udbytte, hvorhos han formener, at denne døde Kapital ikke under forandrede Samfundsforhold, stemmende med de socialistiske Grundsætninger, vilde være nødvendig til Udførelsen af større Arbejder. Han har imidlertid ikke tænkt sig, at de private Kapitalers Frugtbargjørelse skulde hindres ved et Forbud fra Statens Side, da et saadant kunde faa Skin af en Indgriben i den Dispositionsret, som enhver Besidder maa være berettiget til at udøve over sin Ejendom i levende Live, men at det saamme Djiemed skulde opnaaes paa den Maade, at der lige overfor de private Kapitalister opstillede en stor Kapitalist, nemlig Staten, som vilde være en saa stor Konkurrent, at det maatte antages, at alle Kapitalister vilde opgive Konkurrencen lige overfor den. Endemaålet for en saadan Ordning af Arbejdet vilde saaledes blive, at alt Arbejde udføres direkte uden Mellemand af Arbejderne selv. Disse maatte altsaa tænkes ordnede fagvis indenfor Kommunens Kreds i Produktionsforeninger, som skulde omfatte alle Arbejdere uden Undtagelse. Han har antaget, at saadanne Foreninger uden store Vanskeligheder vilde kunne træde istedetfor de nuværende Mestere og Fabrikanter, men at Staten, forsaavidt der dertil skulde udfordres øjeblikkelig Vaan af Kontanter, skulde forstrække disse. Denne Ordning af Arbejdet søger saaledes en tilfredsstillende Løsning ved en Art Tilbagevenden til Middelalderens Laugsvæsen, men i en fornyet og tidsvarende Skikkelse. En saadan Ordning er hovedsagelig kun beregnet paa Byerne, medens Landhøforholdene frembyde Vanskeligheder af større Bestaaffenhed. Med Hensyn

til Vandbospørgsmaalet er der derfor ikke vedtaget noget Program. Han har i „Socialisten“ i faa Henseende opstillet et Forslag, som har vundet stor Tilslutning saavel i England og Amerika som i Europas sydlige Stater, og som rimeligvis til den forestaaende Kongres vil blive optaget som et Program. Det gaar ud paa, at man af Hensyn til Maskinernes Anvendelse i Nutidens Landbrug vender tilbage til det tidligere Fællesskab og søger oprettet Produktionsforeninger, hvori Enhver bliver Parthaver efter den Lod han medbringer. Han har tænkt sig, at de jordløse Husmænd vilde komme til at deltage i dette Fællesskab som privilegerede Arbejdere“. Geleff har forklaret, at det, han har villet som Foreningens Formaal i den omhandlede Henseende, var, at Kapitalen skulde hindres i at nedtrykke Arbejderen, og at Alle skulde have lige Afgang til Erhverv og den fulde Værdi af sit Arbejde. I de Foredrag, han har holdt for at fremme Foreningens Formaal, har han flere Gange anbefalet, at Staten af de Midler, der kunde indvindes ved Kongedømmets og Hærens Afstæffelse, skulde oprette Laanekasser for Arbejderne. Dette ansaa han dog ikke for tilstrækkeligt til Opnaaelse af den fuldstændig lige Afgang til Erhverv og Arbejdet's Frigjørelse i det Hele; men han har tænkt sig, at den bedste Maade at knække Kapitalen paa var at bringe den til at være ufrugtbar, med andre Ord, at forhøje den at høje Renter eller anvendes, men kun at tilstede dens Opspisning som Kapital. Da Kapitalen paa denne Maade vilde forsvinde, har det ikke været ham af sær Vigtighed, at Arveretten blev afstæffet, endstjønt det ganske vist var et Middel til at fremstjynde det tilføjtede Maal. Han har iøvrigt tænkt sig, at Staten enten selv eller gennem de med Selvstændighed udrustede Kommuner skulde træde til som Arbejdet's Ordner og stæffe alle lige Afgang til Erhverv og fuldt Udbytte, uden at han dog har gjort sig nærmere Rede for, hvorledes Ordningen skulde være i Detaillen. Brix har forklaret, at hans Tanke og Maal i sin Almindelighed gik ud paa, at der skulde indføres en saadan Ordning, at Hver fik lige Afgang til Erhverv og fuldt Udbytte af sit Arbejde, medens nu

Kapitalister og Storborgere just ved Kapitalens Magt forhindre Arbejderne i at naa deres Arbejdes fulde Udbytte. „Han har imidlertid ikke saa nøje sat sig ind i Arbejderforholdenes Ordning, men antog, at Pio som den, der var bedst inde i Forholdene og var Hovedlederen, i saadan Egenstabs vilde ordne det Hele i Detaillen, og vilde han følge ham med Hensyn til denne Ordnings Udvikling“.

~~Egteskabet~~ saaledes som det nu er ordnet, kaldes „en umoralisk, gudsbespottelig Institution“ (Social. 1871, Nr. 17), og det — ligesom det dermed i Forbindelse staaende Familie — betegnes som lidet stiftet til at udvikle en sund og dygtig Slægt, medens derimod de frie Kjønnsforbindelser langt snarere vilde være i Stand til at sikre Opnaaelsen af dette Formaal (Social. 1871, Nr. 6). Derfor skulle Mand og Kvinde ikke være bundne til hinanden længere, end de have Lyst til, men have frit Lov til at forlade hinanden uden alle vidtløftige halv- eller helofficielle Ceremonier. Som det under ~~Forhørene nærmere er forklaret af de Domsældte~~, skal der ~~istædfor det bestaaende Egteskab træde en Kontrakt mellem 2~~ Personer af forskjelligt Køn, som hver for sig skulle kunne opsigte Kontrakten og derefter aflutte en ny med en anden Person af forskjelligt Køn. Børnene vilde ikke i saa Henseende lægge Hindringer i Veien, idet alle Børn uden Undtagelse, saavel de Riges som de Fattiges, efter Foreningens Anstuelse skulle tvinges til i fælles store Undervisningsanstalter at opføres paa samme Maade og i samme Udstrækning indtil det 15de eller 16de Aar. Efter Opnaaelsen af denne Alder skulde det staa de Paagjældende frit for at uddanne sig videre paa den Maade, de bedst ønskede, men til Besættelse af Statsembederne skulde der kun udfordres en praktisk Prøve. Da Universitetet og de lærde Skoler som Følge heraf skulde bortfalde, vilde de Midler, der hidtil have været henlagte til disse og lignende Instituter, kunne benyttes til den omhandlede Fællesundervisning, der skulde finde Sted uden Udgifter for de Vedkommende paa Statens Bekostning. Kvinden skulde opdrages paa samme Maade som det andet Køn og skulde kunne opnaa

alle Stillinger, der ikke ligefrem stred imod hendes Natur som Kvinde.

Forfaavidt Programmet endvidere omfatter Afstæffelse af Hær og Flaade, staar dette i Forbindelse med den Opfattelse, Foreningen gjør gjældende af Fædrelandskjærlighedens og Nationalitetsfølelsens Betydning. Nationaliteten nævnes allerede i Indledningen til Foreningens Love som en af de Magter, i hvis Navn den fattige Del af Befolkningen er blevet undertrykt, og den er idelig Gjenstand for Angreb i „Socialisten“. Fædrelandskjærligheden og Nationalitetsfølelsen betegnes som Ideer af anden, tredje eller endnu lavere Rang eller som udsprungne af Vanen og tilbøls ogsaa en tillært Ide (f. Ex. Social. 1871 Nr. 22). Krigen er altid en Affødning enten af Fyrsternes Herstehge eller Forsængelighed eller et Forsøg fra Magthavernes Side paa at afvende Befolkningens Opmærksomhed fra Samfundsforholdenes store Brost og Mangler (f. Ex. Social. 1871 Nr. 4 og 1872 Nr. 5). Hæren, der i Overensstemmelse hermed betegnes som en unyttig og for de lavere Klasser fordærlig Institution og et brugbart Redskab i Magthavernes Haand, skal derfor afstæffes i alt Fald i den Stikelse, hvori den nu bestaar. Af Pio er dog nærmere forklaret, at Hæren efter hans Tanke ikke aldeles skal opløses, men at man burde bringe det dertil, at alle de, som gjorde Tjeneste — og det skal som nu være alle — fik fuldstændigt Vedelag for deres Arbejde, med andre Ord betales med sædvanlig Arbejds løn.

I religiøs Henseende gaar Foreningens Program ud paa fuldstændig Troesfrihed, Kirkens Adskillelse fra Staten, Præsteembedernes Nedlæggelse som Statsemployer og Præsternes Ansættelse ved Valg af Menighederne og Lønning af disse. I „Socialisten“ gjentages idelig, at Religionen er en Samfundet og Staten ganske uvedkommende Sag, saa at Kirken hverken bør have nogen Plads i eller Betydning for Samfundets Dr-

ganisation (f. Ex. Social. 1872 Nr. 5*). Særligt ivres der imod, at Staten gennem Skoleundervisningen gjør Sit til at fremkalde og befæste Religiositeten hos Børnene (f. Ex. Social. 1871 Nr. 18 og 1872 Nr. 7).

Ovenfor er paavist, hvorledes Foreningens Bestyrere have tænkt sig Socialismens Formaal gennemført i den socialistiske Stat. Hermed er det af dem opstillede Program imidlertid ikke udtømt. Skjønt de stadig have vedkjendt sig, at Indførelsen af en saadan Samfundsbygning efter deres Anskuelse var nødvendig, hvis de Mangler, hvorefter den nuværende Samfundstilstand lider, paa en fyldestgjørende Maade skulle afhjælpes, maa det dog efter deres Udtalelser og Forklaringer antages, at de tillige som foreløbigt Maal have tilstræbt visse begrænsede Reformers, der kunde indføres paa Grundlag af den bestaaende Samfundsorden, og som der saaledes var Udfigt til lettere og hurtigere at opnaa (f. Ex. 2det Hefte af „Socialistiske Blade“ og Dagbladet „Socialisten“ af 2den April 1872**). Som saadanne nærmere Formaal er der angivet: Forbedring af Arbeidernes Kaar navnlig med Hensyn til Løn og Arbeidstid, Understøttelse af Produktionsforeninger, Love til Forebyg-

*) ~~Ugesam~~ en Samling Mennesker, kaldet et Publikum, føler Trang til at adspredde eller forable Anden ved dramatiske Forestillinger og derfor mod at betale en Afgift i Form af Billetpriser, underholder en privat Scene, dens Direktør og Stuepillerer, saaledes kunde jo ogsaa en Samling Individuer, kaldet en Menighed, der føler Trang til religiøse Sammenkomster, mod en vis Afgift leie en Kirke og der arrangere Gudstjeneste.“

**) „Vore Tilhængere kjender som sagt vore Meninger om, hvorledes det endelige Resultat af den fjerde Stands Bestræbelser bør se ud. Men Historien gjør aldrig Spring i sin Udvikling; der er flest Dvergtage fra en Samfundsorden til en anden, selv om saadanne end hyppigt bliver betegnet ved blodige Katastrofer af større eller mindre Udstrækning. Naar vi derfor har opstillet os som Sagens Forkæmper her i Landet, saa maa vi ogsaa være paa det Rene med, at vi ikke strax kan opnaa Alt, at der ligesaagodt maa være et foreløbigt mindre Maal som et endeligt og større.“

gelse af Børnearbejde og Indstrækning af Kvindearbejde i Fabrikkerne, Laan til Arbejdere af Statskassen, Oprettelse af et Arbejdsministerium, fuldstændig Ophævelse af alle indirekte Skatter og disses Erstatning ved en Indkomstskat med stærkt stigende Skala, Omordning af Undervisningen, Kirkens Adskillelse fra Staten, Rettergangens Simplificering og Oprettelse af særegne Domstole for Sager mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, Fideikommissers og Lejns Overgang til fri Eiendom under saadanne Bestemmelser, som kunne befordre Udviklingen af en bedre stillet Husmandsklasse, Klosters og Legaters Anvendelse til tidsvarende og almennyttige Formaal, en udpræget Fredspolitik ubadtil og Indstrækning af den militære Tjenestetid, Valgrettens Udvidelse m. m. En Smødefkommen af disse Fordringer troede de at kunne fremkalde dels ved Striker dels ved en vedvarende Agitation i Forbindelse med Indflydelse paa Rigsdagsvalg og hensigtsmæssige Alliancer med nogle af de bestaaende Partier. Det Anførte maa imidlertid ikke forstaaes, som om de betragtede disse Reformers som de eneste praktiske Formaal eller dog som Hovedformaal, selve den socialistiske Stat derimod kun som et Ideal, der ikke kunde eller skulde gennemføres i det virkelige Liv. Det er tværtimod hævet over enhver Tvivl, at netop Oprettelsen af den socialistiske Stat var det Maal, hvis praktiske Gjennemførelse de ansaa det for deres egentlige Hovedopgave at virke for. Selv hvor der tales om de saakaldte nærmere Formaal, knyttes der til Udtalelserne herom saadanne Tilføjelser som, at man fastholder de socialistiske Ideer i alle deres Konsekventer, eller at man stadig vil holde den rene socialistiske Samfundssorden for Dje (2det Hefte af „Socialistiske Blade“ S. 15 og Dagbladet „Socialisten“ af 2den April 1872*). Men der foreligger derhos

*) Vi har derfor anset det for vor Pligt ogsaa at angive det nærmere Formaal saa tydeligt som muligt, idet vi dog samtidig erklærer, at det kun er rent praktiske Hensyn i Forbindelse med et levende Ønske om, at Danmark ikke maa blive Skuepladsen for saa blodige

en Række af Udtalelser, som endog ligefrem gaa ud paa, at det, Foreningen egentlig attraaer, ikke er Reformer paa Grundlag af den nuværende Samfundstilstand, men en helt ny Samfundsbygning (f. Ex. Social. 1871 Nr. 1, Nr. 6*), Nr. 9, Nr. 10, 1872 Nr. 4, Dagbladet „Socialisten“ af 6te April**) 1872, 30te April***) 1872 og 5te Mai 1872). Ligesom den samme Mand gaar gennem de navnlig af Geleff paa offentlige Møder holdte Foredrag, saaledes ere de Domfældtes Forklaringer under Forhørerne fuldstændig overensstemmende med de citerede Udtalelser. Særlig er det af Pio forklaret, at han ansaa det for heldigt og nødvendigt at søge de omhandlede mindre Maal opnaaede for at vinde Tillid og skaffe Foreningen Tilslutning og saaledes fremme dens Endemaal, den nye Samfundsbygningens Indførelse, en Forklaring, til hvilken han dog senere har føiet den Bemærkning, at det ikke var hans Mening, at man udelukkende vilde betragte saadanne mindre Indrømmelser som Midler til at fremme det paatænkte Endemaal, men at man tillige vilde modtage dem som virkende til Gavn for Arbejderne, „idet man dog holdt for Dje det Endemaal, man havde sat sig, og hvis Indførelse ønskedes gennemført snarest muligt, naar Omstændighederne tillod det.“

Omveltninger, som de, der er foregaaede andre Steder, der gjør, at vi indskrænker vore Fordringer til det mindst Mulige for Øieblikket, med det Forbehold stadigt at holde den rene socialistiske Samfundsorden for Dje.“

*) „Vor Hensigt er naturligvis ikke at søge enkelte Reformer gennemførte og iøvrigt slaa os til Ro med, at de nuværende Statsformer ellers blive bestaaende som de ere. Vi eftertragte en anden Tilstand, der vil medføre et andet Statsvæsen.“

**) „At Arbejderne paa Grund af de nuværende Samfundsforhold undertrykkes og udjuges i det Store, har vi allerede mange Gange gjort opmærksom paa, og vi har stedse erklæret, at der herimod ikke gaves noget andet Middel end en total Forandring af hele det Grundlag, hvorpaa Samfundet hviler.“

***) „Tiden er kommet, da „Storborgerstaten“ skal forandres til en „Arbejderstat“.“

Spørges der nu, paa hvilken Maa de de Domsældte da vilde gennemføre deres Endemaal, den socialistiske Stats Indførelse, lader det sig vistnok allerede af Bestaffenheden af den hele Virksomhed, de have udfoldet i socialistisk Retning, udlede, at de ikke have havt den fredelige Forhandlings Vej for Dje, men at deres Hensigt var at naa Maalet ved Magt. I saa Henseende er det for det Første et betegnende Træk, at de hverken gennem Foreningens Organ „Socialisten“ eller i Foredrag have gjort noget alvorligt Forsøg paa en blot nogenlunde indgaaende Udvikling eller Drøftelse*) af de nye Ideer, de vilde gennemføre, men at de derimod fra først til sidst have udfoldet en planmæssig Bestræbelse for at ophidsse Arbejderbefolkningen til Had imod de andre Samfundsklasser og overhovedet imod de bestaaende Samfundstilstande, en Virksomhed, hvoraf der i det Følgende gives en nærmere Fremstilling (S. 46—53). Dernæst er den danske internationale Arbejderforenings Fremtræden som en Underafdeling af „Internationale“ i London en Kjendsgjerning, hvis Betydning ikke er afhængig af det udenfor Akterne liggende Spørgsmaal, om hint vidtforgreneede Selskab har til Hensigt at gennemføre sine Formaal ved Vald; thi det er i alt Fald af samtlige Domsældte under Forhørerne vedgaaet, at de tillagde Hovedforeningen saadanne Hensigter**). Endelig er det en nærliggende Slutning, at de Domsældte, der utvivlsomt vare bestemte paa at lade det komme til Volds handlinger for i den af dem reiste Agitations Interesse at gennemføre det af Øvrigheden forbudte Folkemøde den 5te Mai 1872***), saameget mere have havt til Hensigt at anvende saadanne Midler,

*) Sfr. hermed Udtalelsen i Social. 1871 Nr. 6: „Vi høre til dem, der ikke ville lade os belære, vor Hovedopgave er at samle et Parti.“

**) Særlig er det af Pio i saa Henseende særlaret, „at det efter hans Anskuelse vel ikke ligefrem kan udledes af Generalstatuterne for „Internationale“, at den socialistiske Samfundsbygningens Indførelse skal iværksettes ved en voldsom Omvæltning, men at dette maa forudsættes som klart“.

***) Se herom den S. 75 o. f. givne Fremstilling.

naar der frembød sig et gunstigt Dieblif til derigjennem at naa selve det endelige Maal.

Der foreligger imidlertid fra Domsældtes Side en Række af Udtalelser, som paa en mere direkte Maade oplyse det heromhandlede Punkt. Benvist i saa Henseende skal ikke støttes paa enkelte udrevne Sætninger, hvis stærke Udtryk kunde tilskrives en siebliftelig Overkælse; netop den Aand, der gaar gjennem disse Udtalelser, tagne i deres Helhed, peger hen paa, at en eventuel Anvendelse af Vold for at fremtvinge den socialistiske Stats Indførelse har ligaaet i Ledernes Hensigt. Hvad angaar deres Udtalelser i Pressen, er det allerede i Indledningens til denne Afhandling berørt, at 1ste Hefte af de af Pio udgivne „Socialistiske Blade“ slutter med at udtale det som Hensigten at sætte Arbeidernes Fordringer igjennem „mod Loven“ eller „uden den“, samt at det 2det Hefte, skjønt det „som første Skridt“ anbefaler Benyttelsen af de i Lovene hjemlede Rettigheder, dog tydelig nok stiller en endelig Afgjørelse ved Vold i Udsigt. Disse første Anthydninger om Vold imod det bestaaende Samfund fortsættes derefter — til dels i forstærket Form — i Foreningens Organ „Socialisten“. I dette Blad gjentages det atter og atter, at det er umuligt at gennemføre Foreningens Endemaal ad lovlig Wei, men at Hensigten med Foreningens Oprettelse ogsaa er en ganske anden nemlig den at samle Arbeiderne til en organiseret Magt for at kunne gennemføre den uundgaalige Kamp paa Liv og Død, der forestaar mellem Proletariatet og Storborgerne, og hvis Udfald betegnes som sikret ved Arbeidernes numeriske Overvægt. Disse Udtalelser, til hvilke der idelig foies Lovprisninger af den af Pariserkommunen fulgte Fremgangsmaade og Debatter om Arbeiderbefolkningens Reising til væbnet Kamp i andre Lande, — ere ikke begrænsede til et enkelt Afnit af Bladets Tilværelse, men gaa igjennem det fra dets første Begyndelse lige til Ledernes Anholdelse. I saa Henseende henvises til nedenstaaende saavel af Ugebladet som af Dagbladet udtagne Række af Citater, der vel ikke er ud-

tømmende, men dog formentlig tilstræffelig til at vise, at den omhandlede Tendents er gjennemgaaende:

Ugebladet
„Socialisten“

1871 Nr. 1. „Det første Skridt er gjort andetsfeds. Vi behøve ikke at opfinde Midlerne eller lede efter Maalet: med flestse siggende Magt har de socialistiske Ideer, — **Læren om alle Menneskers Ligeberettigelse til denne Verdens saavel aandelige som legemlige Gøder** — grebet vore Brødre i andre Lande; de har sluttet sig sammen i Masfælles og begynder at rykke frem mod Rigmændene.“

— — „Fra sundne Liders Trældom og dybe Uvidenhed har Proletariatet efterhaanden kjæmpet sig frem til fuld Bevidsthed om den uimodstaaelige Kraft, der boer i det. Vi holder nu i vor Haand Løstestangen, der skal vælte det gamle Samfund ned i den Forglemmelsens Afgrund, for hvilken det allerede længe har været modnet. Lad os da ikke tøve forlænge med at tage fat.“

— — „Har da Communens siebliffelige Nederlag været afgjørende for Sagen? Giver det en Løsning af det sociale Spørgsmaal? Slet ikke. Dette Nederlag har kun vtiift to ubestridelige Kjendsgjerninger: for det første, at Arbeiderne foretrakker Døden for en Bedvaren af deres uubholdelige Elendighed, at de ere bestemte paa at føre deres ubødelige Sag til Seir gennem en Kamp, hvis Heltemod og Selvfornægtelse allerede har aftvunget de mest forhærdede Modstandere Beundring.“

— — „Vi lader os ikke overbevise. Nøden bliver Nød: selv om vore Kammerater styrter ved vor Side af Sult, vil vi dog ikke bedre kunne ubholde den, og Udsigten til at lide den samme Skjæbne kan kun styrke os i vor urokkelige Beslutning: at bryde alle Skranker, der skilker os fra en bedre Tilværelse.“

— — 2. „Alle Uretfærdigheder skal vi efterhaanden sørge for at bringe frem for Dagens Lys, men høve og straffe dem,

— ja det kan vi ikke nu, men vil Arbejderne slutte sig til os og understøtte vore Bestræbelser, da skal den Tid vel neppe være fjern, hvor Proletariatet selv vil tage sine Sager i sin Haand og selv holde Dom over sine forbums Undertrykkere!"

Ugebladet
"Socialisten"

1871 Nr. 3. „Det er vort Haab, at disse Oplysninger om Storbor-
gernes Sindelag vil give vort Parti en gavnlig Lære. Thi vil vi ikke styrte ned i det gamle Slendighedsdyb, vil vi ikke for lang Tid blive arbejdende Maskiner i Ca-
pitalisternes Hænder og opdrage vore Børn til de samme Ulykker, det samme Slaveri og den samme Sløvhed, som vi selv længe nok har været nedsunket i, saa maa vi nu staae fast som en Muur, ikke vige et Fodsbred tilbage, og hverken lade os stramme af Trusler eller løkke af løgnagtige Løfter. Vi maa fremfor Alt slutte os sammen for i fornødent Tilfælde at kunne møde Magt med Magt og vise vore Modstandere, at endnu er hverken vor Villie svækket, vort Mod brudt eller vor Arm lammet.“

— — 4. „Redactionen af „Socialisten“ ... har havt et større Formaal end det reent theoretiske; den vil søge at bevirke en saa-
dan Sammenslutning mellem Danmarks Arbejdere, at disse kan komme til at udgjøre et Parti, en Magt, der med den fornødne Alvor og Energi kan benytte foresæl-
dende heldige Omstændigheder til at erobre den sociale Stilling, der tilkommer det i Samfundet. Om saa Maaneber vil Communen være gjenoprettet i Paris ... Vi opfordre derfor alle vore Brødre til med os kraftigt at arbejde paa det store Bærk, der maa ske langt hurtigere, end Noget nu aner, skal føre os til Maalet“.

— — 5. „Vi gjentager atter, at er vi først bleven nødt til at tage os selv tilrette, saa vil vi naturligvis gjøre ganske ander-
ledes store Fordringer gjældende, end dem vi nu kunde lade os nøie med.“

— — 6. „Hovedsagen for os er vor Organisation, og vi smigre os med, at denne, der i de seneste Aar har vundet saa me-
get, fremdeles vil tiltage saaledes, at vore Modstandere skulle blive nødt til at „anerkjende os som krigsførende Magt“.“

Ugebladet
"Socialisten"
1871 Nr. 12.

- „Saa længe en saadan Tilstand vedvarer, vil Landet ikke være sikret for Oprør fra den ene Dag til den anden; thi Ingen vil kunne fortaenke den af Hungersdøden truede Arbejder i, at han ved ethvertfombest Middel søger at friste det Liv, som han har Ret til at føre, lige-
saavel som Capitalisten.“
- — 13. „— — Saaledes som det nu er, kan det ikke vedblive at gaae, Danmarks over 100,000 Huusmænd og Indersker vil snart af Sult og Nød blive tvungne til med Magt at fordrø det Brød, hvormed de nu saa tidt forgyves med Taarer har tryglet Gaardmanden. Magten er her tillige Ret.“
- — 14. „Bladene veed meget godt, at en Mængde af Arbejderne, ved den yderste Grad af Sult og Kindertrykkelse, efterhaanden er kommet til det Punkt, at de, om det skulde forlanges, vilde lade det staae til og sætte Livet ind for at opnaae Forandringer i det Bestaaende.“
- — 15. „Et har tidt gjentaget og gjentager endnu, at vi ikke har isæde at overskride de løblige Grændser med Hensyn til de Midler, vi vil benytte for at sætte vore Krav igjennem; men vi nødes dog ogsaa til samtidigt at forlange af Modstanderne, at de ikke ved Løgn og Rænker, ved Stolthed og Stivfand gjør os Hede af at trygle om den Retfærdighed, som vi vilde være stærke nok til selv at tilrive os — —“
- — 16. „Saa gavnligt dette nu end kan være, saa er det dog klart, at Arbejderne tillige maa søge at udøve et Tryk paa Staten, for at formaae denne til at understøtte Bestræbelserne for en Forbedring i Arbejdsklassens Kaar. Dette tilsigter vor Forening, og den tilsigter det ved at forene alle Arbejdere i en fælles Anstregelse.“
- — 20. „Seer I ikke, hvor bange alle vore Modstandere allerede er? Hører I ikke, at de striger paa Indrømmelser? Føler I ikke, hvorledes Eders Kræfter voger samtidigt med vor Forening? — Hold blot ud i saa Uger; væk alle Eders slum-

rende Kammerater til Liv og Deeltagelse, og I vil blive saa stærke, at al Modstand vil være umulig, og I vil kunne foreskrive Eders tidligere Undertrykkere Betingelserne!"

Ugebladet
"Socialisten"
1871 Nr. 23.

"Ideerne, som hidtil kun ret egentlig blomstrede i Verdens Hovedstad, Paris, har nu udbredt sig til de fjerneste Egne, de forjagne Communister fører „Smitten“ med sig overalt, endog til det hermetisk tilslukkede Rusland, og medens Dampen af de Myrbedes Blod former sig til truende, uhelbsvarslende Skikkelser, der fylder Mordernes Samvittighed med Rædsel, forberedes der blandt Martyrernes efterladte Dødre og Sønner en blodig og snar Havn, en Havn, der forhåbentlig ved sit Eksempls Magt vil fritage Arbejderne i Europas øvrige Lande for at tage sig selv tilrette."

"Det kunde aldrig falde os ind at skjule, at vi i Tilfælde af en Revolution i Frankrig siebliffelig vil benytte os af det Indtryk, som en saadan Catastrophe vil frembringe her i Landet, til at sætte vore Fordringer igjennem."

— — 25. "Men lad os Arbeidere, der har sluttet os sammen for at kvække Capitalens Magt, for at naae det store Maal: Arbeidets Frigjørelse, lad os fremdeles i det nye Aar staae Skulder ved Skulder, og saa sandt som vi er de mange og Modstanderne de faa: Seiren skal blive vor, og den Samfundsborden, der nu forekommer Storborgere som Sværmeri, skal vise sig for deres dvasse og kolde Blik som en heilstøbt Virkelighed."

1872 — 2. "Da reiser den „sjerde Stand“ sig for at gennemføre den sociale Ret, og det kan kun ske ved samdrægtig Handling under Internationales Fane."

— — 3. "Duffer disse søvnige Medborgere maasse, at vi skal vække dem ved en dansk Oversættelse eller Bearbejdelse

af den franske Tragedie fra 1871? — Det vil ske, hvis de ikke skynder dem lidt med Indrømmelserne; men vi vil saa gjøre vore Storborgere opmærksomme paa, at vi skal vide at sørge for, at det ikke her bliver **Arbejderne**, der myrdes i femte Act!“

Ugebladet
„Socialisten“
1872 Nr. 4.

„Det gjør os næsten ondt for de Staller. Hvor himmelfaldne ville de ikke blive, naar vor Forening, der, som Medlemmerne veed, befinder sig i bedste Velgaaende, om en Maanedes Tid reiser sig i al sin Kraft og Bælde . . . **Hvor vil de ikke blive slagne med Rædsel, naar Kommunen i Paris igjen reiser sit Hoved, naar de berlinste Arbejdere dreier Halsen om paa sine Bødler, og naar vi benyttende os deraf med det samme luster ud i vor egen forpøstede Samsundsbygning!**“

- — 11. „Af de private Esterretninger, som vi har modtaget, synes det at fremgaae, at de franske Arbejderes Nederlag i Paris først vil blive hævnnet i Spanien, men det er naturligtvis ikke godt at forudsæ, om Katastrofen vil holde sig indenfor dette Lands Grændser, eller om den tillige vil give Stødet til Forandringer i hele Europa. Saa meget er sikkert, at den forestaaende spanske Revolution ikke vil komme til at bære det Præg af Maadehold, som udmærkede, men som ogsaa styrkede Kommunen. Paa Halvøen er Temperamentet en hel Del heftigere og Brydningen mellem Samsundsklasserne større end noget andet Sted i Europa; det Blod, der vil komme til at flyde, vil ikke være lidt, og man kan kun trøste sig med, at en saadan Udrensning maasse er nødvendig for at sikkre Samsundet der en nogenlunde fri Udvikling i Fremtiden. —“

Dagbladet
„Socialisten“
2. April 1872.

„Nu reiser den uformuende Klasse sig; den lader haant om Republik, konstitutionelt Monarki og Despoti, saaledes som disse tre Ord hidtil er blevet forstaaet; den kan lige godt eller lige daarligt bruge dem allesammen. Dens første og vigtigste Formaal er et helt andet; den

maa aflaste det Nag, som er lagt paa den, den maa kæmpe en Kamp mod den hele høiere Samsfunds-klasse. Det bliver en Krig paa Liv og Død mellem den Rige og den Fattige, mellem den Fornemme og den Simple, mellem Kapitalisten og Arbeideren, mellem Godsseieren og Husmanden, mellem Manden med Rettigheder uden Pligter og Manden med Pligter uden Rettigheder."

Dagbladet
"Socialisten"
5. April 1872.

„Thi først naar Garmen over den uretfærdige Behandling begynder at luge i ham, først naar han har faaet at vide, hvorledes han, Naturens forstøvede og kraftige Søn, er bleven besvæget for sin retmæssige Andel i Arven, først naar han seer, hvorledes døvne, men listige Uslinger har sat sig i Høisæderne og æder hans Brød, medens de samtidigt svinger Svøben over hans ved Arbejdet bødte Kyg, først da, naar Aterne sfulmer i hans Linding, medens Hænderne knyttes, vil han anvende Selvhjælpen og Samarbejdet paa den rette Maade: til at bryde Lænkerne og stille sig paa lige Trin med de forhen privilegerede Classer!“

6. — — „Men vogt Jer, I egennyttige og opblæste Individualismens Forkjæmpere; der vil komme en Tid, da Folket vil komme til Bevidsthed om sin Magt, og ve Eder da, fordi I har søgt at tilstoppe den sidste Åbning paa den Krudttønde, hvorpaa vort nuværende Samsfund hviler!“

25. — — „Har ikke Nutidens Abolitionister — og som saadanne maa man vel kunne betragte Socialisterne — fuld Grund til at gjentage hines Ord: „Hvorfor dreier de ikke Halsen om paa deres Tyranner, de ere dog 24 mod 1?“

Ja, de behøve ikke engang at berede deres Modstandere en saadan Fugledød, thi alene det, at de ikke længere vil lade sig træde i Støvet, maa absolut være tilstrækkelig til at forandre hele Forholdet, thi deres Masse er saa overvældende, at den maa kunne knuse al Modstand saa let som man knuser en Flue mellem Finger-spidsene, og deres Modstandere ere tilmed for feige — som alle Tyranner — til at ville udsætte sig for at knu-

ses, saafnart de saae, at det var Alvor med, ikke længere at vilke taale deres Herredømtne."

Dagbladet
"Socialisten".
28. April 1872.

"Hvad vilde de europæiske Stater vel ikke for Diebliffet give for en Sifferhedsventil, som kunde beskytte dem imod, at Socialisterne sprænger dem i Luften, naar en skjøn Dag Trykket er blevet for stærkt."

1. Mai — „Men vor Tid kommer vel engang, ja den maa komme, selv om vi maa knække de Stores Magt paa samme Maade, som Christjern den Anden i sin Tid. — —"

5. — — „Og paa Fælleden kan jo tilmed Storborgerne møde ganske roligt. Var det i en Skov, saa kunde maaste Synet af bekvemt udstaaende Grene fremkalde en vis Rildren omkring Halsen paa dem, men hvorledes i Alverden skulde vi kunne hængende dem paa Fælleden? Balget af Pladsen maa ligefrem være dem en Garanti for, at deres Arbejds løn ikke skal udbetales dem endnu."

Som det vil sees, ere de Anthydninger eller Trusler om Vold, der findes i de ovenfor citerede Steder, ikke knyttede til den Forudsætning, at der forud har fundet en ulovlig Indskriden imod Socialisterne Sted fra Regeringens eller Storborgernes Side. En saadan Betingelse kan heller ikke underforstaes efter Bladets øvrige Indhold. I „Socialisten“ 1871 Nr. 22 hedder det vel:

„Hvis Regeringen skulde gjøre Oprør og prøve paa at misbruge den Magt som Folket har givet den, da er det hver Arbejders Pligt at rejse sig og vise Regeringen tilbage indenfor Lovens Stranker, da er det vor Pligt selv med vort Liv at værne om den Frihed, som vi har opnaaet og ikke taale, at nogen trænger den, han være saa Konge, Minister eller Politidirektør“,

men Fremhøvelsen af en saadan Forudsætning er enestaaende. Iøvrigt gjør Bladet i Overensstemmelse med, hvad der allerede er anthydet i den tidligere (S. 5) citerede Indledning til Foreningens Love, netop gjældende, at Magtanvendelse fra Arbei-

bernes Side vil finde Sted, hvis der ikke vises Imødekommen overfor de af Bladet stillede Forbringere, der betegnes som Arbejdernes „Ret.“ I Forbindelse hermed opstilles jævnligen den Lære, at, forsaavidt der ikke gjøres Indrømmelser i den angivne Retning af Modstanderne, — hvad efter Bladets egen Anskuelse ikke kan ventes — er det disse, der begynde Kampen, og Arbejdernes Rejsning for at fremtvinge de socialistiske Formaaels Opnaaelse altsaa ikke Angreb men Nødværge, se faaledes :

„Socialisten“

1871 Nr. 1.

„En anden Gang skal vi maatte med Sort paa Hvidt bevise, at det ikke er Arbejdernes internationale Foreninger, der have udstødt Krigsraadet; at de stedse kun har opfordret Medlemmerne til Enighed indbyrdes og Fred med Bourgeoisiet. De har aabent og klart opstillet deres Program, det maatte da blive Modpartens Sag at fatte, at Slaveriets og Udsugelsens Tid er forbi, at Arbejderne ikke længere kan undgaae at rejse sig for at stille de Forbringere, som vi har opregnet i vor første Artikel i Dag . . . Er det vor Feil, naar Storborgerne ikke har villet begribe dette, naar de kun kan bringes til at give efter ved en Kamp paa Liv og Død?“

— — 8. „Det er vore Modstandere, som maa gjøre Begyndelsen og sige, hvad de vil give os af deres Overflødighed. Men naar de ikke gjør det, da er det dem, der begynder Kampen. Intet Menneske, intet Forsyn kan forlange af os, at vi, Generation efter Generation, skal lade os opslide af Slabninger, der ikke i nogen Retning staaer over os, at vi skal overlade dem Frugten af vort Arbejde, at vi skal være deres Slaver uden Rettigheder og uden Haab. Derfor: lad dem vente Krig, lad dem vente Oprør eller hvad de vil kalde det, men lad dem erindre, at vi vadsler vore Hænder; fra vor Side er det ikke Angreb men Nødværge.“

1872 —

2. „Endnu fordrer Arbejderen kun sin Ret, og vilde man indrømme ham den, vilde Glæden derover gjøre ham blid og forsonlig, men forholdes den ham nu, efter at

Bevidstheden om den er vaagnet hos ham, vil han tilslige fordre Hævn over sine Undertrykkere for hver Dag, de have ladet ham lide, og kommer det først dertil, da See over de Ulykkelige, som nu forhaaner ham, thi da er det ham, som tager Magten, og hans Modstander vil blive knust."

Allerede den Maade, hvorpaa saaledes Forholdet mellem Angreb og Modværge i de sidst citerede Udtalelser er vendt om, svækker i en væsentlig Grad Betydningen af de Forsikringer, som isøvrigt paa adskillige Steder i „Socialisten“, navnlig overfor de fra andre Sider i Pressen fremsatte Bemyndigelser for oprørste Tendenser, afgives om, at Foreningen „staar paa Lovlighedens Grund“, og at Hensigten kun er „at indrette et Selvforsvar for den fjerde Stand, men ikke at angribe de Andre“ (se Social. 1871 Nr. 14, Nr. 15 samt Dagbladet „Socialisten“ af 14de April og 4de Mai 1872). Det Samme gjælder om det Forsøg, der i „Socialisten“ 1871 Nr. 18 gjøres paa at bortforklare det Truende i den tidligere citerede Udtalelse i 1ste Hefte af „Socialistiske Blade“ om Gjennemførelse af Programmet „med Loven eller uden den“, og forsaavidt der enkelte Steder („Socialistiske Blade“ 2det Hefte og „Socialisten“ 1871 Nr. 3) gives Arbejderne Anvisning paa at benytte de Vaaben, deres grundlovmæssige Rettigheder give dem, synes dette allerede efter Bladets øvrige Indhold at maatte forstaaes saaledes, at disse Vaaben skulle benyttes ved Siden af*) de andre Midler. Et enkelt Sted er derhos Forsikringen om, at Foreningen ikke vil sætte sine Fordringer igjennem ved Volds handlinger og Blodsudgydelse, ledsaget af den nærmere Forklaring, at en saadan Fremgangsmaade vilde være Daarstab, fordi al Modstand vil være umulig og naragtig, naar først Arbejderen reiser sig („Social.“ 1871 Nr. 23). Eigesaa utilstrækkelig vil man vistnok finde den i „Socialisten“ 1871

*) Jfr. nedenfor S. 38—39 de hermed stemmende Tilfælde af alle tre Domsfælde.

Nr. 17 givne Forsikring, at Internationale ved den forestaaende Samfundsombæltning vil lede Bevægelsen saaledes, at den ikke overstiger „Fornuftens Grænser“, hvortil knyttes den Bemærkning, at hvis det lykkes Storbørgerne at svække Internationales Magt, saa vil det være værst for dem selv, „thi da vil der ingen Modstand være imod de onde Eidenstaber i Bevægelsen, og den besiddende Klasse vil saa ikke blive affat fra Herredømmet, men udryddet!“ Overhovedet maa det vistnok erkjendes, at de omhandlede Forbehold ere uden virkelig Betydning ved Bedømmelsen af Bladets Tendents.

At en Gjennemførelse af de socialistiske Ideer ved Bold har ligget i Domsældtes Hensigt, fremgaar imidlertid ikke blot af deres Udtalelser i Pressen. De Foredrag, som de have holdt paa offentlige Møder saavel i Foreningen som andesteds, antyde den samme Hensigt, om der end som en naturlig Folge af Banjeligheden ved nsiagtig at opløse den Sammenhæng, hvori deres mundtlige Uttringer ere fremkomne, ikke fra denne Side af deres Virksomhed kan hentes saa mange Exempler, som foreligge med Hensyn til Tendentsen af deres Virksomhed i Pressen. Geleff — der navnlig har været virksom gennem Foredrag — har saaledes paa et Møde i Odense den 26de November 1871 udtalt, at „uden Loven vilde Socialisterne kun gaa frem, naar de andre Samfundsklasser paa ingen Maade ville hjælpe til; saa vilde vi bruge den Magt, vi have“. Paa et i Kjøbenhavn den 14de Februar 1872 afholdt Foreningsmøde fremhæver han, „at Internationale vilde en Statsombæltning, men dette stete ikke, saalænge som Kongen, Embedsmændene og Politidirektoren var ved Magten“. Den 13de Marts holdt han fremdeles samme Sted et Foredrag om, hvad der vil ske, hvis Regjeringen skrider ind imod Internationale. Han udtaler heri bl. A.:

„En gammel Socialist har sagt, at der gives to Verdenner: Kapitalisternes og Arbeidernes, de Besiddendes og de Ikke-Besiddendes, Undertrykkernes og de Undertrykte — Storbørgerstabet og Socialismens, saa grundforstjellige i deres

Væsen og inderste Kjerne, at de ikke kunne bestaa ved Siden af hinanden; den ene eller den anden maa vige Pladsen. . . . Socialismens Kamp mod Storbürgerstabet var endnu mere berettiget end disse Religionskampe; thi Religionen er dog ene en Lidelsesfag, medens Socialismen tillige er en Forstandsfag. Socialismen har nu, forsvaret af vore mest fremragende Videnskabsmænd og Lærde, vundet en saadan Kraft og en saadan Udbredelse i alle Europas Kulturlande, at Kongen og Intet kan standse dens videre Fremskridt, endfjæ tilintetgjøre den. Netop i de Lande, hvor Regjeringerne søge at standse eller undertrykke den, viser den sin største Magt og Livskraft. Den er forbudt i Spanien, men naar vi nu, formodentlig om faa Dage, høre, at Kongen er jaget hjem til Italien, hvorfra han er kommen, da ville vi tillige erfare, at det nærmest er de socialistiske Republikanere, der have omstjyrtet hans Trone. Da Cavaignac i 1848 med 120,000 Soldater efter 4 Dages Kamp med 30,000 Arbeidere, knuste Februarrevolutionen i Paris, da 6,000 Socialister vare faldne paa Barrikaderne og 6,000 andre dels vare henrettede, dels sendt til Cajenne, da troede man at have faaet Bugt med Socialismen; men 23 Aar efter rørte Kampen sig atter, og først efter at 80,000 Socialister vare myrdede eller fangne, jublede ikke alene Frankrigs, men alle Europas Storbürgere, thi nu var da endelig Revolutionens Hydra for bestandig knust. At dette ikke er Tilfældet, det beviser klart de Foranstaltninger, som Regjeringen i Versailles nu træffer imod den. Nei! Socialismen kan ikke tilintetgjøres! man kan fængsle, forvise og nedfable os, men — Socialismen vil overleve os! Lad end Kuglerne fortynde vore Rækker — Hullerne ville hurtigt fyldes, og Socialismen vil til Slutning staa som Geirherre". . . . Vore Storbürgere søge ved mildere Midler at modarbejde Internationale og at udbjævne den Kløft, som skiller Arbejderne fra Storbürgerne, De stiftet det ene Arbeidersamfund efter det andet, og Intet kan være Internationale lærere, thi de arbejde den lige i Hænderne derved. Arbejderne ville snart faa Dinene op for, at det kun er Sten for Brød, Storbör-

gerne byde dem ved disse Foreninger og Samsfund, og da saameget ivrigere og fastere slutte sig til Internationale. Forstode Storborgerne ret Socialismen og dens uafviselige Berettigelse, da vilde de række Socialismen Haanden og hjælpe den til at slaa en Bro over den adskillende Kløft. „Kløften er vel bred og dyb“, saaledes sluttede han sin Tale, „men over den maa og vil vi, selv om vi skulle fylde den med Lig! Vi hverken ønske eller udæske til Kamp, men bydes den os, da modtage vi den, — men lad da Storborgerne erindre, at det Blod, som da vil flyde, ikke kommer over vore Hoveder, men over deres“.

Endelig skal endnu bemærkes, at han paa et Møde i Stubbebjerg den 21de April 1872 erklærede, „at Socialisterne, hvis man fandt paa at ville undertrykke Foreningen og forbyde den at holde Møder, muligvis vilde gribe til Vaaben og forsvare sig mod Undertrykkelsen.“

Hvad angaar Pio, skal særligt fremhæves det af ham den 27de April 1872 paa et Foreningsmøde i Kjøbenhavn holdte Foredrag angaaende Spørgsmaalet: „Ere de socialistiske Theorier for Dieblirket gennemførlige i Praxis?“ Efter Pios Formening maatte dette Spørgsmaal besvares bekræftende. „Vilde man anse en Idee for uigennemførlig og uheldig, saalange den ikke havde gennemtrængt og blev støttet af Alle, saa vilde der aldrig kunne indføres noget Nyt, hvor stor og sand en Forbedring det end var og senere ogsaa for Alle vilde vise sig at være. Enhver stor Forandring vil altid finde Modstandere . . . Samsfundet vilde, som sagt, aldrig komme et Skridt videre i sin Udvikling, hvis man vilde vente med at gennemføre en Idee, indtil Alle vare modne for den, men derfor sker enhver stor Forandring i Samsfundets Udviklingshistorie, tilfyneladende i det mindste, altid ved et Spring, „ved en Omvæltning“. Og saaledes vil det gaa med Gjennemførelsen af de socialistiske Theorier; seire vil og maa de, men Modstand vil de møde til enhver Tid, og derfor kan de ligesaa godt gennemføres „for Dieblirket“ som

fenere. Det at de Forsøg, der ere gjorte paa at gennemføre dem, hidtil ere strandede, beviser Intet herimod; det kan bero paa aldeles tilfældige Omstændigheder. Taleren skænkede derefter det sidste og største Forsøg paa at gennemføre de socialistiske Theorier i Pragis — Pariserkommunen ifjor — en længere Dmtale og den varmeste Lovtale. Han viste, hvorledes de under Kommunen givne Love bare Præget af den mest udviklede Retsfærdigheds- og Sædelighedsfølelse. Dødsstraffens Afstæffelse f. Ex. — de af Kommunen indførte Forbedringer i Retspleien . . . Og Retsstilstanden havde under Kommunen været „fortrinlig“; Tyverier o. S. vare meget sjældne; hvad der fortaltes om Blyndring og Brandstatning o. s. v. var jo „hovedsagelig tendentiøse Løgne“, og naar Kommunen havde udstrevet Penge eller Levnetsmidler og maaft med Magt ladet dem inddrive, var det jo ikke Andet og Mere, end hvad Armeen havde gjort under Beleiringen af Preusserne. — Selv Mordet paa Gibflerne forklarede og forsvarede han som „letbegribelige og berettigede Repressalier“ og „en nyttig Udvarsel“. Han sluttede, som han havde begyndt, med at udtale som sin Tro og Overbevisning, at de socialistiske Theorier kunne gennemføres endog for Øjeblikket, selv om det end kun maatte være ved „en Omvæltning“. Efter at Rjøbmand Mundberg, som derefter fik Ordet, havde udtalt som sin Mening, at Socialismens Program rettest og lettest gennemførtes ved at Socialisterne benyttede deres grundlovmæssige Ret til at faa deres Kandidater ind i Rigsdagen og der efterhaanden faa Majoriteten, faa at de ved Vedtagelsen af nye Love „ad Lovlighedens Bei“ sikkert om end noget senere kunde naa deres Maal, replicerede Pio, der stærkt betvivlede, at det kunde ske paa den af Mundberg nu som altid betoneede Maade ad Lovlighedens Bei, ved Benyttelsen af de nugældende Love til at skabe nye; thi saasnart den Minoritet, der havde Magten, fik Syn paa, at de gjældende Love kunde hjælpe den store „upriviligerede Masse til dens Ret: „til Magten“, saa skulde de snart sørge for at faa dem forandrede . . . Han tror ikke, at den fjerde Stand paa den af Mundberg anviste Bei kan komme til sin Ret, „thi den staar jo saa godt som „uden“

for Loven." Efter en kort ironiserende Kritik over dette Udtryk fastholdt M u n d b e r g som sin Mening, at de socialistiske Theorier kun kan og bør gennemføres ved og med Loven, hvorpaa P i o endnu engang skarpt betonedes, at ved Loven, som den nu er, kan det efter hans Overbevisning ikke ske, og med Loven, kun, naar vi selv have skabt den; men det kan kun ske ved at vise og bruge vor Magt; „og saaledes vil det ske! om nu, eller som B e r g engang sagde: „senere ind i Fremtiden“ — det kunde hverken han eller Rogen sige."

B r i x har kun holdt et enkelt Foredrag (November 1871), hvori han indskrænkede sig til at antyde, at de socialistiske Ledere under visse Omstændigheder kunde blive nøbde til at plante den røde Fane*) paa Nørrefælled og samle Arbejderne om den.

Med Hensyn til de ovenangførte Foredrag bemærkes endnu, at det ifølge Vidneudsagn skal have været kjendeligt, at de deri forekommende Antydninger om en voldsom Omvæltning fuldstændig forstodes af Tilhørerne, som paa disse Steder i Talen ved deres Tilslutning tilkjendegav, at de vare forstaaede.

Med de Vidnesbyrd, der efter det ovenfor Anførte foreligge om, at de Domfældte have havt til Hensigt at omstyrte den bestaaende Samfundsordning ved Vold, ere endelig de af dem gjentagne Gange for Retten afslagne Tilståelser fuldstændig overeensstemmende. Af B r i x er saaledes forklaret, „at den internationale Arbejderforening for Danmark er dannet og dens Virksomhed fortsat med det bestemte Formaal for Dje ved en voldsom væbnet Kuldkastelse af Kongedømmet og Rigsdag samt de bestaaende Institutioner at indføre den socialistiske-demokratistiske Republik, og i den at bringe de af ham anførte socialistiske Formaal til fuld praktisk Gjældighed. Forsaauidt han saaledes tidligere har anført, at Hensigten kun gik ud paa at indføre den ved Magtanvendelse, forsaavidt det ikke kunde ske godvilligt, erkjender han, at han ligesaalidt som P i o og G e l e f f har antaget eller kunnet antage, at en saadan Omvæltning af den bestaaende Stats- og Samfundsmagt kunde

*) Denne har han efter sin Forklaring for Retten betragtet som Omvæltningens eller Revolutionens Fane.

ste uden Modstand, og forandrer derfor denne Reservation, idet han paany erkjender, at Hensigten og Maalet for den internationale Arbejderforenings Lederes Virksomhed har været, som anført, ved Vold at indføre den socialistisk-demokratiske Republik, saaledes som han for sit Vedkommende har bestrevet at ville det, her i Landet. For at naa dette bestemte Maal er Foreningen, som anført, dannet, og var det i det Hele Hensigten og Maalet at uddanne den til en kraftig rundtom i Landet forgrenet organiseret Magt, som de i det givne Øjeblik som Ledere kunde benytte som Udgangspunkt og Middel til at lede og indføre den Omvæltnings Bevægelse, der skulde kuldkaste Stats- og Samfundsmagten og indføre den socialistisk-demokratiske Republik. Med dette Maal for Øje arbejdede de uafbrudt paa at give Foreningen Udvidelse og Styrke ved at danne saamange Filialer som muligt i Provindserne og skaffe saa mange Tilhængere som muligt her i Staden. . . . Da Foreningen havde erklæret sig for en Filial af Internationale i London, og denne gaar ud paa at lede en af den fremkaldt Omvæltning, hvorved Arbejderne komme til at beherske Samfundet, var det allerede paa Grund deraf klart, at de fulgte i samme Fodspor, og at deres Hensigt var at gjøre Proletariatet her i Landet bekjendt med den Magt, det kunde have, naar det samlede sig, og derhos at samle det, ved Agitation at holde det sammen og drage saa mange som muligt ind under Bevægelsen for, naar Tiden var kommen, at benytte den derved frembragte Organisation til voldsomt at gennemføre de Planer, de havde." Han har endelig forklaret, at Pio var den, der indførte de socialistiske Ideer her i Landet og under sin Nærvarelse her ledede og styrede Bladets og Foreningens Anliggender „som det høist og mest betydnende Medlem, samt at saavel han (Brix) som Geleff fulgte Pio som Hovedlederen“.

Pio har under Forhørerne erkjendt, „at Socialismen heri Landet har tilstræbt, at det gamle Samfund, som led af saa store Mangler og var saa uretsfærdigt ligeoverfor den 4de Stand, skulde skaffes til Side ved en Omvæltning, og at der istedetfor det gamle Samfund skulde indføres den nye socialistiske Sam-

fundsbygning, og at denne Indførelse forudsatte en Kamp imellem den formuende Klasse paa den ene Side og den 4de Stand paa den anden, altsaa mellem den Rige og den Fattige, den Fornemme og den Simple, Kapitalisten og Arbeideren, Godeiereren og Husmanden, mellem Manden med Rettigheder uden Pligter og Manden med Pligter uden Rettigheder, som i Dagbladet „Socialisten“ Nr. 1 nærmere fremhævet.“ . . . „Ved Foreningens Dannelse, Udvikling og den Agitation, der dels var ubvist, dels fremdeles skulde udføres mellem Husmændene og Arbejderne, med andre Ord den lavere Samfundsklasse, havde han som Maal at indføre ommeldte Samfundsordning, og, som han har udviklet i sit Foredrag den 27de April 1872 (anført ovenfor S. 33—35), var det ham klart, at Magthaverne og Storborgerne vilde holde paa det Bestaaende og vise sig fjendste imod enhver Forandring samt i fornødent Fald forandre Lovene for at holde Arbejderne ude af Stand til igjennem den, hvis det var muligt, at opnaa deres Fordringer, og at dette derfor kun vilde kunne opnaaes ved, at Arbejderne eller den 4de Stand viste og brugte deres Magt eller med andre Ord voldsomt fuldkastede den gamle Samfundsorden og paa samme Maade indførte den nye“. . . „Det har været hans Overbevisning, at den 4de Stand heri Landet har været underkastet en saa uretfærdig Behandling, idet den, endstjønt den var den talrigste, ikke havde nogen Betydning, medens den efter sit Tal skulde have den fulde Magt i Staten, mens Storborgerne eller de Formuende, endstjønt de vare de faa, havde den hele Magt og Herredømmet, at det var Gjenstanden for hans og Foreningens Bestræffelses Ønsker og Virksomhed og for hans og deres Bestræffelser, at faa denne Uretfærdighed hævet ved at organisere Proletariatet, gjøre det fuldt bekendt med sin Magt og saaledes føre det hen til at indføre paa foranførte Maade den Samfundsorden, hvorved den 4de Stand vilde komme til sin Ret“ . . . „Formaalet for Foreningen og Agitationen heri Landet har været, at danne en Organisation af socialistisk Bestaaenhed, som skulde benyttes til at indføre den socialistiske Samfundsordning ved en voldsom Omvæltning.“ Efter senere

at være gjort bekendt med den ovenfor anførte Tiltaaelse af Brix med Hensyn til Maalet og Hensigten med den internationale Arbejderforenings Dannelse har Pio tillige tiltraadt denne Forklaring som sin blot med det Forbehold, at han, som tidligere anført, ved Omvæltningen kun betingelsesvis vilde affkaffe Kongedømmet og indføre Republikken*).

Geleff har vedgaaet, „at hans Tanke og Hensigt har været, at han og de andre Ledere, naar Lidet dertil fandtes gunstig, vilde reise en stor Folkebevægelse heri Landet og støttede paa den opfordre Kongen, Regjeringen og Rigsdagen til at give efter for den socialistiske Folkevillie og godvillig give Afkald paa Magten for at undgaa de Katastrofer, der i modsat Fald vilde indtræde, men at de, hvis der ikke blev givet efter, men sat Modstand imod Socialisternes Villie, vilde anvende den efter Omstændighederne fornødne Vold og ved Udøvelsen af saadan fordrive Kongen, Regjeringen og Rigsdagen og indføre den socialistisk-demokratiske Republik her i Landet“. Og saa han har for sit Vedkommende tiltraadt den af Brix afgivne Tiltaaelse om Foreningens Formaal og Hensigter, idet han blot bemærkede, at han i Overensstemmelse med sin ovenfor anførte Tiltaaelse maa fastholde, „at han for sit Vedkommende, men uden at have samtalt derom med de Andre, havde tænkt sig, at han først, naar Øjeblikket var kommet, vilde gennem en Folkebevægelse søge at formaa Magthaverne til uden Kamp at give Socialisterne Magten, og først naar dette nægtedes, vilde lede det anførte Angreb.“

Samtlige tre Domfældte have fremdeles med Hensyn til et stort Antal af de ovenfor S. 22—35 fremhævede Udtalelser erklæret, at de gaa ud paa at antyde, at den bestaaende Samfundsorden skal kuldkastes og den socialistiske Stat indføres ved en voldsom Omvæltning samt at der ved den tidligere omtalte Anvisning i „Socialisten“ 1871 Nr. 3 paa at benytte de Arbejderne ved Grundloven hjemlede Rettigheder alene er tænkt

*) Om Pios Stilling til dette Spørgsmaal henvises til S. 10—11.

paa disses Benyttelse ved Siden af de andre Midler. De omspurgte Udtalelser i „Socialisten“ ere iøvrigt for Størstedelen forfattede af Pio. Endelig er det ligeledes af samtlige Domsældte forklaret, at sjønt de sjældnere have haft Samtaler angaaende de socialistiske Theoriens Gjenneførelse i deres Detail, har det dog været fuldstændig forstaaet imellem dem, at Foreningen og Bladet var oprettet for at danne en Organisation, der skulde udbrede de socialistiske Ideer og være beredt til, naar Tiden kom, at indføre den ved en Kuldstafelse af de bestaaende Samfundsforhold og Indførelse af den nye. Derimod have hverken Sektionsformændene eller Andre været indlemmede i nogen Fortrolighed. Der blev nogle Gange fra Sektionsformændenes Side gjort Paastand paa at blive delagtige i Bestyrelsesmøderne og paa at faa fremlagt den udenlandske Korrespondance, men disse Fordringer blev afviste. Endnu fremhæves, at det særlig af Pio er angivet, at han, Brix og Geleff, endstjønt de — som ovenfor anført — vare enige om Foreningens Virksomhed og Formaal i Almindelighed, „dog ikke have anset det nødvendigt at have Enighed om alle Maal i fuld Detail, idet de hovedsagelig gik ud fra, at det navnlig gik ud paa at udvikle Foreningen i den anførte Retning, og han for sit Vedkommende antog, at man stedse senere i det givne Dieblif kunde blive enige om Afgøelserne i de enkelte Punkter, hvori de kunde have forskjellige Meninger“. Iøvrigt betragtede han sig „som det styrende Medlem, der kunde formaa de Andre til at følge ham.“

Hvad angaar Tidspunktet for Sværksættelsen af den saaledes tilfattede Omvæltning, er der vel jævnlig i „Socialisten“ og i de af Bestyrerne holdte offentlige Foredrag hentydet til, at Gjennemførelsen var meget nær forestaaende (saaledes f. Ex. Social. 1871 Nr. 1, Nr. 2, Nr. 4, Nr. 13, Nr. 14, Nr. 20, Nr. 25, Social. 1872 Nr. 4, der alle ere citerede ovenfor S. 22–26, og Social. 1871 Nr. 24*), Dag-

*) „Udbryder Revolutionen i Frankrig i Januar 1872 — hvad der er al Rimelighed for —, da vil den Organisation, som ved vore

bladet „Socialisten“ af 4de April og 2den Mai 1872, samt de ovenfor gjengivne Foredrag af Geleff den 13de Marts 1872 (S. 31—33) og af Pio den 27de April s. A. (S. 33—35). Fremdeles kunde de Domfældtes Optræden ligeoverfor Politidirektørens Forbud imod Afholbelsen af Folkemødet den 5te Mai 1872 synes at pege i samme Retning. Det er imidlertid af alle tre Domfælde forklaret, at de omhandlede Udtalelser ikke ere at forstaa bogstavelig, hvorhos det særlig af Pio og Geleff er angivet, at det var at fremme Bevægelsen og holde den i Aande af dem anfaaes for politisk rigtigt at give det Udseende af, at Maalet snart kunde naaes. Ligeledes er det af alle de Domfælde stadig fastholdt, at det ikke var deres Hensigt at gennemføre Omvæltningen den 5te Mai 1872*). Iøvrigt er der angaaende det her omhandlede Punkt af Brix afgivet følgende nærmere Forklaring:

„Hans og de Andres Tanke har været, at den socialistiske Stats- og Samfundsordens Indførelse paa den af ham angivne voldsomme Maade skulde gennemføres, saa snart Omstændighederne gjorde det sandsynligt, at det vilde kunne ske. Han erkjender, at Hensigten har været at ville gennemføre den, naar Foreningen gennem sit Medlemstal, Organisation og Udbredelse af Ideerne havde faaet en saadan Styrke, at de som Ledere antog, at der var Sandsynlighed for at kunne optage Kampen og føre den igjennem, eller for Socialisterne heldige Begivenheder i Udlandet som til Exempel en feirrig Revolution i et eller andet større Land gav en saadan Understøttelse, at Gjennemførelsen antoges at ville lykkes. Saa snart saadanne heldige Omstændigheder fandt Sted, som gjorde det rimeligt, at Gjennemførelsen kunde finde Sted, var det Meningen og Hensigten, at de vilde sætte sig i Spidsen for Bevægelsen for at gennem-

Anstrengelser er tilveiebragt mellem en stor Del af Arbejderne, være tilstrækkelig til at forhindre al Udskielse, paa samme Tid, som den tillige vil gjøre Seiren let, ublodig og afgjørende.“

*) Om Mødet den 5te Maj 1872 og Domfældtes Hensigter med dette henvises iøvrigt til den nedenfor S. 58 o. f. givne Fremstilling.

føre den." Han (Brix) har isørigt ikke tillagt den socialistiske Bevægelse her i Landet saa stor Betydning som Pio, „men antaget, at der endnu maatte gaa nogen Tid hen, inden den socialistiske Bevægelse fik en saadan Betydning og Styrke, at der var nogen Udsigt til at gennemføre den i sin fulde Udstrækning. De vare imidlertid alle Tre enige om, at det skulde udføres, saasnart det efter Omstændighederne var gjørligt."

Af Pio er nærmere forklaret: „Hvornaar Tidspunktet for denne Omvæltning vilde være kommen, vilde bero paa Omstændighederne, og var det navnlig Meningen og Tanken, at en saadan Indførelse af Samfundsordenen skulde finde Sted, naar Omstændighederne gjorde det sandsynligt, at en saadan Omvæltning vilde lykkes. Det var antaget, at dette vilde kunne ske med Held og da udføres, naar Foreningen heri Landet havde bundet en saadan Udbredelse og Styrke, at den vilde kunne sætte sine Forbringere igjennem ved Magtanvendelse, eller naar Begivenhederne i Udlandet og da navnlig en feirrig socialistisk Revolution gjorde det rimeligt, at en heri Landet reist Bevægelse fra Socialisternes Side vilde kunne bevirke det bestaaende Samfunds Kuldstælse og Indførelse af den nye Samfundsorden. Der var saaledes ikke bestemt nogen Tid, paa hvilken den socialistiske Reising heri Landet skulde finde Sted, men man vilde kun forberede Forbunden og udvikle Foreningens Styrke, for at have Forholdene beredte til, naar foranførte Omstændigheder, som gjorde Indførelsen sandsynlig, indtraf, at kunne benytte dem og ved en Omvæltning naa sit Maal". Med Hensyn til de i „Socialisten" oftere forekommende Udtalelser om, at Pariserkommunen vil være oprettet i en ganske nær Fremtid, har han derhos særlig angivet, at han i Hensyn til socialistiske og udenlandske Blade ventede en ny Opstand i Paris i Januar 1872, og at Grunden til, at den ikke indtraf, navnlig laa i, at det udtaltes som sandsynligt i Regjeringskredsene i Frankrig, at et moderat Udsald af Valgene i Paris vilde bevirke Nationalforsamlingens Flytning til denne By.

Geleffs Forklaring angaaende Tidspunktet gaar ud paa Følgende: „Han antog, at Opnaaelsen af Socialisternes fulde For-

maal, Republikens Indførelse, kun vilde kunne ske, naar de socialistiske Ideer havde faaet en stor Udbredelse og den socialistiske Forening en stærk Udvikling, hvorhos han for sit Vedkommende antog, at den socialistiske Republik ikke vilde kunne indføres saaledes, at den kunde holde sig, medmindre Udlandet var gaaet i Spidsen derfor, og vilde han kun indføre den som anført, naar der var Rimelighed for ikke alene dens Gjennemførelse men dens Holdbarhed. Det var saaledes hans Mening, at den skulde indføres heri Landet, naar en seirrig Revolution i Udlandet havde anvist Veien og der efter Foreningens og Socialismens Udbredelse heri Landet var rimelig Grund til at antage, at den vilde kunne gennemføres og bestaa. Naar disse Omstændigheder vilde indtræffe, vilde bero paa Forholdene, navnlig om det vilde ske i en nær eller fjernere Fremtid. Foreningens nuværende Styrke anfaa han for meget for lille og Begivenhederne i Udlandet for altfor lidet heldige, til at der kunde være rimelig Grund til for Øjeblikket at antage, at det var muligt at gennemføre den socialistisk-demokratistiske Republik, end mindre til at der kunde være noget Haab om, at den kunde holde sig". Den anførte Betingelse, at Udlandet var gaaet i Spidsen med en seirrig socialistisk Bevægelse, har han senere nærmere forklaret saaledes, at en saadan Bevægelse navnlig skulde have fundet Sted i Tyskland eller Frankrig, hvorhos han har bemærket, „at der efter hans Anskuelse var Udfigt til, at en saadan seirrig Bevægelse vilde finde Sted i Tyskland."

Men om det end herefter maa antages, at de Domsældte ikke have tilfigtet en øjeblikkelig Omvæltning af den bestaaende Samfundsordning og overhovedet ikke med Hensyn til Tidspunktet for dennes Iværksættelse have taget nogen anden og bestemt Beslutning end, at den skulde foregaa, naar der i en nærmere eller fjernere Fremtid indtraadte et gunstigt Øjeblik, var det dog paa den anden Side ingenlunde deres Hensigt at afholde sig fra al Virksomhed for Endemaalets Fremme, indtil dette Øjeblik kom. Det er tvertimod godtgjort, at de med hint Maal for Øje gennem et længere Tidsrum have udfoldet en planmæssig for-

beredende Virksomhed, som endnu var i fuld Gang, da deres Anholdelse den 5te Maj 1872 affaar dens videre Udvikling. Som det fremgaar af deres ovenfor anførte Tilstaelser*), betragtede de den internationale Arbejderforening som Hovedmidlet til, naar Tiden kom, at fremtvinge Indførelsen af den socialistiske Stat. De søgte derfor ved alle de Midler, som stod i deres Magt, at uddanne den til en kraftig rundt om i Landet forgrenet, organiseret Magt og at vinde Stemningen for den og dens Formaal. Ifølge deres herom afgivne nærmere Forklaring skulde dette „naaes ved at udgive

*) Senere hen, efter at Sagen forlængst fra Aktors Side var inkammeret for Kriminal- og Politiretten, have isvrigt saavel Pio som Briz tilhaaget sig det deres gjentagne Gange afgivne Tilstaelser om, at de havde til Hensigt ved Anvendelse af Magt at omskrifte den bestaaende Samfundstilstand og indføre en socialistisk Stat. Særligt er det af Pio i saa Henseende angivet, at han kun har haft den rent theoretiske Hensigt at udbrede de socialistiske Ideer og overlade til Folket, hvorledes det vilde udføre Theorierne praktisk, samt at de i hans Tilstaelser forekommende Forudsætninger om Kamp og voldsom Kuldstælse af det Bestaaende alene havde den Eventualitet for sig, at Storborgerne efter at være fortrængte fra Magten ved Proletariatets udstrakte Benyttelse af den grundlovsmæssige Stemmeret, vilde forsøge en Kamp for at gjenvinde deres hidtil havde Forrettigheder. Han har derhos hirt, at det er forekommet ham, som om næsten hver enkelt af hans Udtalelser ved Tilførelsen til Protokollen har faaet „et Skjær, der ikke med Rette tillom den“. Ligesom det, hvad sidstnævnte Punkt angaar, er overflødig at fremhæve de af vedkommende Protokollførere og Retsvidne afgivne Bevidnelser, hvorefter de til Retsprotokollen flette Tilførelser have indeholdt en fuldstændig tro Gjengivelse af de afslagne Forklaringer og derhos stedse af Pio, med hvem de Punkt for Punkt blev gennemgaaede, ere erkjendte for fuldstændig rigtige, saaledes vil det til Bedømmelse af den Betydning, der isvrigt kan tillægges de fra Briz og Pio fremkomne Tilbagekaldelser være tilstrækkeligt at henvise til de Oplysninger, der — selv bortset fra de tidligere af dem afgivne Tilstaelser — foreligge om deres Hensigter (se ovenfor S. 20—35 og nedenfor S. 45—55).

Socialisten, ved Foreningens Virksomhed, ved Foredrag og Underholdelse af Stræder, ved Brevvevlinger, ved Møder af forskjellig Natur, og var det paatænkt at afholde Folkemøder og Arbejder-Kongresser. Ved alle disse Foranstaltninger og den derved fremkomne Agitation var det de 3 Lederes Hensigt dels at indpode de socialistiske Ideer i Befolkningen, dels at forsøge Foreningen ved en stor Tilslutning fra Proletariatets Side og gjøre Medlemmerne og dem, der mødte ved Foredragene og læste Socialisten, modtagelige for de nye Ideer, som bleve beskrevne som dem, der alene kunde medføre Lykke og Velbære for Arbejderne, hvem det paa alle Maader blev gjort indlysende, at den nu bestaaende Samsundsmagt og Orden aldrig vilde kunne skaffe dem Retfærdighed eller Lykke, idet de vilde vedblive at leve under de usle Forhold, hvori de be-
fandt sig.

I samme Hensigt gjordes det Arbejderne indlysende, at den bestaaende Stats- og Samsundsorden var uholdbar og viet til Odelæggelse, at dens Undergang maatte komme, og at denne Undergang kun vilde kunne ske ved en Kamp mellem den og dens Tilhængere paa den ene Side og Arbejderne paa den anden, og bleve Arbejderne saaledes efterhaanden gjorde fortrolige med, at denne Omvæltning forestod, og bleve de saaledes forberedte, at de kunde formaaes til at gribe ind i den, naar Øjeblikket kom."

"For at naa det angivne Maal var det fremdeles et virksomt Middel at prædike Kongedømmets Overflødighed og Kostbarhed, at nedbryde Agtelsen for det Bestaaende, saaledes for Embedestanden og særligt Præstestanden, for Religionen, som den forstaaes og udøves, for Nationalitet, for Rigsdag og Autoriteter, og navnlig for Storbørgerne. Det maatte gøres klart for Arbejderne, at disse Institutioner kun vare til for at nedtrykke dem og holde dem nede, og at hovedsagelig den nuværende Stats- og Samsundsindretning kun gif ud paa at undertrykke dem ved alle mulige Midler, samt holde dem i Ubidenhed, og derfor var uretfærdig og burde omstyrtes."

"Overhovedet har det været deres Hensigt at give Foreningen

en saadan Styrke, og ved den de socialistiske Ideer en saadan Udbredelse, og vække en saadan Agitation i hele den lavere Befolkning, og prædike det bestaaende Samfunds Elendighed, Uudholdelighed og Umulighed, naar Arbejderne skulde eksistere, saa længe og forberede saa vedblivende den lavere Befolkning paa en Omvæltnings Nødvendighed, for at den kunde opnaa Retfærdighed og Lykke, at de, naar Øjeblikket var gunstigt, kunde forefinde en Organisation og en Modtagelighed for den nye Samfundsbyggnings Indførelse paa ommeldte Maade i hele den lavere Befolkning, som vilde, naar de gave Tegnet og ledede Angrebet paa Stats- og Samfundsmagten, bevirke, at Proletariatet eller Arbeidsstanden vilde følge dem i den væbnede Kamp, for gennem en Sejr at naa Oprettelsen af den Samfundsbygning, som tilstræbtes gennem Socialismen".

Den saaledes afgivne Tilstaaelse om, ved hvilke Midler de Domsældte vilde forberede en voldelig Omvæltning af den bestaaende Statsforfatning, bestrykes fuldstændig ved de i øvrigt foreliggende Oplysninger, hvorhos disse tjene til at give et fylldigere Billede af hele den forberedende Virksomhed, de Domsældte have udfoldet. Et Hovedtræk i denne, som nærmere skal behøjes, er den Indvirkning, de saavel ved offentlige Foredrag som navnlig gennem Udtalelser i Pressen have søgt at udøve paa Arbejderbefolkningen. I saa Ord kan denne Virksomhed betegnes som en planmæssig Ophidselse af Arbejderbefolkningen til fanatisk Had imod de andre Samfundsklasser og overhovedet imod den nuværende Samfundsordning, der paastaas udelukkende at være Skyld i Arbejdernes Nød og Elendighed, Nedbrydelse af Respekten for de bestaaende Samfundsindretninger og Anstalter samt Indstjærpelse af den Lære, at en virkelig Forbedring af Arbejdernes Stilling alene kan opnaaes gennem Indførelsen af den socialistiske Stat. I Forbindelse hermed stræbes der planmæssig efter at forberede Arbejderbefolkningen paa og vinde dens Stemning for, at en saadan Omvæltning, naar et gunstigt Øjeblik frembyder sig, skal gennemføres med Magt.

I det ovenfor fremhævede Njemed gives der i Bladet „Socialisten“ en i højeste Grad usand og overdreven Skilbring af Arbejdernes nuværende Stilling. Saaledes søger Bladet at give det Udseende af, at hele denne Samfundsklasse — Fabrikarbejdere, Haandværksvende og Dagleiere i Byerne samt Husmænd og Indfiddere paa Landet — under den nuværende Ordning af Arbejdsvirksomheden er ude af Stand til at forskaffe sig de simpleste Livsbetingelser (Social. 1871 Nr. 1) og snart intet andet Valg har end at sulke ihjel (Social. 1871 Nr. 2*), Nr. 4, Nr. 12, 1872 Nr. 9**). Fra Fødselen af ere dens Medlemmer bestemte til at slæbe sig igjennem den elendigste Tilstand, lig med — ja værre end Slavernes; thi disse have dog en Værdi for deres Herrer, medens Arbejderne ingen saadan have, fordi der altid er Overflod af dem (f. Ex. „Social. Blade“ 1ste Hefte. S. 10, Social. 1871 Nr. 4***), Nr. 8 og 1872 Nr. 6). Ulykkestilsældene i Fabrikkerne kaldes „indirekte Arbejdmord“, og det fordres, at Arbejdsgiverne med deres Person skulle være ansvarlige for dem (Social. 1872 Nr. 6). Denne Arbejdernes fortrykte og haabløse Tilstand udmales idelig i Bladet med overdreven

*) „Ja det er virkelig snart kommet saa vidt, at det dreier sig om, hvorvidt de 90 af 100 Mennesker skulle have Mad eller ikke, det vil sige: hvorvidt Samfundet vil tillade dem at leve, eller de skal — sulke ihjel. —

Nei den, der af vort nuværende Samfund er fordsamt til at sulke og til at fryse, det er Arbejderen“.

** „De 90 Procent af Befolkningen maa nære sig som Hunde af, hvad de 10 Procent kaste ned under Bordet til dem“.

***) „Dog nu kommer Forskjellen; ingen Storborger behøver at ængste sig for Arbejdernes fortvivlede Gjerninger; hvad gjør det, om de stjæle Halven over paa sig selv eller springer i Stranden, eller knuses af Maskiner eller døer af Svindsot; han taber jo ikke en Skilling. En Time efter kan han faae ny menneskelige Maskiner fra Arbeidsmarkedet“.

Farver (Social. 1871 Nr. 11*), Nr. 25, 1872 Nr. 2, Dagbladet „Socialisten“ 5te April og 2den Mai 1872) og endnu stærkere i de socialistiske Sange**), der indprænte Arbejderne Hædet som det eneste Vaaben, de have tilovers imod Storborgerne. Arbejdernes Stilling betegnes derhos ikke blot i økonomisk Henseende som elendig og haabløs; ogsaa Almueundervisningens Tilstand erklæres for ussel, og hvad angaar Religionen, kan den ikke hve Trøst i Nøden, saameget mindre som Kristendommen i Tidernes Løb „er bleven en Tvedragtens Religion, der udsaar Fanatisme og Ufordragelighed i sine Bekjenderes Hjerter, . . . en Spændetroje for den Ringe, brugbar til at holde ham tilbage, naar han vil sprænge de Samfundsbaand, der tvinger ham til Usfelhed og Nød“

*) „Trællende arbejder han sig frem fra Buggen til Graven, medens Sulten sønderriver hans Indvolde, og Sorg og Ulykker, Haan og Foragt gjør hans Dine røde af Graad“.

**) Af disse fremhæves den jævnlig i Foreningens Møder affungne „Socialisternes Marsch“, hvoraf der her skal ansføres følgende Vers:

Snart dages det Brødre, det lyøner i Øst. —
 Til Arbejdet, fremad i Kor!
 Man haaner den Fattiges eneste Trøst:
 Vor Ret til at leve paa Jord;
 Man deler vor Frihed, bestæver vort Brød;
 Til Arbejdet! Liv eller Død!

Martinsdøds Nag paa vor Nakke blev lagt,
 Vi bar det og tav i vor Nød,
 Men er vi de Mange, saa være det sagt,
 Vi fordrer det daglige Brød.
 Samdrægtige gaar vi i Sorg og i Nød,
 Til Arbejdet! Liv eller Død!

Vor Arne er kold og vort Hjem kun et Skjul
 For Trængsler og Tvedragt og Savn;
 Vor Ibræt man fængsler i Bur som en Fugl
 Og kaster Foragt paa vort Navn —
 Vi levnes kun Hædet, den ulmende Glød —
 Til Arbejdet! Liv eller Død!

(Social. 1871 Nr. 1, 1872 Nr. 5*). Endelig er Arbejderen ogsaa underkuet i politisk Henseende; den ved Grundloven givne Frihed er ikke andet end et Gjøgleværk (Social. 1872 Nr. 9), som kun et lidet Mindretal Storborgere nyde godt af, medens den store Mængde, Arbejderne, er ligesaa ufri som nogenfinde før; derfor er ogsaa „al denne Tale om den dejlige Frihed noget meningsløst Præk“ (Social. 1872 Nr. 7).

Skylden for den elendige og fortrykte Tilstand, Bladet saaledes udmaler som Arbejdernes Lod, lægger Bladet ikke i nogen Henseende eller for nogen Del paa Arbejderen selv (f. Ex. Social. 1871 Nr. 5 og Nr. 7). Selv om denne forfalder til Drukkenskab, forsømmer sine Børn, ja endog om han bliver Forbryder, falder Ansvaret herfor ikke paa ham selv (f. Ex. Social. 1871 Nr. 9**). Hele Skylden for den Stilling, hvori Proletariatet befinder sig, falder paa „Storborgerne“ og det bestaaende Samfund, „dette vanvittige Sammensurium af forældede Institutioner (Dagbl. Social. 12te April 1872). Fremfor Alt lægger Bladet „Kapitalisterne“ for Skyld. Efter den i Bladet fulgte Sprogbrug habes ved det fremhævede Udtryk imidlertid ikke alene de Folk for Øje, som sidde inde med de store Rigdomme, Jordgods-ejere eller Kapitalejere. Om end Forbitrelsen er stærkest imod disse, saa sigter den fremhævede Betegnelse dog ingenlunde direkte til Modsætningen mellem Fattige og Rige, men til Modsætningen mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, mellem dem, der ere nødte til at sælge deres Arbeids-

*) „I noget, som kaldes Religion, skulde der altsaa findes en Trøst i Nød og Sorg. Men vilde en direkte Afgjørelse ikke være langt at foretrække? Thi en Gjenopfriskelse af salvesfulde Flokter, som henviser til at lide og haade paa et bedre Liv efter Døden, er ingen Trøst for en Familie, der ikke paa ulovlig Maade vil forskaffe sig Føden, men som i Nød maa dele tørt Brød paa et usfælt Taglammer“.

**) „Disse beklagelsesværdige Skabningers Forbrydelser . . . ere helt og holdent Samfundets eget Bær!“.

kraft, og dem, der kjøbe den (Social. 1872 Nr. 11) og altfaa søge en Fordel for sig selv ved at benytte fremmed Arbejde. Disse Sidstnævnte skjæres alle over een Kam, den store Fabrikant og den mindste Haandværksmester, Forbrotten og Gaardmanden, fordi de alle staa som Arbejdsherrer overfor Arbejderne. Det er navnlig isjñefaldende, at om end Bladet ikke saa ofte angriber Gaardmandsstanden som Fabrikanterne og Mestrene i Bjerne, saa er dette, som Bladet selv udtaler, fordi det er saa optaget af Forholdene i Kjøbstæderne, at det ikke kan skjænke Landet synderlig Opmærksomhed, men derimod paa ingen Maade begrundet i, at det betragter Bøndernes Forhold til deres Arbejdere paa en anden Maade eller med venligere Øjne end Mestrenes overfor deres Svende. Endelig skal endnu fremhæves, at det hvert Øjeblik gjentages i Bladet, at Embedsmænd, Lærere, Læger, Advokater o. s. v. ere Kapitalisternes trofaste Hjælpere, hvorfor de ogsaa gaa med ind under Betegnelsen „Storborgere“.

Det er disse Samfundsklasser, som i Forbindelse med det Samfund, de have stabt og beherske, bære Ansvar for den opværende Tilstand, hvori Arbejderne efter Bladets Skildringer befinde sig. Arbejdernes økonomiske Trang erklares for Resultatet af Kapitalisternes umættelige Habeslyge, der til deres egen Fordel udpiner Arbejderens Kraft til til det Yderste (f. Ex. Social. 1871 Nr. 1*), Nr. 7**), Nr. 8***),

*) „Rigmændene, som efter at have opbygget umaadelige Skatte ved at tilrane sig Udbyttet af vor halve Arbejdstid, nu svælger i Nydelsen af alle Jordens Glæder, medens vi, forfulne og elendige, maa være glade ved at saa tilkøstet det sorte Brød fra Fattiganstalterne, hvortil de viser os, naar de har slidt os op ved Trællearbejdet.“

**) „Hvem er den fattige Landarbejdsmands værste Fjende? . . . det er Gaardmanden,“ . . . der gjør Alt for at holde de Fattige, Trælbyrne, under Naget . . . og hans Midde er Versøvelsen af Arbejde og Brød.“

***) „. . . de egentlige Kapitalister, . . . der forklare Ejendomsretten som uindskrænket Ret til ved ethvertjomhøist Midde at drage Andres Ejendom til sig og leve ved Andres Arbejde.“

Nr. 11, Nr. 12*), Nr. 14, 1872 Nr. 4) og samtidig modarbejder ethvert Forsøg fra Arbejdernes Side paa at staffe sig taaleligere Livsvilkaar (Social. 1871 Nr. 22). Kapitalisterne tilrane sig ikke blot en Del af det Arbejderen tilkommende Udbytte af hans Arbejdsvirkfomhed, men have tillige vidst igjennem de indirekte Skatter at vaelte den aldeles overveieude Anpart i de offentlige Afgifter over paa den Del af Befolkningen, som har mindst Gavn af Staten og dens Indretninger („Social. Blade“ 2det Hefte S. 9—10 og Socialisten 1871 Nr. 3). Ligeledes ere de Tryk i andre Retninger, hvorunder Arbejderne efter Bladets Paaastand leve, et Bærf af Storborgerne. Naar Arbejdsklassen er nedfunket i Uvidenhed, er det, fordi Storborgerne have sørget for at gjøre den høiere Undervisning til et Statsanliggende, paa hvilket der aarlig ødfles store Summer, medens derimod Folkeundervisningen betragtes som Staten aldeles uvedkommende, saa at det tillades Kommunerne at behandle dette Forhold med den største Ligeghldighed (Social. 1871 Nr. 25). Naar Religionen er blevet forvansket, er det, fordi Storborgerne, der ikke selv tro paa den, benytte den og dens Tjenere, til at holde Folket i Trældom og Uvidenhed (f. Ex. Social. 1871 Nr. 1, Nr. 25, 1872 Nr. 8). Naar endelig Arbejderstanden savner den politiske Indflydelse, som tilkommer den, er Grunden den, at Storborgerne unddrage Arbejderne den fri Brug af deres Valgret og de almindelige Borgerrettigheder, som ere givne ved Grundloven, Forenings- og Forsamlingsfriheden (Social. 1871 Nr. 21 og 1872 Nr. 7). Storborgerne bestyldes endog saa for at benytte Fædrelandskjærligheden og Nationalitetsfølelsen som Midler til at faa Arbejderne til paa Storborgernes Kommando at udøse deres Blod i Krige, hvis Djemed kun er at aflede Dpmærksomheden fra de indre Forhold (Social. 1871 Nr. 8, Nr. 11, Nr. 22 og 1872 Nr. 3). Bladet kan

*) „ . . en Race, der er vant til at behandle Arbejderen som en Maskine, der kun er lavet for at forsøge Storborgernes Afgud — Kapitalen.“

derfor ikke finde Skjældsord kraftige nok til at betegne denne Klasse (f. Ex. Social. 1871 Nr. 10*) og 1872 Nr. 4**), men nægter dem rent ud Ret til at kaldes Mennesker (Social. 1871 Nr. 1***) og Nr. 12).

Som allerede antydet betragter Bladet Statens Embedsstand i alle dens Forgreninger som Kapitalisternes trofaste Allierede i de foregivne fjendtlige Bestræbelser overfor Arbejderne. Der fremsættes derfor idelig i Bladet de groveste Bestyldninger imod Embedsstanden (Social. 1872 Nr. 16 †). Særligt bestyldes Skolelærerstanden for Bestikkelighed (Social. 1871 Nr. 7), Dommerne for at fordreje Retten for den Fattige til den Riges Fordel (Social. 1872 Nr. 3 ††) og Nr. 8), og imod Politiet udslænges begge disse Bestyldninger (Social. 1871 Nr. 9, Nr. 21 og 1872 Nr. 8). Fremfor Alt er dog Præstestanden Gjenstand for de socialistiske Lederes Angreb saabel i Pressen som i offentlige Foredrag. Denne Stand bestyldes for at hjælpe Storborgerne med at holde Folket i Løkke (f. Ex. Social. 1871 Nr. 1 og Nr. 25) og for i dette Djemed at forvanske den kristelige Være

*) „ . . . isædetfor Storborgernes Humanitet, som Arbejderne stadig faar Anvisning paa, træffer vi overalt Ordensbanditernes Bestialitet.“

**) „ . . . den djævelske Stupiditet og Grumhed hos de nydende Klasser.“

***) „Skal Slægtens Maal være at dele sig i en ringe Part, der ved Overgreb og Udsugelser, ved Begjærighed og Egoisme gjør sig uværdig til Navnet Menneske.“

†) „Mon deres modbydelige moraliske Hyl ikke skulde faa i Forbindelse med deres Pengeposer — Pengeposer; der har vi det! — Færre dyre „Egtevielser“, færre „Skilsmisser“, færre indviklede Skifteprocesser . . .“

††) „Dommere og Advokater have i vor Tid rent glemt Løven over Prokuratorstribunen, og de førstes Uansvarlighed gjør dem ligegyldige for Opfyldelsen af deres Hæbnevngre Pligter.“

(Social. 1871 Nr. 5, Nr. 9*), Nr. 13**)) Ogsaa for Almueundervisningens flette Tilstand lægges den væsentligste Skyld paa Geistligheden, der har trængt sig ind i Skolen og optager den meste Tid med sin Religionsundervisning for at holde Folket i Uvidenhed og Trældom (Social. 1871 Nr. 18***), Nr. 25 og 1872 Nr. 7). I det Hele taget skildres Præsterne som en moralsk fordærvet og havesyg Klasse (f. Ex. Social. 1871 Nr. 1†) og Nr. 21††)).

I de socialistiske Møder er det navnlig Geleff, der angriber Præstestanden og Religionsundervisningen. Han beskylder saaledes Præsterne for „at drive Høkerhandel med Religionen“ og for „kun at vise Villighed i deres Embede, naar der er Penge at tjene“. I et Foredrag i den internationale Arbejderforening den 14de Februar 1872 udtalte han fremdeles, „at Præsterne holdt Folket i Uvidenhed. De Vøger, hvorefter Børnene lærte Religionen, saaes tydeligt at være

*) „Præsterne kjende kun til Theologi, ikke til Religion — — — deres vilkaarlige og idiotiske Foranstninger af Kristi Lære . . .“

**) „— kun ved at holde Arbeideren under Naget formaar de at holde deres fede Præstetiender og at udøve den fulde Myndighed over Selotjælene. De fortolker Bibelen til deres egen og den Riges Fordel.“

***) „de (Arbeidernes Børn) smides ud i en Fri- eller Fattigskole for at blive fyldte med . . . Patriotisme, Lybighed imod Foresatte, Katakis mus . . . kun lutter Brøvl, der er godt nok for en opvøgende Skavelaste.“

†) „Præsterne ere sande Brængbillede af Kristi Apostle; . . . leve de kun for at lave dyrt betalte, rosende Sigprædikener over rige Blodsugere.“

††) „Disse sorte Hylere . . . de ere blide som Lam, naar det gjælder om at opfordre Arbeiderne til at finde sig i at sulke og tørste og fryse og lide Uret, men de ere graadige som Ulve, naar det gjælder om at inddrive deres Tiende.“

strevne af Præsterne, thi naar det heri fortælles, hvorledes Præsterne slog med Staven i Jordans Flod, saa at Bandet stiltes og Føderne kom lykkeligt over, var dette kun anført for at vise Præsternes Almagt." Ifølge hans Udtalelser paa et andet Møde den 5te Februar s. A. er „Præstestanden den Stand, som først og fremmest vil blive afføstet af Socialisterne; thi Præsterne nutildags give vel Folk gode Raad, men de leve ikke selv derefter; de ere Præster for at have et godt Levebrød." I et Foreningsmøde den 19de Februar 1872 fremhævede han endelig, „at Undervisningen i Skolerne bestod i, at Barnet blev proppet med løgnagtige Historier; thi der var intet fornuftigt Menneske, som vilde tro, at en Mand med et Slag af en Kjæp paa en Klippe kunde faa Vin og Vand til at springe ud af denne, eller at nogle Præster ved at gaa rundt om Jerikos Mure og blæse i Basuner kunde faae disse til at falde ned; dette er kun Historier for at holde Almuen i Uvidenhed og Overtro." I samme Møde betegnede Geleff tillige Kristus som Socialist.

Samtidig med at der saaledes planmæssig arbejdes paa at ophidse Arbejderbefolkningen til Had imod de andre Samfundsklasser og paa at nedbryde Respekten for de bestaaende Samfundsindretninger, der betegnes som Resultatet af de besiddende Klassers forsætlige Bestræbelser for at holde Arbejderne nede i Elendighed og Trældom, indskræpes det stadig disse, at en virkelig Forbedring af deres Stilling er umulig at opnaa paa Grundlag af den nuværende Samfundsorden. Navnlig angribes og haanes de Bestræbelser, der fra de bedre stillede Klassers Side udfoldes for at ophjælpe Arbejderne og vække og styrke deres Eerne og Villie til ved egen Hjælp at forbedre deres Stilling. End ikke disse Bestræbelser gaa fri for den Bestyldning for Falskhed imod Arbejderne, som de socialistiske Ledere altid have paa rede Haand, naar Talen er om de Besiddendes Forhold til Arbejderklassen („Socialistiske Blade" 1ste Hefte

§. 9, Social. 1871 Nr. 1, Nr. 4 *), Nr. 11 **), Nr. 14 ***), 1872 Nr. 2, Nr. 6 og Dagbl. „Socialisten“ af 14de April 1872). Alle Forsøg i denne Retning betegnes som fremgaaede af Storborgernes Frygt og deres Erkjendelse af, at det nu, da Proletariatet er begyndt at røre sig efter Aarhundreders Undertrykkelse, „gjælder om ved et lille Offer atter at bringe det til Ro for ikke selv at blive opslugt af det, men i dets Sted atter at kunne trampe det i Støvet“ (Social. 1872 Nr. 1). Overhovedet maa Arbejderen for al Ting ikke tro paa, at det nuværende Samfund kan have nogen anden Forandring i hans Stilling at byde ham end den, der bevirkes ved Krudt og Bly (Social. 1871 Nr. 1). Den Kløft, som skiller Arbejderne og deres Modstandere, lader sig derfor ikke fylde af Reformernes Bei (jfr. det ovenfor §. 31—33 citerede Foredrag af Geleff). Det gamle Samfund er modent til Undergang og skal tilintetgjøres (Social. 1871 Nr. 1, Nr. 10*), 1872 Nr. 4, Dagbl. Socialisten af 30te April 1872); først gennem en total Forandring af hele det Grundlag, hvorpaa Samfundet hviler, vil en Forbedring af Samfundstilstanden være muligjort og Pladsen ryddet for Opførelsen af den socialistiske Statsbygning med een Etage — for Arbejderen (Social. 1871 Nr. 10).

*) „Husholdningsforeningerne kan derfor kun betragtes som et af Bourgeoisiet opfundet Falskneri . . . , Daaben imod Arbejderen, hvem man søger at narre til at tro, at han paa denne Maade kan skaffe sig nogen Udflugt til et bedre Liv.“

**) „Lad saa længe nok Luftsnyet skinne, hvad enten det er i Form af „Arbejderboliger“ eller „Kasser“ af alle mulige Slags; vi veed jo dog, at det Hele er Bedrag . . .“

***) „Se I da ikke, Arbejdere, at dette forgyldte Skilt paastrevet „Selv- hjælp“ hænger ud som Løkkemad og til Bedaarelse for Trælle med honnet Ambition.“

*) „Den gamle Samfundsbygning, som Midalderen har opført og Fortidens Revolutioner lappet paa, er sit Fald nær. Omsonst affiver man det ormskudne Træværk . . .“

At endelig Indførelsen af den socialistiske Stat, der saaledes betegnes som den nødvendige Forudsætning for Arbejdsstandens Oprensning af den nuværende Elendighed, skal ske ved Anvendelse af Magt fra Arbejdernes Side, er et Punkt, som Lederne ved deres Udtalelser fra først til sidst søge at forberede Stemningen paa. For at gjøre Arbejderne fortrolige med denne Tanke og vinde deres Tilslutning til den gjentages det idelig i Bladet, at det store Maal ikke kan naaes, uden at Arbejderne bruge deres Magt, men at en saadan Kamp mellem „de Mange“ og „de Faa“ vil bringe den 4de Stand en let og hurtig Sejr. Samtidig holdes der Arbejderbefolkningen her i Landet det Exempel for Dje, som Proletariatet i andre Lande og fremfor Alt i Frankrig ved Pariserkommunens Oprettelse har givet, hvorhos det bebudes, at en ny Rejsning og Gjenoprettelse af den parisiske Kommune forestaar, og at en saadan Lejlighed ogsaa her i Landet maa benyttes. Som Bevis for Domsældtes Virksomhed i hele denne sidstangivne Retning kan man isøvrigt indskrænke sig til at henvise til de tidligere citerede Uddrag dels af Artikler i „Socialisten“ (S. 22—30) dels af Lederens Foredrag paa offentlige Møder (S. 31—35).

Som et Led i de Domsældtes forberedende Virksomhed skal endnu fremhæves den Understøttelse, de have ydet forskjelligt under deres Bestyrelsestid opstaaede Striker. Disse betragtedes nemlig af Foreningens Bestyrelse ikke blot som et Baaben, hvormed der kunde virkes for det lovlige Formaal at skaffe Arbejderne gunstigere Vilkaar med Hensyn til Løn, Arbejdstid og Lign.*), men tillige som et Middel til at nære og vedligeholde hele den Agitationsvirksomhed, hvorigjennem Arbejderbefolkningen skulde forberedes paa og stemmes for Lederens Planer. Den første af disse Striker fandt Sted, da Bur-

*) „Et andet af Foreningens Bestyrelse til Opnaaelse af dette Hjemme anbefalet Middel var Oprettelse af Produktionsforeninger, hvor- til der i „Socialisten“ skete Opfordring, dog uden Resultat.“

meister og Wains Arbejdere maatte høre op med Arbejdet paa Grund af Uoverensstemmelse med Fabrikterne, som indtil videre standsede Arbejdet paa deres Skibsbygningsplads. Bestyrelsen for den internationale Arbejderforening for Danmark rettede da gennem „Socialisten“ 1871 Nr. 12 en Opfordring til alle dem, der endnu arbejdede paa Fabrikken, om at nedlægge Arbejdet, indtil Fabrikterne gif ind paa samtlige de af de afftedigede Arbejdere opstillede Betingelser 1) at tre Kvartermænd bleve afftedigede, 2) at der skete en Forhøjelse i Lønnen af 1 Skilling pr. Time, og 3) at alle de afftedigede Arbejdere uden Undtagelse paantog til Tjeneste. Der blev derhos af den internationale Arbejderforenings Bestyrelse foranstaltet et Møde, hvortil samtlige Arbejdere i Kjøbenhavn indbødes, og hvor der efter Foredrag af Vrix, Sommer m. Fl. vedtoges et af Bestyrelsen stillet Forslag om, at Forsamlingen fuldstændig bifaldt Arbejdernes Optræden i den foreliggende Sag og fandt de af dem stillede Fordringer overensstemmende med Billighed og Retfærdighed, samt at Forsamlingen opfordrede alle Arbejdere til af al Magt at støtte deres afftedigede Kammerater og til ved Pengebidrag at virke for et heldigt Udfald. Som Følge af denne Opfordring nedlagde Formerne paa Fabrikken Arbejdet; men efter omtrent 14 Dages Forløb ophørte Striken. Pio havde iøvrigt forinden henvendt sig til Generalsekretæren i London med Anmodning om at sende en praktisk Mand, dygtig til at gennemføre Striken, herover. Det blev ogsaa lovet, at der skulde blive sendt en Mand hertil; men denne, som først gif til Belgien, blev arresteret der og kom som Følge heraf ikke til Danmark.

Den næste Strike af større Betydning var Smedernes. Den begyndte — iøvrigt uden nogen Opfordring fra den internationale Arbejderforenings Side — i November Maaned 1871 og var først indskrænket til et enkelt Værksted; men da det viste sig, at der var Udsigt til en heldig Udgang, blev Strikens Bedligholdelse og Udvidelse til andre Værksteder understøttet af den internationale Arbejderforening. Smidlertid ophørte dog denne Strike, som aldrig var bleven almindelig,

temmelig hurtig noget efter at Pio midt i December s. A. var rejst fra Kjøbenhavn.

I den første Uge af April 1872 begyndte den sidste og største af disse Arbejdsnedlæggelser, nemlig Murerskruen. Allerede fra Slutningen af det foregaaende Aar var der begyndt Forhandlinger mellem Murmestre og Mursvende om Fastsættelsen af bedre Vilkaar for de Sidstnævnte. Efterat Pio havde erfaret, at saadanne Forhandlinger vare i Gang, meddelte han Raad om, hvorledes Fordringerne fra Mursvendenes Side kunde stilles, og tilskrev blandt Andet fra Hamborg Mursvend Grøn et Brev, hvori han fremførte sine Tanker herom. Noget direkte Medvirkning til den paa Mursvendenes Generalforsamling vedtagne Arbejdsnedlæggelse har Pio dog ikke udøvet, og som Grund hertil har han angivet, at han antog, at Tiden ikke var fornustig valgt, og at der ikke havde de fornødne Midler til at gennemføre den. Efterat Striken var kommet i Gang, tilraadede han imidlertid dens Fortjættelse; thi skjønt han fremdeles ikke ansaa dens Gjennemførelse for rimelig med de da forhaandenværende Midler, antog han det dog for muligt, at Midlerne vilde kunne indstøde under Striken, saa at denne kunde udholdes, naar den engang var begyndt. I Overensstemmelse hermed opfordrede han i „Socialisten“ af 10de April 1872 alle Afdelinger af Internationale i Provinserne om at forhindre Tilgang af andre Mursvende. Ligeledes opfordredes Arbejdere af andre Fag til ved Pengebidrag at støtte Strikens Gjennemførelse. I „Socialisten“ af 21de April 1872 anbefalede derhos den Foranstaltning, at Navnene paa alle de Svende, som gjenoptage Arbejdet, før Skruen er endt, opføres paa en Liste, der trykkes og glemmes til senere Brug. Herved tilsigtedes det efter den senere af Pio afgivne Forklaring moralsk at indvirke paa Vedkommende, saa at de ikke indlod sig paa at gjenoptage Arbejdet. Paa Murerkroen, hvor det fra tidligere Tid har været Skik at have en Table til Optegnelse af Personer, som havde brudt deres Forpligtelse til at følge en vis Handlemaade, vare isøvrigt allerede dengang de „Frafaldnes“ Navne opførte paa en Table.

For yderligere at hjælpe Murerne forfattede Pio for Murer-
svendelaugets Bestyrelse et Brev til „Allgemeine Maurerverein“
i Berlin, hvori denne anmodedes om at yde Bidrag til Stri-
kens Fortsættelse. Han antog nemlig, at Præsidenten Grot-
ckau kunde være villig til at indsende Bidrag, bevæget dertil
ved, at den herværende Arbejderforening havde lovet at støtte
hans Ven og Meningsfælle Hasenkewers Balg i Flens-
borg. I samme Anledning tilskrev Pio Internationale i Lon-
don, men efter hvad han har erfaret, ere disse Breve ikke naaede
til deres Bestemmelsessteder.

Medet paa Nørrefælled den 5te Maj 1872.

Afholdelse af et Folkemøde paa Nørrefælled havde allerede længe før Maj 1872 været Gjenstand for Dmtale og
Overveielse af Foreningens Bestyrere, hvorved disse dog nær-
mest vare gaaede ud fra, at det skulde holdes under en Arbej-
derkongres. Det var nemlig foreløbig paatænkt i Sommeren
1872 i Rjøbenhav at afholde en saadan Kongres, hvortil der
ikke blot ventedes Affendinge fra Internationales forskjellige Af-
delinger men tillige Repræsentanter fra de andre Arbejderfore-
ninger her i Landet, og hvortil der overhovedet knyttedes store For-
ventninger. Først i Slutningen af April Maaned 1872, da Mu-
rerstriken tegnede til at ville dø hen, opstod den Tanke allerede
nu at afholde et almindeligt Arbejdermøde. Internationales
Bestyrelse, som var kommet til Kundskab om, at der kun havde
Midler til at fortsætte Striken 1 til 2 Uger endnu, og fremfor
Alt Pio, hvis Løfte om at skaffe Murervendene Understøttelse
fra Udlandet ikke var gaaet i Opfyldelse, følte nemlig, at der
under disse Omstændigheder maatte gøres noget almindeligt
for at puste nyt Liv i Agitationen, rejse Midler til Murer-
strikens Fortsættelse og skaffe Foreningen Tilslutning. Disse

Betragtninger førte til den Beslutning, at der skulde foranstaltes et Folkemøde paa Nørrefælled, og til Deltagelse i et saadant Møde opfordrede de 3 Bestyrere i „Socialisten“ af 2den Maj 1872 ved følgende Opraab:

„Førstkommende Søndag den 5te Mai Eftermiddag Kl. 4 afholdes paa

Nørrefælled

efter Opfordring fra Arbejdere i alle Fag,

et Folkemøde,

hvortil alle Kjøbenhavns og Omegns Arbejdere indbydes.

Kjøbenhavn, den 1ste Mai 1872.

Bestyrelsen for den internationale Arbejderforening:

Louis Pio,	Poul Geleff,	H. Brix,
Stormester.	Kasferer.	Secretair.“

For at fremkalde en til Indbydernes Hensigt svarende Stemning indrykkedes der tillige umiddelbart efter Opraabet den af Pio forfattede Artikel:

„Maalet er fuldt!

Snart dages det, Brødre, det lysner i Øst!

Til Arbejdet fremad i Kor!

Løgn og Bagtalelser i Bladene, ulovlig Fremfærd af Autoriteterne, Had og Forsølgelse fra Capitalisternes Side, det er den „Smøbekommen“, der er viist vore smaa og billige Forbringer af de idiotiske Magthavere. Denne Keilighed burde gribes, sagde de, for ret at vise Arbejderen, hvor afhængig han er af Capitalens Naade og Barmhjertighed, for at lade ham føle, hvor let det er for den lille herskende Klasse paa aldeles storbürgerlovlig Maade at sulte ham ihjel, hvis han ikke bøier Halsen under Aaget, hvis han ikke kryber til Korset og beder om den Naade, at maatte glide som sædvanligt for at forsøge Indholdet af Storbürgerernes vespækkede Pengepunge.

Og hvor ypperligt forstaaer vore Modstandere ikke at enes, naar det gjælder en saadan Sag! Ministre, Magistrat, Politi-

directeur, Grundeiere og Bengeposemænd, — alle har de faaet travlt med at sammensværge dem mod Folket; alle føler de, at nu gjælder det at kvæle Frihedsspiren, ligegyldigt om det skal ske „med eller uden Loven“. Derfor løser Ministeriet Murmesteren, der har det egl. Theater, fra hans Forpligtelser; derfor opfalder Erone hver Dag Mursvende, omendskjendt de ikke har forseet sig; derfor udsætter Magistraten Murerlærlingernes Prøver, og har endog den Frækhed at ville røve Kaugenes Benge og gjøre Kjøbenhavns Haandværkere og Arbeidere umyndige; derfor overfalder Signingscommissionen Mursvendene med Breve; derfor inddriver Grundeierne ubarmhjerligt Huusleien hos de Strikende; derfor skjælder Friskolelærerne deres uskyldige Børn ud; derfor nægter Understøttelsesforeningerne at hjælpe de Nødlidende blandt dem; derfor falder endelig hele Pressen over dem med Løgn og Skjældsord, med Haan og Trusler.

Kjøbenhavns Arbeidere!

Vor ivrigste og mest hadefulde Modstander, Redacteur C. Ploug, erklærer i „Fædrelandet“, at „Samfundets Lurv fordrer paa det bestemteste, at dette Forsøg (Murerstruen) falder saaledes ud, at Arbeiderne kommer til bedre Erkjendelse af deres egen Interesse“, det vil med andre Ord sige, at han opfordrer Murmestrene til at sulte deres Svende ud, for at ikke de andre Haandværkere og Arbeidere ogsaa skal faae Mod til at forsøge at forbedre deres Kaar!

Skal vi da som Lam lade os føre til Kapitalens Slagterbænk? Skal vi taale, at vore Fjender maa skee for flere Aar standse vor Fremgang? **Nei, det kan Kjøbenhavns Arbeidere ikke være bekiendte!** Lad os derfor samle os; Regjeringerne pleier jo hvert Dieblif at holde Revue over de af deres Underfaatter, som de ved første givne Leilighed vil ofre paa Krigsgalstovens Alter for at tilfredsstille deres Ergjærrighed. Lad os da engang holde Mandtal over **alle frie Arbeidere**, over Alle, som vil hjælpe os i Kampen mod Capitalen; vi vil da faa at kjende vor egen Magt og vore Fjenders Svaghed; samlede i tusindviis ville vi stille vore For-

bringer og love herandre at staae Laast og Draaft indtil Seiren er vor!

Men Jer, I Gulbets Dyrkere! I, de Fattiges Udsugere! Eder vil vi endnu en Gang tilraabe: „I har i Martusfinder isfjænket os en bitter Livsdrif; vogt Jer nu, **Maalet er fuldt!** Lad der ikke komme en eneste Draabe til, eller — **det flyder over!**“

Pro lod derhos bestille en rød Fane til Afbenyttelse ved Folkemødet.

Den Ophidselse, som allerede var fremkaldt ved „Socialisten“ af 2den Mai*), søgtes yderligere forøget ved en i

*) Som et enkelt Exempel paa den Ophidselse, Artiklen „Maalet er fuldt“ foranledigede, kan anføres et Foredrag, der af den ellers som Lovlighedens Forkæmper optrædende Krebsformand Mundberg samme Dag blev holdt for de strikende Murere, og som efter hans egen Forklaring var fremkaldt ved den ophidsede Stemning, hvori Læsningen af den nævnte Artikel havde bragt ham. Det hedder i dette Foredrag blandt Andet:

„Han havde, som saa ofte udtalt, stedsse haabet og troet, at Overgangen fra den gamle raadne Samfundsorden til den paa Socialismens Theorier byggede, med en bydende Nødvendighed sig nu meldende nye Tilstand kunde ske ved en jævn Udvikling ad Lovlighedens Vej, at den mellem Kapitalen og Arbejdet værende Kløft kunde fyldes og udjevnes paa en fredelig Maade, men de sidste Dages Begivenheder havde vist ham, at han har taget feil. Man har, siden Arbejderspørgsmaalet for 5 Maaneder siden blev reist her, sagt og troet, at her i vort sindige Danmark kunde det aldrig føre til saadanne Kampe og Kystelser som det har gjort andetsteds; selv han havde troet, at det forældede Samfunds Magthavere dog vilde have Forstand nok til enten roligt at trække sig tilbage eller indordne sig under de nye Former; men Storborgernes „ueberdrægtige“, „ondskabsfulde“ Optræden mod den stedsfindende Murerfæne, Storborgernes „løgnagtige“, „hadefulde“ og „gadedrengeagtige“ Maade at omtale Sagen paa, har vist ham, at det usle og ubrugelige gamle Samfunds Magthavere ikke godvillig ville give Afkald paa at pine og udsuge Arbejderne, men at de med Magt maa tvinges ind i det nye Spor — — — Den

„Socialisten“ af 4de Maj med Overskrift „Storborgernes onde Samvittighed“ indrykket Artikel, hvoraf her kun skal anføres følgende Stykke:

„Det maa være en slem Ting at have den onde Samvittighed, som opstaaer ved, at man har myrdet sine Medmennesker; det maa være slemme at have den onde Samvittighed, som Nagerkarlen har, der udsuger sine Medmennesker; det maa være slemme, som Tyrannen, at have undertrykt sine Medmennesker; det maa være slemme som Præsten, at have holdt sine Medmennesker i Uvidenhed; men med hvilken knusende Magt maae ikke Storborgerens Samvittighed gribe ham, naar den vaagner og fortæller ham, at han har deeltaget i alle disse Forbrydelser mod Samfundet. Er det ikke ham, der myrdede Arbeideren i 1848 som i 1871? Er det ikke ham, der har udsuget Arbeideren til den sidste Skilling, og som hver Dag tvinger Folk ind paa Forbryderbanen ved at nægte dem det Allernødvendigste? Er det ikke ham, som hersker med Piss og Svøbe, med Skjældsord og raa Behandling i de beklumrede Fabrikker? Er det endelig ikke ham, som fylder Arbeideren med Cathekismus og Vibellæsning istedetfor at staffe

rejste Arbejderbevægelse, der som en Strøm gaaer gennem hele Europas ja hele den civiliserede Verdens Arbejdere, kan, det ser han nu, heller ikke hos os gaa af uden Kamp, og den vil maasse hos os blive haardere og mere forbitret end noget andet Sted. Den er allerede begyndt, vi bestnde os saa at sige allerede i Slagets Tummel; lad da Enhver gjøre sig det klart, at det ikke er nogen Veg; det er ikke saadan en Skinfægtning, som det nu af-døde Borgerstab leverede, naar det rykkede ud for at gjøre sig til Nar paa Nørrefælled. Kampen vil blive haard og alvorlig, thi den maa være afgjørende! det er en Kamp, som man siger, paa Liv og Død.“ . . . Han sluttede imidlertid med at antyde, at endnu kunde Kampen ende med Seir for Arbeiderne uden Blodsudgydelse: „Naar vore Modstandere paa Søndag see 50,000 frie og enige Arbejdere samlede i een Phalanx paa Nørrefælled, vil de maasse dog endnu komme til Besindelse og betænke sig paa, at drive Sagen til det Yderste.“

ham en Underviisning, som kunde hæve ham til en høiere Plads i Samfundet?"

Samme Dag blev imidlertid Afholdelsen af Folkemødet forbudt ved nebenstaaende Bekjendtgjørelse fra Politidirektøren i Kjøbenhavn:

„I Betragtning af at den saakaldte internationale Arbejderforening her i Staden ved jevnlige Udtalelser saavel gjennem sit ved Foreningens Lovde som dens Organ anerkjendte Blad „Socialisten“ som ved mundtlige Foredrag deels i dens Møder her i Staden, deels i Møder paa forskjellige Steder trindt om i Landet har stillet en Omstyrning af de bestaaende Samfundstilstande, Statsforfatningen derunder indbefattet, i Udsigt som Noget, der ikke kan undgaaes;

samt efterat bemeldte Forenings Bestyrelse i det den 2den d. M. udgivne Nr. 26 af det ovennævnte Blad til samtlige Arbejdere her i Staden og dens Omegn har ladet udgaae en Opfordring til Afholdelsen af et offentligt Folkemøde paa Nørrefælled forstkommende Søndag den 5te d. M. Kl. 4 Eftermiddag;

hvortil kommer, at det samme Nummer af Bladet i en Artikel betitlet „Maalet er fuldt“ har motiveret Sammentalelsen af det nævnte Møde paa en for det øvrige Samfund truende Maade,

bliver bemeldte saakaldte Folkemøde saavel som ethvert andet offentligt Møde under aaben Himmel, der af den nævnte Forenings Bestyrelse eller af Andre paa dens Vegne maatte blive berammet, i Henhold til Grundlovens § 88 og Lov angaaende Omordning af Kjøbenhavns Politi af 11te Februar 1863 § 9 som farligt for den offentlige Fred og Sikkerhed herved forbudt, og maa Enhver, der ikke desto mindre maatte medvirke til dets Afholdelse eller deeltage deri, forvente efter den sidstnævnte Lovbestemmelse at blive anseet med Straf af Bøder indtil 100 Rd. eller simpelt Fængsel indtil en Maaned, Alt

forfaavidt han ikke efter den øvrige Lovgivning maatte have forskyldt strengere Straf."

Bekjendtgjørelsen blev den 4de Maj om Middagen Kl. 12 paa Kontoret i Gothersgade meddelt Pio og Brix og opfloges samtidig paa Gadehjørnerne. Af den Politiasfistent, som meddelte Pio og Brix Forbudet, blev det tillige ifølge Politidirektørens Ordre tilkjendegivet dem, at Bestyrelsen vilde have at aflyse Mødet i „Socialisten“ for den 5te Maj „under personligt Ansvar for dem Alle og enhver Enkelt af dem for alle Følger, som Unbladelsen deraf maatte drage efter sig.“ Pio, som strax udtalte sin Forbitrelse over Forbudet for Brix, sendte denne op til Politidirektøren med den Meddelelse, „at Mødet ikke kunde blive aflyst i „Socialisten“, da den internationale Arbejderforening og det nævnte Blad vare to forskjellige Ting; Aflysningen kunde kun ske med Redaktørens (Pios) Samtykke, men denne havde vægret sig derved“. Efterat senere Geleff og M und berg vare komne op paa Kontoret, blev der forhandlet om, hvorledes man skulde stille sig til Forbudet, og paa Forslag af M und berg blev det da — skjønt ikke uden Modstand fra Pios Side, der betragtede det som et unyttigt Stridt — besluttet, at man skulde henvende sig til Hs. kgl. H. Kronprindsen, der i Hs. Maj. Kongens Fraværelse stod i Spidsen for Regjeringen, for at faa Forbudet hævet, hvorhos Pio gjorde den Indrømmelse, at den røde Fane ikke skulde blive plantet paa Fælleden, hvis man fik Tilladelse til at afholde Mødet. Paa Bestyrelsens Vegne indfandt derefter Geleff og M und berg sig i Hs. kgl. H. Kronprindsens Palais, hvor de af en Adjutant blev henvist til Justitsministeren. Af denne saavel som af Politidirektøren, til hvem de sluttelig henvendte sig, blev der imidlertid givet bestemt Afslag paa deres Begjæring om at maatte afholde det til den følgende Dag berammede Folkemøde. Da Geleff og M und berg vare komne tilbage til Redaktionskontoret med denne Underretning, hvortil de dog føjede, at Politidirektøren havde stillet en Tilladelse til at afholde Mødet om 8—14 Dage i Udfigt, blev

der af dem i Forening med Pio og Brix afholdt et Bestyrelsesmøde, hvorunder Pio i stærke Udtryk hævdede, at Mødet skulde gennemføres trods Forbudet, og uagtet det var bekjendt, at Øvrigheden havde truffet Foranstaltninger til ved Politi og Militær at forhindre Gjennemførelsen. Brix var strax enig med Pio, men Mundsberg, der allerede under Bestyrelsens foreløbige Forhandlinger om et Folkemødes Afholdelse havde talt derimod og nægtet at underskrive Opfordringen dertil, søgte af al Magt at overtale Pio til at opgive sin Beslutning, idet han udtalte sin Frygt for, at et Forsøg paa at gennemføre Mødet trods Autoriteternes Modstand, vilde medføre Blodsudgydelse og andre beklagelige Følger. Pio gjorde imidlertid herimod gjældende, at Bestyrelsen, naar den var gaaet saa vidt, var opfordret og bunden til at gennemføre sin Beslutning, og fremhævede navnlig, at man behøvede den Tilslutning, som et stort Arbejdersmøde vilde give, for at holde Murerstriken i Gang. Overhovedet var det at opgive Folkemødet, efter hvad der var passeret, det Samme som at lade sig slaa ihjel som Forening; han troede derhos ikke, at Øvrigheden kunde gjøre dem noget Synderligt, fordi de trodsede dens Forbud imod Mødets Afholdelse. Geleff holdt fra først af paa Mundsbergs Anskuelse om det Rigtige i at udsætte Mødet, men da der efterhaanden paa Kontoret indfandt sig endel Personer, af hvis Udtalelser han sluttede, at der var Stemning for Mødets Gjennemførelse, opgav han sin Betænkelighed og sluttede sig til Pio. Efterat Mundsberg som Følge heraf havde fjernet sig med den Bemærkning, at han vilde tale imod den af Bestyrelsen fattede Beslutning i det til samme Aften allerede tidligere indvarslede Foreningsmøde, bleve de tre Bestyrere enige om, at „Socialisten“ for den følgende Dag skulde indeholde en Artikel om, at det berammede Folkemøde vilde blive afholdt trods Forbudet. Denne Artikel satte Pio sig strax til at skrive, for at den kunde afgives til Trykning allerede forinden det til Kl. 8 $\frac{1}{2}$ om Aftenen berammede Foreningsmøde. Artiklen, der strax blev meddelt Brix og senere ogsaa kom til

Geleffs Kundskab, findes i „Socialisten“ for 5te Maj og lyder saaledes:

„I dag Eftermiddag Kl. 4 afholdes et Folkemøde paa Nørrefælled for at drøfte Arbeiderspørgsmaalet.

Igaar Kl. 12 modtog vi fra Politiet en Erklæring om, at dette Møde ikke kunde finde Sted, begrundet paa

at „Internationale“ og „Socialisten“ har stillet en Omstyrtning af det Bestaaende i Udsigt, „som Noget, der ikke kan undgaaes“; og

at Bladet i en Artikel betitlet „Maalet er fuldt“ har motiveret Sammentaldelsen af det nævnte Møde paa en for det øvrige Samfund truende Maade.

Vi erklærer herved atter, at vi anseer en total Forandring af de bestaaende Samfundsforhold for uundgaaelig, hvis det skal blive muligt for Arbejderne at eksistere, og vi erklærer samtidigt, at vi ikke tager en Tøddel tilbage af hvad vi har skrevet i den nævnte Artikel, eftersom den indeholder vor sande Overbeviisning, og eftersom den aldeles intet Truende indeholder mod det bestaaende Samfund.

Vi maa tillige nedlægge den bestemteste Protest mod den Fremgangsmaade, som Politiet har brugt ligeover for os, og som er aldeles uførenelig med Grundlovens Paragrafer. Hr. Erone erklærer, at han forbyder ikke alene dette, men alle fremtidige Møder, som vi agte at afholde, uden at tage Hensyn til, hvad vi paa dem agter at forhandle.

Vi, og alle Arbeidere med os, stilles altsaa for Fremtiden udenfor Loven!

Medens Tusinder af Arbeidere uhindret kunne samle sig i Londons Parke, medens Preussens Tjernlobe tillader Thyfsterne det samme, er vi altsaa her komne saa vidt, at vi maa tigge Politidirecteuren om Lov til i Fred og Ro at discutere vore Interesser. En saadan Tilstand kan vi ikke finde os i; vi maa betragte det som et utaaeligt Tyranni, som en Gjen-

indførelse af Despotisme, som uværdig for det Folk, der i 1848 modtog Friheden af Kong Frederik den Syvende.

Maaskee staaer det i Politiets og Regjeringens **Magt** at forbyde det; **maaskee** kan de bevæge Danmarks frie Børnepligtige og de af Landets Borgere, som de sulter i Polititjenesten, til at optræde som villieløse Redskaber i deres Hænder; men en Ting staaer klart for os: Saalænge vi staaer paa Lovlighedens Grund, saalænge vi benytter de Midler, som vor Grundlov hjemler os, saalænge viger vi ikke et Fodsbred tilbage for Magten! Vi vilde svigte det Hverv, vi har paataget os, vi vilde være uværdige til at staa som Arbeidernes Talsmænd, hvis vi ved Trusler lod os afftrække fra at hævde deres Rettigheder. Lad vore Modstandere handle, som de har Lyst, vi tager ikke vor Veljendtgjørelse tilbage.

*

*

*

De Forslag, der foreligger paa Mødet idag fra den internationale Forenings Bestyrelse, er følgende:

1. Alle Arbeidere erklærer, at den nuværende Murerstrue bør støttes ved Pengebidrag, deels fordi den er fremkaldt ved Mestrenes Nægtelse af billige Fordringer; deels fordi det vilde være uholdelig Skade for alle andre Arbeidere, hvis den skulde mislykkes.

2. Bestyrelsen i Forening med hvem andre, som Arbejderne dertil maatte udvælge, bemyndiges til for den nærmeste Tid at handle i alle Arbeidernes Navn, og skal forebringe Hs. kongelige Høihed Kronprindsen følgende Duster:

A. Der udnævnes en Arbeidsminister, for at han strax i Forening med den øvrige Regjering kan tage under Overveielse, paa hvilken Maade den Fattige øieblikkelig kan hjælpes, uden at han kommer ind under Fattigvæsenet i den nuværende Skikkelse, og uden at han mister sine borgerlige Rettigheder.

B. Det tillades Arbejderne i de forskjellige Fag at oprette Forslagskommissioner, der kan udbyvne Tvistigheder i Arbeidsager mellem Mestres og Svende.

C. Det paalægges alle Autoriteter ikke at optræde til Fordeel for den ene eller anden Part, naar Arbeidet er nedlagt.

*

*

*

Denne af Arbeiderne valgte Comitee skal da ved de offentlige Møder, som herefter afholdes hver Søndag, aflægge Regnskab for, hvad de har udrettet, ligesom ogsaa nærmere Bestemmelser om den fremtidige Fremgangsmaade skal tages.

Svis Mødet paa Grund af Autoriteternes ubefoiede Optraeden skulde blive resultatløst, opfordrer vi alle Arbeidere til at underskrive de med Ovenstaaende ligelydende Adresser, som vil være fremlagt paa Contoiret i Gøttersgade 55, og paa Foreningens Contoir, lille Kirkestræde 1, 2den Sal, ligesom vi ogsaa forventer, at Arbeiderne af al Magt vil støtte deres strikende Kammerater ved Bidrag. Saavel **Murerne**, som alle andre, der directe er blevet arbejdsløse ved Skruen — saaledes **Murerarbejdsmændene** — vil efter Evne blive understøttede.

*

*

*

Vi haaber, at Mødet vil løbe roligt af, og vi **opfordre** alle Deeltagere til ikke ved deres Holdning at give vore Modstandere Leilighed til den væbnede Indfriben, som de synes at ønske. Folkemødet idag er det første, der i Aarhundreder er blevet afholdt i Danmark; lad os give det det Udtryk af Kraft og Maadehold, som stedsse har udmærket den danske Arbejder“.

Til den internationale Arbejderforenings Aftenmøde den 4de Maj havde der i Lokalet i Lille Kirkestræde samlet sig en saadan Mængde Tilhørere, at ikke alene Salen, hvori Foredragene holdtes, men ogsaa de tilstødende Beværtningslokaler vare fuldstændig overfyldte. De Tilstedeværendes Antal anslaaes til omtrent 800—1000 Mennesker. Stemningen var i højeste

Grad animeret, og da Pio ikke til det angivne Klokkeslet havde indfundet sig i Lokalet, istemmedes de socialistiske Sange med overordentlig Kraft. Kort efter kom Pio tilstede og blev, idet han steg op paa Talerstolen, hilset med uendelige Jubelraab. Pio begyndte med at udtale, at det vilde være Alle bekjendt, at Politidirektøren havde forbudt Afholdelsen af det til imorgen berammede Folkemøde. Han oplæste derefter Politidirektørens Bekjendtgørelse om Forbudet, samt udtalte og begrundede nærmere, at denne derved havde gjort sig skyldig i et ligefremt Grundlovsbrud. Han fandt sig derfor berettiget til — uanset dette Forbud — at afholde Mødet og opfordrede alle Arbejdere, saavel Medlemmer af Foreningen som ogsaa andre Arbejdere i Kjøbenhavn og Omegn til at give Møde paa berammet Tid og Sted. Hensigten med Mødet var at forelægge og faa drøftet de ovenfor meddelte Resolutioner; hvis disse ikke kunde blive vedtagne paa Mødet imorgen, vilde de blive fremlagte til Underskrift i Foreningens Lokale og paa „Socialistens“ Kontor. Idet han paany udtalte, at Mødet altsaa vilde blive afholdt, samt opfordrede Arbejderne til at møde, fortsatte han saaledes: „Han havde hørt, at Etatsraad Crone, foruden de 400 Betjente, han havde til sin Raadighed, havde faaet overladt Husarerne, 2 Batailloner Infanteri og Artilleri; om det var de 3 gamle Kanoner paa Hovedvagten. „Abraham, Isak og Jacob“, vidste han ikke. Med denne imponerende Styrke kunde man besætte Afdelingen til Fælleden, men han gad nok se, om man vilde forhindre fredelige Borgere i et fredeligt Djemed at samles paa Fælleden, som vel at bemærke tilhørte Kommunen: alle Byens Borgere, altsaa ogsaa Arbejderne. Man havde hidtil, saalænge man kunde, søgt at forhindre dem i at faa Tag over Hovedet til deres Forsamlinger; nu vilde man endogfaa affjære dem fra Naturen. Mødet skulde gjenneføres, og han troede ikke engang, at Magthaverne, selv om de vilde, kunde faa Politiets slet Lønne og med streng Tjeneste plagede Betjente, som ovenikjøbet ikke havde faaet bevilget en ansøgt Lønningsforhøielse, og Soldaterne, der hovedsagelig vare udgaaede fra Arbejderstanden og

for en stor Del selv vare Arbeidere, til at stride voldsomt ind mod deres fredelige Brødre“. Han tilføjede, „hvad der skal ske, hvis Forbudet bliver opretholdt, det kan jeg ikke nærmere udtale nu“; i Forbindelse hermed opfordrede han Arbejderne til Ro og Maadehold.

Efter dette Foredrag, som modtoges med stormende Jubel, tog Fredsformand M u n d b e r g Ordet. Han beklagede, at han i en saa alvorlig Sag og et saa afgjørende Øjeblik skulde staa paa et andet Standpunkt end Borger Pio; men han maatte af sit Hjertes inderste Overbevisning opfordre og bede Arbejderne om ikke at overtræde Politidirektørens Forbud, som han erklærede for aldeles lovmæssigt. Han fortalte, at Politidirektøren havde stillet ham i Udfigt, at Mødet muligen kunde blive afholdt om en 8 Dages Tid, og lagde Forsamlingen paa Sinde at man ved at afholde Mødet imorgen trods Forbudet og de til dettes Oprettelse trufne Foranstaltninger muligen vilde fremkalde Blodsudgydelse og Kuldkastelse af de bestaaende Samfundsforhold. Han kunde ikke paa nogen Maade tilraade, at Saadant udførtes, og vilde i alt Fald fralægge sig enhver Lod og Del i et saadant Skridt. — Dette Foredrag modtoges af Forsamlingen med Uvillie, Høfsen og Udraab som „Forsræder“, „Frafalden.“

Derefter fremtraadte Pio paany og udtalte, „at de Ytringer, som nu vare fremkomne fra M u n d b e r g, overrastede ham maaskee mindre end man skulde tro. Bestyrelsen fastholdt ligeoverfor disse Ytringer Beslutningen om, at Mødet skulde afholdes, og han, som ikke skiftede Sind fra den ene Time til den anden, gjentog indtrængende sin Opfordring til Alle om at møde paa berammet Tid og Sted. Han nærede ingen stor Frygt for, at det imorgen skulde komme til nogen Blodsudgydelse. M u n d b e r g kunde, hvis den Byrde, der var lagt paa hans Skuldre, som det syntes, var ham for tung, let blive befriet for den. Han maatte fastholde, at Mødet skulde afholdes, og han antog, at Magthaverne vilde betænke sig 2 ja 3 Gange paa at stride voldsomt ind, naar de saa den store Masse, der indfandt sig. Han vilde trods M u n d b e r g s Ud-

taelser fastholde Mødets Afholdelse, og hvis ingen af Bestyrelsens Medlemmer vilde følge ham, alene bære Ansvaret for Afholdelsen. Politidirektøren kunde om 8—14 Dage finde paa nye Udflugter, og den Lov, der bestod idag, bestod ogsaa om 14 Dage. Hvad der vilde ske, hvis Myndighederne strede ind for at forhindre Mødet, var umuligt at forudsæ: hvad der i saa Tilfælde skulde og burde ske, derom kan og vil jeg nu ikke udtale mig". — Geleff udtalte, „at han, endskjønt han nærmest havde heldt til Mundsbergs Anskuelse, dog nu, da han saa, at det var Forsamlingens Stemning, at Folkemødet skulde afholdes, ligeledes vilde slutte sig dertil og ikke skulde være den Sidste til at møde. Han opfordrede derhos de Mødende til at afholde sig fra at holde Taler, men at overlade dette til Bestyrelsen, da utvivlsomt de, som holdt Taler, senere vilde blive satte under Tiltale". — Ørig erklærede, at han i Et og Alt sluttede sig til Pio, og opfordrede derhos Arbejderne til, hvis der skulde opstaa Uro og Uorden ved Politiets Optræden, at sørge for, at der ved Arbejderne selv blev stillet Orden tilveje. — Til sidst stod Pio atter frem og meddelte Forsamlingen, at han nu, da Bestyrelsen havde udtalt sig, vilde afslutte Forhandlingerne, idet han derhos endnu engang anførte, at Folkemødet vilde blive afholdt som oprindeligt bestemt.

Efter de af et større Antal Bidner afgivne Forklaringer kunde hele Indholdet af Pios Udtalelser paa Mødet og hans Foredrags Voldsomhed ikke efterlade nogen Tvivl om, at hans Mening var, at Folkemødet, hvis der gjordes Forhindringer fra Autoriteternes Side, skulde gennemføres ved Magt, ligesom det under hele Mødet var tydeligt, at de Tilstedeværende opfattede hans Foredrag paa denne Maade, idet de med særlig Styrke tiljublede ham paa de Steder i hans Foredrag, hvor det kunde forståes, at dette var Meningen. Efter Mødet, som bevirkede, at der strax indmeldte sig 50 nye Medlemmer i Foreningen, var Stemningen i høj Grad ophidsset, og der hørtes rundt om Dyringer, der gik ud paa, at man ikke skulde bryde sig om Forbudet, men desuagtet gennemføre Mødets Afholdelse. Lige-

ledes faldt der Ytringer om, at hvis Nogen skulde blive anholdt, var det Alles Pligt at befri ham. Skjønt en stor Del af de Tilstebevarende hurtigt fjernede sig efter Mødet, var der dog endnu Mange tilbage, da Pio omtrent Kl. 12 forlod Foreningen, og han fulgtes til sin Bolig paa Nørrebro af en Skare paa henved 150 Mennesker, der herved dels vilde høre ham en Hædersbevisning dels vilde forvisse sig om, at han kom hjem i god Behold. Det Rygte havde nemlig udbredt sig, at der holdt en Droske med Politi, som havde i Sinde at anholde Pio. Undervejs stødte Geleff til Toget, men han og Pio skiltes kort efter for at gaa til Ro, uden at der — efter deres Forklaring — mellem dem var truffet nærmere Aftale om Detaillen ved Folkemødets Gjennemførelse den næste Dag. Rige- saalidt havde de drøftet dette Spørgsmaal med Brix. De vare kun blevne enige om at samles tidlig næste Dag hos Brix for at forhandle om Udførelsen.

Samme Nat omtrent Kl. 3 bleve de imidlertid efter Politidirektørens Ordre anholdte og fra deres Boliger bragte til Politikammeret.

Strax efter at denne Anholdelse var iværksat, fik Xylograf Aug. A. S. Toucher, der allerede tidligere af Pio var udset til under saadanne Omstændigheder at overtage Redaktionen, Underretning om det Forefaldne, og ved hans Foranstaltning blev der nu foran i Bladet „Socialisten“ for 5te Maj, som dengang allerede var under Trykning, indrykket følgende Linier:

„Da d'Hr. Pio, Brix og Geleff ere anholdte i Løbet af Natten, maa vi bede vore Venner om at holde sig Loven efterrettelig og ikke møde.

Aug. Toucher.“

Rigeledes sendte Kredsformand Munderberg tidlig om Morgenen den 5te Maj Bud til nogle af Sektionsformændene for med dem at drøfte, om der ikke var Anledning til at udsende en Bekjendtgørelse til Arbejderne, hvori de anmodedes om ikke at udføre Folkemødet. Endel Sektionsformænd indfandt sig samt Aug. Toucher i Egenklab af midlertidig Redaktør

af „Socialisten.“ Efterat et af denne forfattede Udkast*) til den omhandlede Bekjendtgjørelse var undergaaet nogle Forandringer, blev man enig om følgende Dpraab:

„Til Arbejderne.

Borgerne Pio, Brix og Geleff ere arresterede i Nat Kl. 2.

Berøvede vore valgte Førere vil ethvert Forsøg af Arbejderne paa idag at holde det berammede Folkemøde utvivlsomt kun føre til Nederlag, og vor Bøn til dem, hvis Ve og Vel er Maalet for vor Kamp, er, at de strengt afholder sig fra ethvert Brud paa den offentlige Orden, der kun kan skade Arbejderens retfærdige Sag“.

Dette Dpraab, der var understrebet af forskjellige Reds- og Sektionsformænd m. Fl., lykkedes det imidlertid ikke at faa opslaaet paa Gadehjørnerne før Kl. 3—4, medens der allerede fra Kl. 2½ var begyndt at samle sig en hurtig voksende Mennessemasse paa de til Fælleden stødende Beje. Afgangene til Fælleden vare allerede dengang bevogtede dels af en Politistyrke bestaaende af 2 Politinspektører, 4 Politiasfistenter, 28 Overbetjente og 107 Betjente dels af en Eskadron Husarer, der foreløbig tog Stilling i en Gaard ved Nørrealle. Her til sluttede sig Kl. 3 Husarregimentets Excercerskole, der tog Stilling ved Tagens Vej. Efterhaanden havde der

*) Dette Udkast lød saaledes:

„Til Arbejderne.

Borgerne Pio, Brix og Geleff ere arresterede i Nat Kl. 2.

Berøvede vore valgte Førere vil ethvert Forsøg af Arbejderne paa at sætte Magt imod Magt utvivlsomt kun føre til Nederlag, Sorg og Elendighed, og vor Bøn til dem, hvis Ve og Vel er Maalet for vor Kamp, er, at de strengt afholder sig fra ethvert Brud paa den offentlige Orden, der (under de tilstedeværende Omstændigheder) kun kan skade Arbejderens retfærdige Sag.

(Kun gjennem No og Orden tror vi at kunne naa til Sejren).“

De i Parenthes satte Ord fandtes overstregede i det fremlagte Udkast.

imidlertid samlet sig en meget betydelig Menneftemasfe — deriblandt dog et stort Antal Dreng og ganfte unge Mennefter —, og denne Mængde, der fortrinshvis holdt fig paa Blegdamsvejen og ved Triangelen, føjte fra diſſe Punkter at trænge ind paa Fælleden. Navnlig fra Triangelen gjorde omtrent Kl. 4 en tætfluttet Flok paa flere Hundrede Mennefter Forsøg paa at bane fig Vej gjennem Ledet, fom fra Triangelen fører ind til Blegdamsfælleden. Det lykkedes denne Mængde i tætfluttet Maſſe at trænge ca. 300 Alen ind paa Fælleden, hvorfra den ikke vilde gaa tilbage, uagtet den 3 Gange paa lobbefalet Maade blev opfordret til at ſtilles. Den blev derfor af Hufarere med dragne Sabler afplittet og trængt tilbage, hvilken Bevægelse maatte iværkſættes under en Regn af Sten fra Blegdamsvejen og Triangelen. Paa diſſe Steder var der nu en aldeles tæt Menneftemasfe, der ſtreg, haanede Politiet og Militæret og kaſtede med Sten, uden at nogen Advarſel om at gaa bort med det Gode frugtede. Forinden der kunde ſtrides ind imod denne Mængde, blev det imidlertid nødvendigt at tilbageviſe et ordnet og forberedt Angreb fra en anden Side; omtrent Kl. 4½ ſaaes nemlig en Skare paa flere Tusinde voksne og frakleklædte Mennefter Arm i Arm fom en Proceſſion med bred Front bevæge fig fra Strandvejen over Øſterfælled henimod Ledene mellem Øſter- og Blegdamsfælleden. Denne Proceſſion drog frem under Leberaab for de arreſterede Førere Pio, Geleff og Brix og under Afhængelſen af Socialiſtmarſchen, hvis Omkvæd „Til Arbejdet, Liv eller Død“ iſtemmedes med Kraft. Allerede paa Øſterfælled begyndte Skaren at kaſte med Sten, og da der ikke findes Sten paa denne Fælled, havde den ſaaledes allerede, forinden den begyndte ſin Bevægelse, forſynet fig hermed. Efter at have tilbagelagt Øſterfælled ſtormede Mængden i Løb ind i Øſteralleen og over denne lige imod Blegdamsfælleden, men under denne Fremtrængen blev den angreben af Politiet og Hufarerne, fom kaſtede den tilbage gjennem Øſteralleen til Triangelen. Under hele denne Tilbagegang blev Politiet og Hufarerne tilbænge med Sten.

Efterat det var lykkes at gennemføre denne Bevægelse, søgte Politiet med Understøttelse af Husarerne at sprænge den forsamlede Mennekesmasse saaledes, at den ad forskellige Veje maatte vende tilbage til Byen. En Del blev af en Politistyrke paa 70 Mand, som maatte bruge Stavene og dækkes af Husarer, fra Triangelen sprængt ned imod Østerbrogade. En anden Del blev ligeledes af Politi og Militær i Forening og ved Brugen af Stavene hurtig adspaltet i modsat Retning. Det lykkes fremdeles at faa Mængden paa Blegdamsvejen drevet ned imod St. Hans Torv, ved hvilken Lejlighed Politiet atter flere Gange maatte gjøre Brug af Stavene, og endelig blev efter et Angreb af Politiet paa St. Hans Torv Mængden splittet til alle Sider. Kl. 7¹/₂ afmarscherede Husarerne; inden de forlod Fælleden, blev de dog endnu engang nødte til at vende sig imod Hoben, der paany kastede Sten paa dem. Omtrent samtidig vendte Politistyrken for Størstedelen tilbage til sine forskellige Bestemmelsessteder i Byen. Af Husarerne vare ialt 74 Mand blevne ramte af tilsammen 142 Stenkast foruden af andre Gjenstande, hvormed der kastedes; 4 Husarer — blandt hvilke 1 var livsfarlig syg — maatte undergives Lægebehandling. 23 Betjente af Politistyrken bleve ramte af Stenkast eller led paa anden Maade Overlast. Efterat Folkemængden var fortrængt fra Fælleden og dennes Omgivelser, drog store Skarer ind ad Byen til, ituslog en Mængde Gadelygter og Binduesrunder og kastede med Sten ind i forskellige Sporvogne, Droster og Huse. Ruderne i en Politistations Lokale bleve slaaede ind og den udenfor samme hængende Signallygte slaaet itu. Paa Gammeltorv samledes større Rhynger, men der gjordes ikke noget Forsøg paa at iværksætte de Trusler, der i Dagens Løb vare faldne om at storme Raadhuset og befri de fængslede Førere.

Hvad angaar det Spørgsmaal, om det var Ledernes Hensigt at gennemføre Folkemødet med Magt, peger allerede deres ovenfor bestrevne Optræden overfor Politidirektørens Forbud med Bestemthed hen paa, at en saadan Beslutning var taget af de Domsældte, først og fremmest af Pio

og derefter under hans Paavirkning af Brix samt endelig af Geleff. Ligesom Pio strax ved Forbudets Meddelelse var aldeles bestemt paa, at Folkemødet trods dette skulde gennemføres, saaledes hævdede han paa Bestyrelsesmødet den 4de Maj i stærke Udtryk sin Beslutning, for hvilken han strax vandt Brix, overfor den Modstand, der reistes fra Geleffs og Mundbergs Side. Imod det af Sidstnævnte fremhævede Hensyn, at et Forsøg paa at gennemføre Mødet trods Autoriteternes Modstand vilde medføre Blodsudgydelse, stillede Pio kun den Alt overveiende Betragtning, at Mødets Gjennemførelse var et Livsspørgsmaal for Foreningen, og efterat Bestyrelsesmødet var endt med Geleffs Tiltrædelse af hans Anskuelse, udtalte han i den Artikel, som han strax udarbejdede til Indrykkelse i „Socialisten“ for 5te Maj, sin Beslutning ikke at vige en Fodsbred tilbage for Magten og sin Tvivl om Politiets og Regjeringens Magt til at hævde Forbudet. I ganske den samme Aand udtalte han sig endelig paa det offentlige Møde den 4de Mai om Aftenen. Ligesom det efter en naturlig Forstaaelse af hans Udtalelser paa dette maatte antages at være hans Mening, at Folkemødet trods de Følger, der efter Mundbergs paany udtalte Anskuelse kunde befrygtes af et saadant Skridt, skulde gennemføres, om fornødent ved Magt, saaledes gav han, skjønt den ophidsede Mængde, til hvilken han talte, tydeligt gav tilkjende, at den forstod hans Udtalelser saaledes samt erklærede sin Tilslutning til en saadan Plan, ikke nogensomhelst Anthydning om, at der ikke skulde anvendes Magt overfor den Indskriben imod Mødets Afholdelse, der maatte ventes fra Øvrighedens Side. Ligeledes tiltraadte saavel Geleff som Brix den saaledes af Pio fremsatte Opfordring.

I fuldkommen Overensstemmelse med de ovenfor fremhævede Kjendsgjæringer staa de af Brix og Geleff for Retten afslagne Forklaringer. Saaledes har Brix under Forhøret afgivet den Forklaring, at Pio strax, efterat Forbudet var meddelt dem, ligeoverfor ham gjorde gjældende „at dette var uløbligt og grundlovstridigt, at man ikke behøvede at respektere det, og at han ikke vilde respektere det, men gennemføre

Mødet ved Magtanvendelse". Han vedgaar derhos, „at det under Diskussionsmødet med M u n d b e r g ved de af P i o udtalte Ord ikke alene blev tydelig anført, at han vilde gennemføre Mødet med Magt, men at der aldeles ikke efter hele Sammenhængen og Situationen kunde være Tale om, at Meningen kunde være nogen anden, idet M u n d b e r g udtrykkelig gik ud fra og fremhævede, at Magtanvendelse vilde medføre Kamp og sørgelige Følger, og at man derfor burde opgive en saadan Magtanvendelse, medens P i o saavel ved sine Ord, som han ikke erindrer bogstavelig, som ved hele den Maade, hvorpaa han imødegik M u n d b e r g, tydelig og uden at det kunde misforstaaes, erklærede, at Mødets Afholdelse skulde gennemføres med Magt mod de af Politiet og Militæret trufne Foranstaltninger. Han erklærede ligeud sin Tilslutning til P i o om, at Mødet skulde gennemføres paa tidnævnte Maade, saa at det var en klar Aftale, som ikke tillod nogen Misforstaaelse mellem P i o og ham, at det til den følgende Dag berammede, men af Øvrigheden forbudte Møde skulde af dem søges gennemført med Magt" — Han har fremdeles erkjendt, „at han dels har forstaaet P i o s Tale i Foreningsmødet den 4de Maj om Aftenen som en Opfordring til Forsamlingen om at møde og ved Magtanvendelse mod Politiet og Militærmagten at sætte Folkemødets Afholdelse igjennem, dels ved at henholde sig til P i o s Udtalelse og fremhæve, hvad han havde udtalt i sin Tale, har villet opfordre til ved Anvendelse af fysisk Magt at gennemføre Afholdelsen af Folkemødet. Han paaستاar, at der ikke mellem ham, P i o og G e l e f f er truffet nogen udtrykkelig Aftale i Ord om, at Folkemødets Afholdelse skulde gennemføres med Magt, men at det var Noget, som stiltiende forstodes mellem dem, efterat Forbudet var udstedt, og de havde hørt, at Fælleden vilde blive affpærret og Folkemødets Afholdelse forhindret ved fysisk Magt fra Autoriteternes Side". Ligeledes har han forstaaet den ovenfor (S. 66—68) anførte Artikel i „Socialisten" af 5te Maj 1872 som en Udtalelse om, at man vilde gaa frem med Magt for at gennemføre Mødet.

Geleff har vedgaaet, „at han i de Samtaler, han førte med Mundberg under deres Gang til Autoriteterne den 4de Maj, med denne var fuldstændig enig i, at den Gjennemførelse af Folkemødet, hvorpaa Pio holdt, ikke vilde kunne ske uden Angreb paa og Kamp med den offentlige Magt. Paa Bestyrelsesmødet samme Dag erklærede han sig i Begyndelsen imod Pios Anskuelse, at Mødet skulde gennemføres med Magt, men da Pio fremtraadte med en saa stor Sikkerhed og anførte fine Grunde derfor, standsede han med sin Opposition, lod Mundberg blive afvist og erklærede derefter til Pio og Brix, at han sluttede sig til dem“. I det paafølgende Foreningsmøde lod han sig efter nogen Vælsen „ved Pios klart fremfattede og varmt forsvarede Anskuelse om, at det af Øvrigheden forbudte Møde skulde gennemføres med Magt“, bevæge til at tiltræde dennes Opfordring. Ligeledes har han forstaaet Brix's Slutningsudtalelse som gaaende ud paa en Opfordring til Forsamlingen om ved Magtanvendelse fra Arbejdernes Side at fremtvinge Mødets Afholdelse imod de af Autoriteterne lagte Hindringer. Han erkjender, „at Artiklen i Dagbladet „Socialisten“ for 5te Maj med Klarhed angiver, at det til samme Dag berammede Folkemøde skulde gennemføres med Magt, idet han maa forstaa den saaledes, at den indeholder en tydelig Tilkendegivelse af, at man ikke vil vige en Fodsbred tilbage for Magten eller lade sig affrække ved Trusler, saalænge man staar paa Lovlighedens Grund og benytter de Midler, Grundloven hjemler, hvorved han i Hensyn til den foregaaende Deel af Artiklen maa forstaa, benytter den af Politidirecteuren ulovligt krænkede Forsamlingsfrihed“. „Han har imidlertid for sit Vedkommende haabet, at Autoriteterne, naar de saa den store Masse Arbeidere indfinde sig til Mødet, vilde af Hensyn til den forsamlede Mængde afholde sig fra at anvende Magt for at forhindre Mødet, og at dette i saa Fald vilde tillades afholdt og de Talende, nemlig Bestyrelsen, senere blive dragen til Ansvar“. For det Tilfælde, at Autoriteterne ikke skulde vælge denne Vej, men iværksætte fysisk Modstand mod Mødets Afholdelse, „vilde

han have fulgt Pio i at forsøge en Gjennemførelse ved Magt, uden at han imidlertid har truffet eller kjendt nogen nærmere Forholdsregel til Udførelsen heraf, idet deres Anholdelse forhindrede alt Yderligere" *).

Derimod har Pio vedblivende fastholdt, at han ikke har havt til Hensigt at sætte Magt imod de Foranstaltninger, som maatte blive truffet fra Øvrighedens Side, men at han ved sin Fremgangsmaade kun havde for Øje at skabe en storartet Demonstration. Han har herom nærmere forklaret, „at han, da han holdt Foredraget paa det offentlige Møde den 4de Maj og skrev Artiklen for 5te Maj til Socialisten, ikke har havt til Hensigt at tilraade nogen Voldsomhed imod Autoriteterne eller nogen voldsom Gjennemførelse af Folkemødets Afholdelse, men at han kun har villet opfordre Folk til at møde og fremkalde en Agitation for derved at bevirke, at Øvrigheden overlod dem Fællede til Afholdelsen af Folkemødet, idet han paa- staar, at han, hvis Fællede holdtes besat og affærret, vilde selv være vendt om og have gjort Sit til, at Andre gjorde det Samme, uden fra sin Side at fremkalde Konflikter med Autoriteterne. . . . Han vilde tilveiebringe Samlingen af en stor Folkemasse til den følgende Dag, og havde han, da dette var hans Mening, ikke andet Valg, end at udtale, at Mødet vilde blive afholdt, idet det var ham personligt ligegyldigt, om Mødet blev afholdt eller ikke, naar blot Folkemassen blev sam-

*) Senere hen, efterat Eagen forlangt var bleven inkammeret for Kriminal- og Politiretten, have saavel Geleff som Ørig til- bagekaldt de i Teksten anførte Tilfælde og paa- staet, Geleff, „at han ikke har for- staaet Pios Udtalelser som en Opfordring til at anvende Magt for at gennemføre Folkemødet eller nogen- sinde havt til Hensigt selv paa saadan Maade at bidrage til, at Folke- mødet kunde blive afholdt — ligesom han end ikke vil indrømme tidligere at have afgivet Tilfælde herom — og Ørig, „at han ikke har tilfattet eller udtalt sig for at gennemføre Folkemødet den 5te Maj ved Anvendelse af Magt“. Ingen af disse Tilbagekaldelser bestræftes imidlertid ved Noget omhelst.

let, og idet han for sit Vedkommende var bestemt paa ikke at anvende Magt for at faa Mødet afholdt. Det gjaldt ham saaledes kun om ved en stor Folkemængdes Tilstedekomst at fremkalde en stor Demonstration, som skulde gavne Socialismens Sag og skaffe den Tilslutning. Han antog, at han, naar han havde fremkaldt denne Demonstration ved Folkemængdens Tilstedekomst, vilde kunne beherske Bevægelsen og formaa den tilstedekomne Masse til at trække sig tilbage uden at anvende Vold imod Autoriteternes Foranstaltning . . . Da Autoriteterne, efter hans Formening vare gaaede Foreningen for nær, har han villet fremkalde en Situation, som gif saadant som muligt, uden at der anvendtes Vold, for derved at lade Politiet og Autoriteterne overskride deres Berettigelse og stille sig paa et ulovligt Standpunkt, hvilket vilde være blevet Tilfældet, hvis Politiet eller Militæret havde angrebet Folkemassen. Han har ikke kunnet andet end tænke sig som en Mulighed, at der vilde blive fremkaldt Konflikter paa enkelte Steder fra Folkemassens Side, trods hans Ønske, men antager han, som hidtil har kunnet dominere Foreningens Medlemmer, at han ogsaa der Dag vilde kunne bevirke, ved sin Tilstedeværelse og sine Foranstaltninger, navnlig ved at udsende Udbud, at det blev undgaaet. Det har saaledes ikke været hans Hensigt, at lede et Angreb paa den offentlige Magt for at gennemføre Folkemødet“.

En anden af ham afgiven Forklaring gaar ud paa, „at han ikke vilde lede Volds handlinger mod den væbnede Magt og Politiet, da han forud saa, at et saadant Angreb uden Vaaben ikke kunde føre til noget gunstigt Resultat. Han bestemte sig derfor til den Udvej, at han i Foredraget den 4de Maj og i Socialistartiklen for 5te Maj vilde udtale, at Forbudet var ulovligt, at det ikke vilde blive respekteret, og at Mødet, endskøndt det var forbudt, og trods de Foranstaltninger, der maatte blive truffet til dets Forhindring, vilde blive afholdt, idet han vilde fremkalde en Agitation og tilraade Tilhørerne og Læserne at møde til den til Folkemødet berammede Tid den 5te Maj, for derved at bevirke en saa stor Tilstrømning som

muligt til Mødestedet og derved bevirke, at Autoriteterne overlod Fælleden til Folkemødets Afholdelse, eller at de overstred deres Berettigelse og stillede sig paa et ulovligt Standpunkt, hvilket vilde være blevet Tilfældet, hvis Folkemassen blev angreben. Det var imidlertid hans Hensigt, naar han den 5te Maj indsendte sig paa Fælleden, ikke alene ikke selv at lede noget Angreb, men endog at gjøre Sit til, at ikke noget som helst Angreb blev rettet paa den offentlige Magt. Han vilde saaledes, hvis Fælleden frivilligt overlodes ham, afholde Folkemødet, og hvis den offentlige Magt angreb Folket uberettiget eller, hvad der var en Mulighed, som han vilde gjøre Sit til at forhindre, Folket angreb den offentlige Magt, gjøre Alt, hvad han formaade, til at tvinge Konflikten til at høre op, hvorhos han paa Anledning afgiver, at han aldeles ikke havde tænkt, hvad han vilde gjøre i det Tilfælde, som han ansaa usandsynligt, at det lykkedes Folkemassen at sætte sig fast paa Fælleden. Han har efter sin Anskuelse i Foredraget og i „Socialisten“ og det med Forsæt undladt at opfordre til, at der skulde foretages noget Angreb mod den væbnede Magt, men han har indrettet sit Foredrag og sin Artikel saaledes, at han ikke udtrykkelig har anført, at han tilsigtede, at Folkemassen skulde indfinde sig og rolig fjerne sig, da han i saa Tilfælde ikke vilde have opnaaet, hvad han kun tilsigtede, at der indsendte sig en betydelig Folkemasse. Han indrettede det saaledes, at han, uden som anført at ville lede Volds handlinger eller tilraade Voldsomheder ved Angreb paa den offentlige Magt, har anført, at Forbudet ikke vilde blive respekteret og at Mødet vilde blive afholdt, idet han overlod Tilhørerne og Læserne at forstaa det, som de vare oplagte til. Han antog, at han, naar han ikke tilraadede eller opfordrede til et voldsomt Angreb, kunde udtale sig som anført, uden at risikere Ansvar for at have tilraadet et voldsomt Angreb. — Det var kun paa foransførte Maade, at han ikke vilde respektere Forbudet, og vinde Tilslutning for sin Sag, og haabede han, som tidligere anført, ved sin Tilstedekomst og Stilling at kunne forhindre Angreb og bringe Konflikter til at

ophøre, naftet der i den Tid var endel Agitation tilstede iblandt Murerne, og bemærkede han færsligt, at han havde Søndag Formiddag til ligeoverfor en Del af Foreningens Medlemmer, som enten vilde komme tilstede i Kofalet eller vilde kunne famles, at træffe sine Foranstaltninger“.

Efter Foreholdelse af, at faavel de to andre Bestyrere som et større Antal Vidner have forklaret, at de i hans Udtalelser paa Foreningsmødet den 4de Maj om Aftenen faa en Opfordring til overfor Øvrighedens Forbud at gennemføre Folke- mødet med Magt, og at det end ikke var muligt at forstaa hans Optraeden anderledes, har Pio udsagt, „at han ikke kan Andet end indrømme, at Udtalelserne i den ommeldte Anledning have kunnet opfattes og ere blevne opfattede faaledes“, samt, „at han ved at holde denne Tale har brugt for stærke Øtringer og udtalt sig uforsigtig ligeoverfor Forsamlingen.“ Han paaftaar imidlertid samtidig, „at det, da han holdt Foredraget, ikke har været hans Tanke eller Hensigt at opfordre til at gennemføre Mødet ved voldsomme Midler“, idet han tilføjer, „at han, selv om han havde tænkt paa at tilføje, at Folke- mødet, som han tidligere har anført, kun skulde udvikles til en fredelig Demonstration, hvis der blev gjort Modstand mod dets Sværtsættelse, ikke vilde have fremsført det, da han derved vilde have svækket for Forsamlingen det Indtryk, hans Tale forøvrigt havde gjort.“ — Pio har fremdeles erkjendt, at han i Bestyrelsesmødet den 4de Maj om Eftermiddagen har brugt stærke Øtringer, og at hans Artikel i „Socialisten“ af 5te Maj (anført ovenfor S. 66—68) „indeholder en hel Del Fraseer, som han, hvis han ikke havde skrevet Artiklen i en Hast, vilde have stillet anderledes, end han har fremsat dem“; men desuagtet fastholder han, at han ikke har villet udtale det som sin Hensigt, at Magtanvendelse skulde finde Sted, og gjør gjældende, at Geleff, Briz og Munderberg, der alle tre opfattede hans Øtringer paa Bestyrelsesmødet som en aldeles klar og utvetydig Udtalelse om Mødets Gjennemførelse ved Magt, for faa vidt have misforstaaet ham.

Ved Højesteretsdommen er det heromhandlede Spørgsmaal imidlertid afgjort derhen, at Pio saa vel som de to andre Bestyrere i Foreningsmødet den 4de Maj om Aftenen paa en tilstrækkelig tydelig Maade har givet Forsamlingen tilkjende, at det til den følgende Dag berammede Folkemøde, som de opfordrede til at afholde trods det af Politidirektøren udstedte Forbud, i fornødent Fald skulde gennemføres ved Magt, hvorhos Pio saa vel som de to andre Bestyrere i Dommen betegnes som Anstiftere af den voldelige Modstand imod Øvrigheden, der den følgende Dag ved Nørrefælled blev vist af en samlet Mængde. Højesteret har saaledes ikke fundet at kunne tage Hensyn til Pios Foregivender om, at den Opfordring til Folkemødets Gjennemførelse ved Magt, som i Birkeligheden laa i hans Udtalelser, desuagtet har ligget udenfor hans Hensigt, samt at det var hans Agt den følgende Dag ved hans Tilstedekomst paa Fælleden at forhindre Magtanvendelse fra Mængdens Side og hans Overbevisning, at dette vilde lykkes ham.

Spørges der endelig, i hvilket Øjemed de socialistiske Ledere vilde gennemføre Folkemødet den 5te Maj trods Øvrighedens Forbud, er det af dem alle Tre overeensstemmende forklaret, at Hensigten ikke var at benytte denne Magtudførelse fra Proletariatets Side til Iværksættelse af den store Omvæltning, hvorigennem deres Endemaal, Indførelsen af den socialistisk-demokratistiske Republik skulde naaes, men at Formaalet var at forebygge Murerskruens Ophør og den Tilbagegang, som deraf kunde befrygtes for den internationale Arbejderforening, samt vise Proletariatet dets Talrigighed og Magt og staffe Foreningen forøget Tilslutning. Angaaende dette Punkt er det særligt af Ørig forklaret, at Tanken kun var „at vedligeholde en fortsat Agitation og navnlig ved den at forhindre, at Murerstriken, som var bleven saa kraftig understøttet af Foreningen, udløb og derved gav Foreningen et Stød, som vilde sætte den tilbage. Da Forbudet derfor blev udstedt, forstod han fuldstændig Pios Tanke og delte den, at Folkemødet, hvis Foreningen ikke skulde lide altfor meget paa Grund af

Murerstrifens sandsynlig forestaaende Udløb, trods alle Hindringer maatte søges gennemført. . . . Han har tænkt sig dels 1) det Tilfælde, at de til Folkemødet indvarslede Arbejdere ved den tilraadebe Magtanvendelse opnaaede at besætte Fælleden, og at derved Folkemødet blev gennemført, men tillige 2) at Autoriteterne, ved at se den store Mængde, vilde trække sig tilbage og lade Førerne istandbringe Mødet, og endelig 3) at Autoriteterne fatte Magt imod Arbejdernes Angreb og bleve de Sejrende. I alle 3 Tilfælde stod det ham imidlertid klart, at der ved Folkemødet vilde blive en betydelig Tilslutning til den internationale Arbejderforening“.

Geleff har udsagt, „at Meningen, forsaavidt han angaar, ikke har været nogen anden end, hvis Gjennemførelsen lykkes paa den ene eller den anden Maade, at faa vedtaget de paa Mødet den 4de Maj foreslaaede Forhandlingspunkter. Han antog, at Mødets Gjennemførelse var ønskelig for den internationale Arbejderforening, idet det var nødvendigt for dens Liv eller Bestaaen at modarbejde Murerstrifens sandsynligvis nær forestaaende Døds, og dette antoges at ville ske ved Mødets Gjennemførelse, ligesom Foreningen ogsaa derved vilde vinde en betydelig Tilslutning og Betydning“.

Pi o har forklaret, „at han, da han saa Folkemødet forbudt og Murerstrifen strande, ansaa det nødvendigt for at stæffe Foreningen den nødvendige Tilslutning, ikke at opgive en Agitation, der kunde bevirke en Smødekøkken mod Arbejdernes Fordringer. Han fandt det derfor rigtigt trods Forbudet at holde paa Folkemødets Afholdelse.“ „Han mente, at der allerede ved at vise, at Arbejderne kunde samle en Forsamling paa mange Tusinder, var opnaaet det, at man havde vist Proletariatets Talrigbed og Magt, og at derved allerede var opnaaet endel.“ Han havde imidlertid ogsaa tænkt sig, at Autoriteterne, naar der indfandt sig en stor Folkemasse, vilde betænke sig paa at stride voldsomt ind imod den, og at Folkemødet saaledes kunde gennemføres ved, at Autoriteterne vege Bladsen og senere tiltalte de Skyldige. „Hvis dette indtraf, som han havde forudsat som en Mulighed, da havde Foreningen derved

erholdt den Tilslutning, som han havde hævdet som nødvendig for den, idet den paa denne Maade havde opnaaet sin Villie. Han erkjender imidlertid, at han anfaa dette Resultat, at Autoriteterne skulde trække sig tilbage, for højst problematisk."

Men om der end efter de anførte Forklaringer og de øvrige forhaandenværende Omstændigheder mangler tilstrækkelig Grund til at antage, at de Domsældte vilde have benyttet den Magt, som Samlingen af en til Volds handlinger ophidsket, talrig Mængde gav i deres Haand, til umiddelbart at iværksætte den voldelige Omvæltning, som var deres Endemaal, vil det dog af Foranstaaende være klart, at deres Optræden overfor Øvrighedens Forbud imod Folkemødet's Afholdelse, ikke kan betragtes som et tilfældigt, isoleret Skridt, men staar i den nøieste Forbindelse med deres hele forudgaaende Agitationsvirksomhed. Den udgjør i Virkeligheden et Led i deres ovenfor (S. 42—58) skildrede forberedende Virksomhed til hint endelige Formaalets Opnaaelse og betegner derhos et mere fremrykket Trin i denne Forberedelse. Efterat Lederne allerede længe gennem Tale og Skrift havde indskjærpet Arbejderbefolkningen, at Proletariatet som „de Mange“ havde Magt til at gennemføre de socialistiske Formaal imod „de Faa“, skulde det saaledes fremkaldte Indtryk nu yderligere bestyrkes derved, at Lederne lod Proletariatets Talrigheid og Magt træde frem i Gjerning og støttede paa denne gjorde idetmindste et Forsøg paa at gennemføre Folkemødet trods Øvrighedens Forbud. Herigjennem haabede de at skaffe Foreningen en betydelig Tilslutning og saaledes at rykke Endemaalet nærmere.

Foruden de Forbrydelser imod Statsforfatningen samt imod den offentlige Myndighed og Orden, som ere den foreliggende

Sags Hovedgenstand, og til hvilke der ubelukkende er taget Hensyn i den ovenstaaende Fremstilling, omfattede Aktionen imod Pio, Geleff og Vrix endnu nogle forholdsvis mindre betydelige Forbrydelser, dels for alle Tres Bedkommende Forbrydelser imod Religionen, dels særligt for Geleffs Bedkommende Bedrageri og Overtrædelse af Lov om Politiet udenfor Kjøbenhavn af 4de Februar 1871 § 7.

Hvad angaar Sigtelsen for Forbrydelser imod Religionen, have de tre Domsældte erkjendt, at de i en Medbrudelse af Arbejdernes Agtelse for Religionen saa et til Opnaaelsen af deres Hovedformaal brugbart Middel (se ovenfor S. 44). Om deres Virksomhed i denne Retning kan derhos henvises til, hvad der ovenfor S. 47—48 og S. 51—53 er anført i saa Henseende. I den i første Instants af Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret affagte Dom, der for saa vidt er tiltraadt af Højesteret, bestemmes der angaaende denne Del af Aktionen, at, „da det Dplyste ikke giver Grund til at antage, at dette Middel i noget Tilfælde er blevet bragt i Anvendelse efter et foregaaende Samraad enten mellem alle Arresteranterne eller mellem 2 af dem indbyrdes, saa ville de under denne Del af Aktionen kun kunne drages til Ansvar, forsaavidt de personligen have gjort sig skyldige i Forhold, der maa blive at henseende under samme. Og da de Udtalelser i Skrift eller Tale af en, navnlig for Præstestanden, forhaanende Character, hvoraf det maa ansees godtgjort, at de have betjent sig enkeltviis under saadanne Omstændigheder, at der kunde blive Spørgsmaal om Anvendelse af Straf, ikke findes at være af en saadan Bestaelse, at der er tilstrækkelig Grund til derfor at paaføre dem særligt Ansvar, vil intet saadant blive at idømme dem“.

Hvad endelig angaar de særligt Geleff paasigtede Forbrydelser, udtaler Kriminal- og Politiretsdommen, der ogsaa i saa Henseende er tiltraadt af Højesteret, Følgende:

„Med Hensyn til den mod Arresteranten Geleff endvidere rettede Tiltale for Bedrageri og Overtrædelse af Lov om Politiet udenfor Kjøbenhavn af 4de Februar 1871 § 7, saa er i

førstnævnte Henseende oplyst, at han i Aaret 1867, medens han opholdt sig i Ribe, har uden Lieutenant og Godseier Fabricius' Vidende og Villie til eget Brug anvendt et for denne infasseret Pengebeløb, der er blevet anslaaet til 30 Rb., at han i Aaret 1868 har, ved paa flere Steder her i Landet at samle Abonnenter paa et Dagblad, som han agtede at udgive, ladet sig yde Forudbetalinger for et Kvartal af endeel Personer, der tegnede sig for Bladet, uden senere, efterat han havde opgivet sin Plan, at udgive et slikt Blad, hvoraf han kun lod udgaae et Prøvenummer, at tilbagebetale disse Personer de ovenmeldte af dem oppebaarne Pengebeløb, at han har skaffet sig det til det omtalte Prøvenummer fornødne Papir paa Credit uden nogenfinde at have betalt Papirets Priis, omtrent 250 Rb., at han sidstnævnte Aar har efter et længere Ophold hos Gæstgiver Damkjær i Rolding forladt denne, uden da at betale det for hans Logis og Kost skyldige Beløb, 36 Rb., og at han som Kassierer for den internationale Arbejderforening for Danmark intet Regnskab har ført for Aaret 1871, og da et saadant affordredes, forfærdiget et Regnskab med tildeels fingerede Udgiftsposter; men da han under nærværende Sags Gang har erstattet Lieutenant og Godseier Fabricius de ovenomhandlede 30 Rb., hvoraf efter Omstændighederne iøvrigt følger, at hans Straffean svar i Medfør af Straffelovens § 254 bortfalder, og det ikke mod hans Benægtelse kan ansees beviist, at han som Kassierer for den nævnte Forening har besveget denne for noget Pengebeløb, eller at han i de øvrige Tilfælde har handlet i nogen svigagtig Hensigt, saa er han ikke overbevist noget Forhold, der kan blive at tilregne ham som strafbart Bedrageri. Derimod findes han at maatte være hjemfalden til Straf efter § 7 i den fornævnte Lov af 4de Februar 1871, idet han ved egen Tilstaaelse og det iøvrigt herom Oplyste er overbevist at have den 12te April f. A. mod det af Politimesteren i Raskov den 11te f. M. med Hjemmel i bemeldte Lovbud udstedte og Arrestanten bekjendte Forbud i denne By holdt et offentligt Møde, hvortil Afgangen stod aaben for Alle og Enhver, efterat Mørket var indtraadt, uden at det

kan komme i Betragtning, at han vil have anseet Forbudet som ulovligt“.

Endnu staar tilbage at meddele nogle Oplysninger om de Domsældtes personlige Forhold.

Louis Albert Francois Pio er født den 14de December 1841, blev Student i Sommeren 1859 og gik derefter paa den polytekniske Lærestanstalt til 1863, da han opgav at tage Examen. Den 1ste Januar 1864 blev han antaget paa Officersaspirantskolen og blev, efter at have deltaget i Krigen 1864 som Officersaspirant, permitteret fra 19de Regiment i Slutningen af samme Aar med Tilfagn om ved senere Indtællelse at udnævnes til Officer. Han gav sig derefter af med at informere, blev i 1867 udnævnt til Sekondlieutenant og gjorde Tjeneste som saadan i 14 Maanedes. I 1870 fik han Ansættelse som Postskriver, men tog sin Afsked i Juni 1871 for efter Anbefaling af Pastor Grüber ved katolsk Kirke at tiltræde en Huslærerplads. Allerede dengang havde han udgivet „Socialistiske Blade“ og, medens han var Huslærer, skrev han alle de ledende Artikler i Ugebladet „Socialisten“. I Oktober s. A. frattraadte han den nævnte Huslærerplads og har senere uafbrudt beskæftiget sig med Socialismen. I Slutningen af 1871 erholdt han en Pengefum tilstillet, idet det samtidig i Henhold til tidligere Ytringer af ham, hvorefter han hylkede Katholicismen, henstilledes til ham at benytte den omhandlede Sum til at uddanne sig ved et katolsk Kollegium. Han rejste derefter i December 1871 til Genf, men efter den af ham selv afgivne Forklaring var Rejsens Formaal at sætte sig i Forbindelse med de derværende internationale Notabiliteter og staffe „Socialisten“ Korrespondenter. I Genf gjorde han Bekjendtskab med General Dacher, som allerede ved Opstanden i Baden spillede en Rolle, med Spanierinden Putchinelli, som under Krigen i Frankrig 1870—71 førte en Troppesædning under Garibaldi, samt med endel Franskmænd, der

havde deltaget i Pariserkommunens Kamp. Han fik Løste om Korrespondancer til „Socialisten“, men har ikke senere benyttet sig deraf. Da hans Ophold i Genf, hvorfra han kun hjemsendte en enkelt Artikel, trak i Langdrag, skrev Brix til ham om at vende tilbage og sendte ham 100 Thaler i dette Djemed. Paa Hjemrejsen besøgte han Liebknecht i Leipzig; han beklagede sig for denne over den fungerende Generalsekretær for Danmark Mottershæd og opnaaede herved, at denne Post overtoges af Engels. Iøvrigt har der — bortset fra, at de herværende Socialister understøttede Hasenklewes Valg i Flensborg til den tydske Rigsdag — ikke været nogen Forbindelse mellem ham eller overhovedet den danske Afdeling af Internationale og de tydske Socialister. Efter sin Hjemkomst traadte han offentlig frem som socialistisk Leder, blev i Begyndelsen af Marts 1872 kaaret til Stormester for den internationale Arbejderforening for Danmark og overtog tillige fra 1ste April s. A. Stillingen som ansvarshavende Redaktør af „Socialisten“, der samtidig gik over til et Dagblad.

Efter sin Forklaring begyndte han allerede for omtrent 10 Aar siden at beskæftige sig med Folkelitteraturen og udgav en Bog, betitlet „Holger Danske“, som beskæftiger sig med Messias-Ideen saaledes som den opfattes hos de lavere Folkelasser. Derved fik han Interesse for disse Samsundsklassers Tilstand og Behandling og kom deraf over paa de socialistiske Ideer.

Brix har forklaret, at Pio er en ærgjærrig, forfængelig og voldsom Mand, som ønskede at bære sig selv frem og navnlig, efterat han var bleven Stormester, ønskede at give sig og Bevægelsen større Betydning. Efter Geleffs Udsagn har Pio stedsse vist sig voldsom i sit Sprog og i sin Opfattelse. — Han betragtede sig efter sin egen Forklaring som den, der herskede i Foreningen, og anerkjendtes ogsaa af de Andre som Hovedlederen.

Povl Johansen Geleff er født den 6te Januar 1842, tog i 1864 Skolelærerexamen og var derefter Skolelærer i 2 Aar. Efter Ophøret af hans Skolelærervirksomhed arbejdede han i 1 Aar som Redaktionssekretær ved „Fyens Avis“, var dernæst

i 1 $\frac{1}{4}$ Aar Redaktør og Udgiver af det i Ribe udgivne Blad „Heimdal“, derefter Huslærer og derpaa en kort Tid Udgiver af det her i Staden udgivne Blad „Heimdal“, indtil han i Sommeren 1871 pludselig kastede sig over Socialismen og traadte i Forbindelse med Pio og Brix. I Marts Maaned 1872 blev han valgt til Kasserer ved den herværende internationale Arbejderforening, en Stilling, der dog nærmest var titulær. Som allerede tidligere omtalt var det hans Hovedvirksomhed at rejse rundt i Landet for at skaffe den socialistiske Sag Tilslutning.

Harald Frederik Baldemar Brix er født den 25de Februar 1841, var indtil 1863 Boghandlerkommis og blev da Officersaspirant, men dimitteredes ifølge Krigsministeriets Resolution af 29de Januar 1864 af Mangel paa de fornødne Anlæg for at kunne uddannes til Befalingsmand, hvorefter han deltog i Krigen 1864 som Frivillig. Efter sin Hjemkomst fra Krigen arbejdede han i nogle Aar i Krigsministeriet og var derefter atter Boghandlerkommis, indtil han i 1870 selv etablerede en Musikhandel. I Begyndelsen af 1871 gik han fallit. Derefter begyndte han en Forlags-Musikhandel, men kom allerede i Juni s. A. ind paa den socialistiske Virksomhed. Han stod anført som Redaktør paa Ugebladet „Socialisten“, men det var Pio, som i Virkeligheden havde den væsentligste Andel i Bladets Indhold. I Marts 1872 valgtes han til Sekretær ved den internationale Arbejderforening. Han har selv forklaret „at han, efter at have sluttet sig til Pio og hørt Udviklingen af de socialistiske Theorier og de Goder de kunde medføre, har faaet lyst til at virke til, at Arbejderne kom ud af den i det Hele taget usle Stilling, hvori de befandt sig, og fik en lykkeligere Tilværelse. Han antog, at dette vilde kunne ske ved de socialistiske Ideers Gjennemførelse og vilde derfor have virket i deres Tjeneste. Han nægtede imidlertid ikke, at han ved Siden af denne Interesse for Arbejderne har taget Hensyn til, at han gennem den socialistiske Bevægelse og navnlig som en af Lederne for den indtog en mere fremtrædende Stilling og fik en større Betydning i Samfundet, samt at den med Tiden kunde bære ham højere.“